

Τ.Ε.Ι. ΠΑΤΡΑΣ
ΣΧΟΛΗ Σ.Δ.Ο.
ΤΜΗΜΑ ΛΟΓΙΣΤΩΝ

Π Τ Υ Χ Ι Α Κ Η Ε Ρ Γ Α Σ Ι Α

ΤΟ ΙΣΟΖΥΓΙΟ ΠΛΗΡΩΜΩΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ
ΓΙΑ ΤΑ ΕΤΗ 1980 - 1985

Των σπουδαστών:

- 1) ΜΠΑΚΟΛΗΣ ΣΠΥΡΟΣ
- 2) ΠΑΠΠΑΣ ΜΙΛΤΙΑΔΗΣ
- 3) ΣΠΑΝΟΠΟΥΛΟΣ ΑΝΔΡΕΑΣ

Εισηγητής: Ανδρέας Γαλιάνης
Εκτ. Καθηγητής

Π ά τ ρ α 1992

ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΙΣΑΓΩΓΗΣ	1064
----------------------	------

Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Α

ΙΣΟΖΥΓΙΟ ΠΛΗΡΩΜΩΝ

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ

Κεφάλαιο πρώτο:

Πρόλογος	σελ.	3
Ορισμός ισοζ. πληρωμών	"	4
Κατηγορίες διακρίσεως ισοζ. πληρωμών.....	"	4
Διάρθρωση ισοζυγίου πληρωμών.....	"	4

Κεφάλαιο δεύτερο

Ελλειμμα ισορροπία	"	9
Αίτια ανισορροπίας του ισοζ. πληρωμών.....	"	9
Τρόποι αποκατάστασης της ισορροπίας στο ισοζύγιο πληρωμών	"	13
Δασμοί διακρίσεως	"	16
Αποτελέσματα δασμών.....	"	17

Κεφάλαιο τρίτο

Ελεύθερο εμπόριο επιχειρήματα :	"	18
Προστατευτικό εμπόριο επιχειρήματα'	"	19

Κεφάλαιο τέταρτο

Δείκτες ανάλυσης

Μέση ροπή εισαγωγών	"	21
Οριακή ροπή εισαγωγών	"	21
εισοδηματική ελαστικότητα εισαγωγών.....	"	22
Πολ/στής εξωτερικού εμπορίου.....	"	22
Όροι εμπορίου	"	23
Συνολική ωφέλεια εμπορίου.....	"	24

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ

Κεφάλαιο πέμπτο

Υπολογισμός όρων εμπορίου της Ελλάδας για τα έτη 1970

- 1984.σελ.	24
Εισοδηματική όροι εμπορίου για τα έτη 1970 - 84. "	26
Μέση ροπή εισαγωγών και οριακή ροπή εισαγωγών. "	28
Πολλαπλαστής εξωτερικού εμπορίου. "	30
Εξαγωγική ωφέλεια της χώρας. "	32

Κεφάλαιο έκτο

Ανάλυση του ισοζυγίου πληρωμών της Ελλάδος για τα έτη

1980 - 1985 βάσει των πινάκων δεδομένων της Ε.Σ.Υ.Ε.

για τα εξής:

- εμπορικό ισοζύγιο.σελ.	34
- Γεωγραφικό προσανατολισμό	'
εισαγωγών - εξαγωγών. "	53
- Ισοζύγιο αδήλων πόρων. "	50
- Κίνηση κεφαλαίου. "	61
- Συναλλαγματικά διαθέσιμα. "	69

Κεφάλαιο έβδομο

- Πίνακες δεδομένων με στοιχεία για το ισοζύγιο πληρωμών της Ελλάδος για τα έτη 1980 - 1985. "	83
- Βιβλιογραφία. "	88

Π Ρ Ο Λ Ο Γ Ο Σ

Σε αυτή τη πτυχιακή εργασία μας γίνεται θεωρητική και πρακτική ανάλυση του ισοζυγίου πληρωμών της Ελλάδος για τα έτη 1980 - 1985 σε όλα τα επί μέρους τμήματα που συνιστούν το ισοζύγιο πληρωμών.

Την εργασία μας αυτή τη χωρίζουμε σε δύο μέρη.

Στο πρώτο μέρος δίνουμε το θεωρητικό μέρος του ισοζυγίου πληρωμών, τα στοιχεία που το αποτελούν, τα αίτια της ανισορροπίας του καθώς και τα διορθωτικά μέτρα που ενδείκνυνται.

Στο δεύτερο μέρος με την εφαρμογή των κατάλληλων δεικτών αναλύουμε το ισοζύγιο πληρωμών της χώρας μας για τα έτη 1980-85 και με την βοήθεια των πινάκων που υπάρχουν στο τέλος της εργασίας μας δίνουμε τις εκτιμήσεις και διαπιστώσεις μας για το ισοζύγιο πληρωμών.

Η συλλογή των στοιχείων μας έγινε από την Εθνική Στατιστική Υπηρεσία με βασικούς πίνακες που μας ήταν απαραίτητοι για την ανάλυσή μας.

Οι γνώσεις που αποκτήσαμε από την εργασία μας αυτή μας έδωσε την ευκαιρία να καταλάβουμε τους μηχανισμούς που επιδρούν πάνω σε αυτό το σημαντικό κομμάτι που λέγεται ισοζύγιο πληρωμών.

Πάτρα Απρίλιος 1992

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ

Ορισμός ισοζυγίου πληρωμών

Ισοζύγιο πληρωμών είναι ο λογαριασμός που απεικονίζει τις δΟΣΟΛΗΨΙΕΣ των κατοίκων μίας χώρας με την αλλοδαπή. Κάτοικοι μίας χώρας θεωρούνται τα φυσικά ή νομικά πρόσωπα ημεδαπά ή αλλοδαπά που έχουν το κέντρο της οικονομικής τους δραστηριότητας στην επικράτειά της. Η περίοδος στην οποία αναφέρεται το ισοζύγιο πληρωμών είναι 1 ετος. Όλες οι συναλλαγές καταγράφονται με την διπλογραφική μέθοδο χρεώσεων - πιστώσεων.

Στις πιστώσεις καταχωρείται η αξία των συναλλαγών που δημιουργούν οι χρηματικές απαιτήσεις των κατοίκων της χώρας από στον λοιπό κόσμο. Ένας από τους βασικούς σκοπούς που εξυπηρετεί η σύνταξη του πτυχίου πληρωμών είναι να δώσει συνοπτική εικόνα των πηγών προσφοράς και ζήτησης συναλλάγματος. Με άλλα λόγια το ισοζύγιο πληρωμών συνοψίζει για μιά ορισμένη στιγμή τις συναλλαγές μίας χώρας που δημιουργούν υποχρεώσεις πληρωμής προς τις άλλες και τις συναλλαγές που δημιουργούν απαιτήσεις από τις άλλες χώρες δηλαδή τις συναλλαγές από τις οποίες προέρχονται τα μέσα για την εξόφληση των υποχρεώσεων .

Γενικά ισοζύγιο πληρωμών αποτελεί τον καθρέπτη των δομικών και διαρθρωτικών χαρακτηριστικών της οικονομίας της χώρας.

ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ - ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ ΤΟΥ ΙΣΟΖΥΓΙΟΥ ΠΛΗΡΩΜΩΝ

Το ισοζύγιο πληρωμών χωρίζεται στό ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών και 2) στο ισοζύγιο κίνησης κεφαλαίων. Το ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών χωρίζεται α) στο εμπορικό ισοζύγιο και β) στο ισοζύγιο άδηλων πόρων α) Το

εμπορικό ισοζύγιο είναι η λογιστική κατάσταση που δείχνει την κίνηση σε αξία και μερικές φορές σε όγκο από τα συνολικά εξαγόμενα και εισαγόμενα αγαθά σε μία χώρα σε μία ορισμένη χρονική περίοδο συνήθως ένα έτος. Είναι δυνατόν να καταρτίζονται εμπορικά ισοζύγια για ορισμένα βασικά εμπορεύματα χωριστά (π.χ. πετρέλαιο) ή για την κίνηση των εμπορευμάτων ανάμεσα σε δύο χώρες (διμερή εμπορικά ισοζύγια) ή μιάς χώρας και μιάς ομάδας από άλλες χώρες π.χ. ανάμεσα σε Ελλάδα και Ε.Ο.Κ.

Στο εμπορικό ισοζύγιο η αξία των εξαγωγών υπολογίζεται F.O.B. και η αξία των εισαγωγών C.I.F.

Οι εισαγωγές αποτελούν πηγή εισροής συναλλάγματος. Αν οι εξαγωγές είναι μεγαλύτερες από τις εισαγωγές τότε το εμπορικό ισοζύγιο είναι πλεονασματικό. Αντίθετα αν οι εισαγωγές είναι μεγαλύτερες από τις εξαγωγές τότε το εμπορικό ισοζύγιο είναι ελλειματικό (αρνητικό, παθητικό).

Υπήρχε εποχή κατά την οποία μία μερίδα οικονομολόγων λάμβαινε υπόψη μόνο το εμπορικό ισοζύγιο για να εκτιμήσει την οικονομική κατάσταση μιάς χώρας σε σχέση με το εξω-

τερικό . Πίστευαν δηλαδή ότι μια χώρα με ελλειματικό εμπορικό ισοζύγιο είναι καταδικασμένη σε μαρασμό. Στην ουσία όμως το ελλειματικό εμπορικό ισοζύγιο δέν δημιουργεί

κινδύνους για την εθνική οικονομία μιάς χώρας όσες φορές

υπάρχει δυνατότητα το έλλειμα του εμπορικού ισοζυγίου

να καλύπτεται με άλλους σταθερούς πόρους του ισοζυγίου

πληρωμών ή όσες φορές τα αγαθά που εισάγονται δέν είναι

καταναλωτικά αλλά παραγωγικά με τα οποία μπορεί να αυξη-

θεί η εθνική παραγωγή και πιθανόν η απασχόληση και οι εξα-

γωγές. Αντίθετα επικίνδυνο είναι το παθητικό εμπορικό ισο-

ζύγιο που είτε το έλλειμμα του δέν μπορεί να καλυφθεί από

σταθερούς πόρους του ισοζυγίου πληρωμών, είτε τα εισαγόμενα

προϊόντα είναι καταναλωτικά χωρίς να δημιουργούν προϋποθέσεις για την αύξηση της εγχώριας παραγωγής, είτε τέλος οι εξαγωγές αποτελούνται από προϊόντα με πολλή περιορισμένη παραγωγική ή καταναλωτική χρησιμότητα.

β) Το ισοζύγιο των αδήλων πόρων. Το ισοζύγιο αυτό περιλαμβάνει τις συναλλαγές που δεν είναι εμπορευματικές και δημιουργούν είτε εισροή είτε εκροή συναλλάγματος. Το ισοζύγιο αδήλων κονδυλίων περιλαμβάνει από τη μία τους άδηλους πόρους και από την άλλη τις άδηλες πληρωμές. Στο ισοζύγιο αδήλων πόρων υπάγονται:

- Οι υπηρεσίες μεταφορών (χερσαίας, αεροπορικές, και θαλάσσιες). Εδώ περιλαμβάνονται ναύλοι εμπορευμάτων, εισητήρια, ανεφοδιασμοί και επισκευές μεταφορικών μέσων, εμβάσματα ναυτιλομένων και εφοπλιστών, φορολογία εξοπλιστικών επιχειρήσεων κ.λ.π.

- Ασφάλειες εμπορευμάτων, πλοίων κ.λ.π.

- Το ταξιδιωτικό συνάλλαγμα που εισπράττεται ή πληρώνεται από τουρίστες, ταξιδεύοντες επαγγελματίες ασθενείς, σπουδαστές κλπ.

- Τα εισοδήματα κεφαλαίου που μπορούν να διακριθούν σε εισοδήματα από άμεσες επενδύσεις και σε μερίσματα από κέρδη.

- Συνάλλαγμα για διπλωματικές αποστολές.

Το ενεργητικό ισοζύγιο των αδήλων χρησιμοποιείται για να καλυφθεί τυχόν έλλειμα του εμπορικού ισοζυγίου και έτσι μια χώρα μπορεί να εισάγει περισσότερα αγαθά από εκείνα που μπορούν να πληρωθούν μόνο με τις εισπράξεις από τα εξαγόμενα προϊόντα. Πρέπει όμως να επισημανθεί ότι τα στοιχεία που απαρτίζουν το ισοζύγιο των αδήλων πόρων δεν παρουσιάζουν την σταθερότητα που έχουν τα στοιχεία

του εμπορικού ισοζυγίου.

2) Το ισοζύγιο κίνησης κεφαλαίων περιλαμβάνει τις κάθε είδους κινήσεις κεφαλαίων και το νομισματικό χρυσό και αποτελείται από τέσσερις βασικούς λογαριασμούς: των ιδιωτών, του Δημοσίου, της κεντρικής τράπεζας και των λοιπών νομισματικών ιδρυμάτων. Ο λογαριασμός ιδιωτικών κεφαλαίων διακρίνεται σε βραχυπρόθεσμο και μακροπρόθεσμο. Οι βραχυπρόθεσμες κινήσεις ιδιωτικών κεφαλαίων αναφέρονται σε βραχυπρόθεσμες εμπορικές πιστώσεις εμπορικά γραμμάτια, γένους ιδιωτικούς και δημόσιους βραχυπρόθεσμους τίτλους καταθέσεις σε τράπεζες κ.τ.λ. Οι μακροπρόθεσμες κινήσεις ιδιωτικών κεφαλαίων αναφέρονται κατ' αρχή σε γνήσιες ιδιωτικές διεθνείς επενδύσεις όπου οι επενδυτές αφού λάβουν υπ' όψη τους κινδύνους και άλλους συναφείς παράγοντες επενδύουν εκεί που βρίσκουν την μεγαλύτερη απόδοση για τα κεφαλαιά τους. Επίσης οι μακροπρόθεσμες κινήσεις ιδιωτικών κεφαλαίων, αναφέρονται σε δάνεια ιδιωτικών επιχειρήσεων και εμπορικές πιστώσεις που έχουν διάρκεια μεγαλύτερη του έτους. Ο λογαριασμός του Δημοσίου αναφέρεται σε συναλλαγές σε κεφάλαια του Δημοσίου τομέα. Ο λογαριασμός της Κεντρικής τράπεζας περιλαμβάνει απαιτήσεις από το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο χρέη προς το ταμείο σε εθνικό νόμισμα, γραμμάτια του Δημοσίου και τίτλοι που έχουν εκδοθεί από κυβερνήσεις, συναλλάγματικά αποθέματα κ.τ.λ. το ισοζύγιο πληρωμών μπορεί κι αυτό να είναι πλεονασματικό (ενεργητικό) ή ελλειμματικό (παθητικό). Στο ισοζύγιο πληρωμών κάθε χώρας δίνεται μεγάλη σημασία γιατί παρέχει μιά καθαρή εικόνα για τα επιτεύγματα της οικονομίας. Όλες οι χώρες προσπαθούν να παρουσιάξεται πλεόνασμα σ' αυτό. Δεδομένου όμως ότι οι εισπράξεις μιάς χώρας

αντιστοιχούν σε πληρωμές άλλων χωρών είναι αδύνατο όλες οι χώρες να έχουν πλεόνασμα. Είναι ακόμα απίθανο να είναι εξισωμένο χωρίς πλεόνασμα ή έλλειμα. Εκτός αν κρύβεται σ' αυτό (εισροή και εκροή χρυσού συναλλάγματος ανάλογα με το υπόλοιπό του). Το πλεόνασμα του ισοζυγίου πληρωμών μπορεί να χρησιμοποιηθεί από την χώρα :

- Γιά να αυξήσει τα αποθέματά της σε συνάλλαγμα και χρυσό.
- Γιά να αυξήσει τις επενδύσεις της στο εξωτερικό
- Γιά να χορηγήσει δάνεια σε άλλες χώρες.

Το έλλειμα του ισοζυγίου πληρωμών πρέπει απαραίτητα να καλυφθεί με ένα απο τους ακόλουθους τρόπους.

- Με δανεισμό (ή αγορά με πίστωση) από άλλες χώρες
- Με δανεισμό απο το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο ή άλλους εξειδικευμένους Οργανισμούς.
- Με δωρεές από άλλες χώρες.
- Με εκποίηση (πώληση) επενδύσεων που έχει η χώρα στο εξωτερικό.
- Με την αποστολή στο εξωτερικό συναλλάγματος και χρυσού από τα αποθέματά της.

Όλοι οι πιο πάνω τρόποι είναι οδυνηροί γιατί τα δάνεια πρέπει να αποπληρωθούν αργότερα, τα εμπορεύματα που αγοράστηκαν με πίστωση να εξοφληθούν, η εκποίηση των επενδύσεων του εξωτερικού στερεί την χώρα από εισόδημα και η αποστολή αποθεμάτων συναλλάγματος και χρυσού κάνει την χώρα φτωχότερη σε αποθέματα. Γι' αυτό όλες οι χώρες παρακολουθούν προσεκτικά το ισοζύγιο πληρωμών τους και ακολουθούν τρόπους για διόρθωση ενός ελλειματικού ισοζυγίου.

Κ Ε Φ Α Λ Α Ι Ο Δ Ε Υ Τ Ε Ρ Ο

ΕΛΛΕΙΜΑ ΚΑΙ ΙΣΟΡΟΠΙΑ

Όπως είδαμε οι συναλλαγές καταγράφονται με διπλογραφική μέθοδο. Σε κάθε πιστωτική εγγραφή αντιστοιχεί ισόποση χρεωστική. Επομένως απο καθαρά λογιστική σκοπιά δέν υπάρχει έλλειμα ή πλεόνασμα. Απο οικονομική όμως άποψη το ισοζύγιο μπορεί να μην βρίσκεται σε ισορροπία αλλά να παρουσιάζει πλεόνασμα ή έλλειμα.

Το κλειδί για την κατανόηση του ελλείματος ή πλεόνασμα της καταστάσεως δηλαδή ανισορροπίας στο ισοζύγιο πληρωμών είναι η διάκριση ανάμεσα στις συναλλαγές που είναι αυτόνομες και στις συναλλαγές που έχουν εξισωτικό χαρακτήρα. Αυτόνομες είναι οι συναλλαγές που δέν εξαρτώνται απο την κατάσταση του ισοζυγίου όπως όλες οι συναλλαγές που περιλαμβάνονται στο λογαριασμό τρεχουσών συναλλαγών. Ορισμένες όμως από τις συναλλαγές του λογαριασμού κεφαλαίων έχουν εξισωτικό χαρακτήρα, γιατί αναλαμβάνονται ακριβώς για να εξισώσουν το σύνολο των χρεώσεων με το σύνολο των πιστώσεων στο ισοζύγιο πληρωμών.

Με άλλα λόγια το έλλειμα ή το πλεόνασμα είναι η διαφορά ανάμεσα στις αυτόνομες εισπράξεις και στις αυτόνομες πληρωμές που αντισταθμίζεται με τις εξισωτικές συναλλαγές.

ΑΙΤΙΑ ΑΝΙΣΟΡΡΟΠΙΑΣ ΤΟΥ ΙΣΟΖΥΓΙΟΥ ΠΛΗΡΩΜΩΝ

Το πλεόνασμα ή τα ελλείματα του ισοζυγίου πληρωμών μπορούμε να τα χαρακτηρίσουμε ανάλογα με τα αίτια που τα προκαλούν ως προσωρινά, χρόνια ή διαρθρωτικά και κυκλικά. Η ταξινόμηση αυτή είναι χρήσιμη για να κατανοήσουμε την σοβαρότητα και την ένταση του προβλήματος. Επειδή στην πραγματικότητα επενεργούν όλα τα αίτια

ταυτόχρονα στο ισοζύγιο πληρωμών σε διαφορετικό βαθμό είναι αρκετά δύσκολο αν όχι αδύνατο να τα απομονώσουμε και να εφαρμόσουμε την πιο ενδεδειγμένη κατά περίπτωση οικονομική πολιτική. Τα προσωρινά ή εποχιακά αίτια ανισορροπίας οφείλονται σε τυχαία περιστατικά ή εποχικούς παράγοντες π.χ. μεγάλες απεργίες ή έλλειψη πρώτης ή δυσμενείς καιρικές συνθήκες ή θεομηνίες που πλήττουν την παραγωγή απο ορισμένα προϊόντα που αποτελούν την βάση των εισαγωγών σε ορισμένες χώρες. Εάν η ανισορροπία του ισοζυγίου πληρώνουν προέρχεται αποκλειστικά από τυχαία ή συμπτωματικά γεγονότα τότε θα πρέπει να αναμένεται η αποκατάσταση της ισορροπίας του σε σχετικά σύντομο χρονικό διάστημα. Τα διαρθρωτικά αίτια της ανισορροπίας στο ισοζύγιο πληρωμών αναφέρονται στις συνθήκες προσφοράς και ζήτησης. Οι συνθήκες προσφοράς και ζήτησης τείνουν να μεταβάλλονται συνεχώς με συνέπεια να ανατρέπουν τις ήδη υπάρχουσες καταστάσεις ισορροπίας στις εξωτερικές οικονομικές σχέσεις που δημιουργούνται ανάμεσα στις διάφορες χώρες. Βέβαια η ισορροπία θα ήταν εύκολο να αποκατασταθεί αν υπήρχε ευχέρεια να αυξομειώνονται τα επίπεδα μισθών και τιμών και ευχέρεια να μετακινούνται οι παραγωγικοί συντελεστές από τον ένα τομέα παραγωγής στον άλλο. Αλλά αυτές-οι προϋποθέσεις είναι δύσκολες στην σημερινή πραγματικότητα και κατά συνέπεια οι μεταβολές στις συνθήκες προσφοράς και ζήτησεως οδηγούν στις λεγόμενες διαρθρωτικές διαταραχές του ισοζυγίου πληρωμών που είναι συνήθως μακροχρόνιες. Οι κυριώτεροι παράγοντες που προκαλούν τις διαρθρωτικές διαταραχές στο ισοζύγιο πληρωμών είναι οι ακόλουθες:

α) Απώλεια κεφαλαίου

Οι απώλειες κεφαλαίου προέρχονται από πολέμους ή άλλες έκτακτες ανάγκες και έχουν σαν αποτέλεσμα την μείωση της παραγωγής και του κατά κεφαλή εισοδήματος . Η μείωση της παραγωγής που προκαλείται από τις απώλειες κεφαλαίου έχει σαν αποτέλεσμα την μείωση των εξαγωγών και την έντονη αύξηση των εισαγωγών τόσο καταναλωτικών αγαθών όσο και αγαθών κεφαλαιουχικού εξοπλισμού.

β) Μεταβολές στις συνθήκες προσφοράς

Αυτές μπορεί να προκληθούν κατ' αρχή από την εξασθένιση των πλουταπαραγωγικών πηγών μιάς χώρας. Αυτό μπορεί να συμβεί σε χώρες που είναι προοικισμένες με ορυκτό πλούτο όπως άνθρακα, συπρομεταλλεύματα, χρυσάφι, πετρέλαιο κλπ. τη μεγαλύτερη όμως επίδραση πάνω στις συνθήκες προσφοράς ασκεί η τεχνολογική εξέλιξη. Με την συνεχή τεχνολογική εξέλιξη μιά χώρα είναι δυνατόν να χάσει το συγκριτικό πλεονέκτημα που έχει σε ορισμένα προϊόντα γιατί και άλλες χώρες προοδεύουν στον τεχνολογικό τομέα και είναι δυνατόν να αποκτήσουν τις αναλογίες των συντελεστών παραγωγής που είναι απαραίτητες για την παραγωγή αυτών των αγαθών. Επίσης είναι δυνατόν να δημιουργηθούν υποκατάστατα όπως το συνθετικό καουτσούκ οι συνθετικές υφαντικές ίνες και έτσι οι χώρες που παράγουν και εξάγουν τις αντίστοιχες φυσικές ύλες να αντιμετωπίσουν πρόβλημα.

γ) Μεταβολές στις συνθήκες ζήτησης

Η ελαστικότητα ζήτησης για γεωργικά προϊόντα και πρώτες ύλες είναι μικρή σε σχέση με τα βιομηχανικά και κεφαλαιουχικά αγαθά. Έτσι οι τιμές των δεύτερων

ανεβαίνουν συνεχώς ενώ οι τιμές των πρώτων παρουσιάζουν διακυμάνσεις. Οι όροι εμπορίου είναι υπέρ των χωρών που παράγουν βιομηχανικά προϊόντα.

δ) Μεταβολές στον γεωγραφικό προσανατολισμό των εξωτερικών συναλλαγών.

Γιά πολιτικούς ή άλλους λόγους (συναλλαγματικοί περιορισμοί διμερείς συμφωνίες) είναι δυνατόν να μία χώρα να χάσει τις αγορές για τα εξαγωγίμα προϊόντα της ή τις πηγές εφοδιασμού σε πρώτες ύλες.

ε) Μεταβολές στον ρυθμό των διεθνών κεφαλαίων.

Σπουδαστές ανεκμετάλλευτες πλουτοπαραγωγικές πηγές ή υψηλά επιτόκια (μακροπρόθεσμα ή βραχυπρόθεσμα) είναι δυνατόν να προσελκύουν ξένα κεφάλαια, τα κεφάλαια αυτά η χώρα μπορεί να τα χρησιμοποιήσει για να ανακουφίσει τις δανειακές της ανάγκες ή για εισαγωγή κεφαλαιουχικών αγαθών τα οποία θα χρησιμοποιήσει για αύξηση της παραγωγής της.

στ) Κυκλική και νομισματική ισορροπία.

Αύξηση του εθνικού εισοδήματος θα προκαλέσει αύξηση των εισαγωγών ενώ στασιμότητα ή μείωση του εθνικού εισοδήματος θα προκαλέσει ανάλογη μείωση των εισαγωγών. Ο διαφορετικός ρυθμός μεταβολής του εθνικού εισοδήματος σε διάφορες χώρες προκαλεί ανάλογες αυξομειώσεις στη ζήτηση προϊόντων και υπηρεσιών στις χώρες αυτές. Επίσης χώρες με υψηλό πληθωρισμό γιατί τα εξαγωγίμα προϊόντα τους έχουν υψηλές τιμές και μειωμένη ανταγωνιστικότητα στις εξωτερικές αγορές.

Τρόποι αποκατάστασης της ισορροπίας του ισοζυγίου πληρωμών.

α) Με την υποτίμηση του Εθνικού νομίσματος

Με τον τρόπο αυτό αυξάνεται η αξία του εξωτερικού συναλλάγματος. Έτσι η ζήτησή του για εισαγωγές μειώνεται ενώ παράλληλα το εθνικό νόμισμα γίνεται φθηνότερο στο εξωτερικό με αποτέλεσμα να αυξηθεί η ζήτηση εξαγωγίμων προϊόντων. Εκτός από αυτό η χώρα καθίσταται καθίσταται φθηνότερος τόπος διανομής με αποτέλεσμα να προτιμάται από τουρίστες σε συνδιασμό βέβαια και με άλλους παράγοντες. Ένα από τα μειονεκτήματα αυτού του μέσου είναι ότι αυξάνει το εξωτερικό χρέος της χώρας στην περίπτωση που αυτό είναι σε νόμισμα ή νομίσματα που η αξία τους μεταβάλλεται λόγω της υποτίμησης.

Επίσης εκτός της εφ' άπαξ υποτίμησης χρησιμοποιείται και ο τρόπος της διολίσθησης του νομίσματος κυρίως για ψυχολογικούς λόγους. (Αποφεύγονται φαινόμενα καταναλωτικής υστερίας που θα προκαλέσουν αδικαιολόγητη διόγκωση των εισαγωγών και αύξηση του εισαγόμενου πληθωρισμού καθώς και τάση αποθεματοποίησης των εισαγωγών). Βασική προϋπόθεση για να πετύχει το μέτρο της υποτίμησης είναι να υποτιμηθεί το εθνικό νόμισμα κατά τέτοιο τρόπο ώστε να επέλθει βελτίωση και εξισορρόπηση της σχέσεως ανάμεσα στην ζήτηση και προσφορά συναλλάγματος.

— Άλλη απαραίτητη προϋπόθεση για να πετύχει το μέτρο της υποτίμησης είναι η ζήτηση για εισαγωγές να είναι ελαστική (αλλιώς θα δαπανώνται περισσότερα χρήματα για εισαγωγές) και η ζήτηση στο εξωτερικό για εξαγώγιμα προϊόντα να είναι επίσης ελαστική. (Αλλιώς θα εισπράττει λιγώτερο συνάλλαγμα για εξαγωγές).

β) Μεταβολή στο εσωτερικό επίπεδο τιμών και εισοδημάτων με σταθερή συναλλαγματική ισοτιμία.

Σύμφωνα με το σύστημα αυτό η κυβέρνηση λαμβάνει συσταλτικά δημοσιονομικά και νομισματικά μέτρα. Με τα μέτρα αυτά επιδιώκεται να μειωθεί η ζήτηση και να αυξηθεί η προσφορά συναλλάγματος. Ειδικότερα με την μείωση της δημόσιας δαπάνης ή και με την αύξηση της φορολογίας αναμένεται να μειωθεί το εισόδημα η παραγωγή και η απασχόληση που με τη σειρά τους αναμένεται να οδηγήσουν διαδοχικά σε μείωση της ιδιωτικής κατανάλωσης σε μείωση των εισαγωγών αγαθών και σε μείωση της ζήτησης για συνάλλαγμα. Με τα ίδια μέτρα αναμένεται επίσης να μειωθεί ή τουλάχιστον να μην αυξηθεί το γενικό επίπεδο τιμών στο εσωτερικό ή σε περίπτωση παγκόσμιας ανοδικής τάσεως των τιμών να μην αυξηθεί με ταχύτερο ρυθμό απ' ότι στο εξωτερικό.

Αποτέλεσμα των μέτρων αυτών θα είναι να αυξηθούν οι εξαγωγές παράλληλα όμως θα σημειωθεί και μείωση των επενδύσεων παγίου κεφαλαίου, εισοδήματος και απασχόλησης που αναμένεται να επιδράσουν μειωτικά όχι μόνο πάνω στις εισαγωγές των αγαθών αλλά και στο σχηματισμό κεφαλαίου καθώς και στην οικονομική μεγένθυση της χώρας.

Γιά να αποφευχθεί η καθαρή εκροή συναλλάγματος ενδέχεται επίσης να επιβληθούν για ορισμένο χρονικό διάστημα δασμοί ή και ποσοτώσεις στις εισαγωγές αγαθών, να ευνοηθούν οι καταθέσεις σε συνάλλαγμα κλπ.

γ) Συναλλαγματικοί και ποσοτικοί περιορισμοί.

Οι συναλλαγματικοί και ποσοτικοί περιορισμοί έχουν σαν συνέπεια την απ' ευθείας διαμόρφωση από το κράτος της προσφοράς και ζήτησης εξωτερικού συναλλάγματος. Οι κυριώτερες μορφές που μπορούν να πάρουν οι συναλλαγματικοί περιορισμοί είναι οι εξής:

1. Έλεγχος προσφοράς και ζήτησης συναλλάγματος από την κεντρική τράπεζα.

2. Πολλαπλές τιμές συναλλάγματος.

Με το σύστημα αυτό η Κεντρική Τράπεζα μπορεί να ορίζει για τις εισαγωγές χαμηλές τιμές συναλλάγματος για είδη πρώτης ανάγκης, πρώτες ύλες για την εγχώρια βιομηχανία κλπ. και υψηλές τιμές για είδη πολυτελείας.

Ορισμένες χώρες αντί να καθιερώνουν επίσημα το σύστημα με τις πολλαπλές τιμές συναλλάγματος καταφεύγουν σε προμοδοτήσεις και εισφορές πάνω στις εισαγωγές και εξαγωγές

3. Διμερείς διακανοισμοί.

Σύμφωνα με αυτούς γίνεται συμφωνία ανάμεσα σε δύο χώρες με την οποία η μία αποδέχεται τα μη μετατρέψιμα νομίσματα της άλλης για την πληρωμή των εξαγωγών και την χρησιμοποίησή τους για απόκτηση εισαγωγών.

Επειδή όμως το σύστημα αυτό δημιουργούσε μιά σειρά απο διαδικαστικά προβλήματα (σύμφωνη γνώμη νομισματικών αρχών), αντιστάθμιση αξίας εξαγωγών με εισαγωγές) αντικαταστάθηκε με το κληρικ. Με το σύστημα αυτό κάθε χώρα διατηρεί στη Κεντρική της τράπεζα ένα λογαριασμό με τον οποίο ξεκαθαρίζονται όλες οι εισαγωγές και εξαγωγές για μιά συμψηφιστική συμφωνία. Οι συναλλαγές με συμψηφιστικές-συμφωνίες ανάμεσα σε δύο χώρες ανάμεσα στην ανταλλαγή προϊόντων χωρίς την πληρωμή της αξίας τους σε ξένο νόμισμα. Εφ' όσον οι εισαγωγές είναι ίσες σε αξία με τις εξαγωγές δέν υπάρχει πρόβλημα, το ξεκαθάρισμα του λογαριασμού θα γίνει αυτόματα. Αν όμως μιά από τις δύο χώρες έχει περισσότερες εξαγωγές από εισαγωγές τότε θα κλείσει ο λογαριασμός παίρνοντας συνάλλαγμα από την άλλη. Εκτός απο τις διμερείς συμφωνίες εμφανίζεται στην διεθνή

αγορά και το λεγόμενο τριμερές ή τριγωνικό κλήρικ.

4. Το Κρατικό Εμπόριο.

Το κράτος αναλαμβάνει τις δραστηριότητες, σχεδιάζει και προκαθορίζει το εξωτερικό εμπόριο σύμφωνα με τις ανάγκες της χώρας. Οι κυριώτεροι λόγοι που ανάγκασαν τις διάφορες χώρες να επιβάλλουν συναλλαγματικούς περιορισμούς πριν και μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο είναι:

- Η αποφυγή εκροής κεφαλαίων είτε για λόγους κερδοσκοπικούς είτε για λόγους ασφαλείας.
- Η αποφυγή της υποτίμησης του εθνικού νομίσματος.
- Η προστασία της εγχώριας βιομηχανίας.
- Αύξηση των εσόδων του Κράτους.

ΔΑΣΜΟΙ

Ο δασμός είναι φόρος που επιβάλλεται στα προϊόντα συνήθως στα εισαγόμενα που περνούν τα σύνορα ενός κράτους. Οι δασμοί διακρίνονται στις παρακάτω κατηγορίες.

α) Ανάλογα με τον σκοπό που επιδιώκουν σε ταμειευτικούς και προστατευτικούς. Οι ταμειακοί δασμοί αποβλέπουν στην αύξηση των εσόδων του Δημοσίου και επιβάλλονται σε είδη πολυτελείας και είδη με μεγάλη κατανάλωση που δεν παράγονται στην χώρα εισαγωγής.

Οι προστατευτικοί δασμοί αποβλέπουν να προστατέψουν τα εγχώρια προϊόντα από τον συναγωνισμό των ξένων προϊόντων. Επιβάλλονται σε όμοια προϊόντα που παράγονται ή μπορούν να παραχτούν στην χώρα ή σε υποκατάστατά τους. Συνήθως οι προστατευτικοί δασμοί είναι πολύ υψηλοί έτσι που να κάνουν τα εισαγόμενα προϊόντα πολύ ακριβότερα από τα όμοιά τους εγχώρια προϊόντα και έτσι αναγκάζουν, τους καταναλωτές της χώρας να περιορίζονται στα εγχώρια προϊόντα.

Υπάρχουν επίσης οι συμπληρωματικοί ή συμψηφιστικοί δασμοί οι οποίοι επιβαρύνουν τα εισαγόμενα προϊόντα κατά το ίδιο ποσοστό που επιβαρύνονται τα εγχώρια με την εσωτερική φορολογία. Επίσης υπάρχουν και οι δασμοί αντι-ντάρπιγκ που επιβάλλονται στα προϊόντα που εισάγονται ντάρπιγκ. (δηλαδή σε τιμές αισθητά χαμηλότερες από τις τιμές που ισχύουν στην χώρα που εξάγει το προϊόν).

β) Ανάλογα με τον τρόπο που επιβάλλονται οι δασμοί επί της αξίας του προϊόντος ή δασμό ad valorem, σε προκαθορισμένο ή ειδικό δασμό σε σύνθετο δασμό.

Ο δασμός ad valorem είναι ένα σταθερό ποσοστό στην αξία του αγαθού. Η βάση υπολογισμού του δασμού δηλαδή η αξία του αγαθού μπορεί να διαφέρει ανάλογα με το αν η τιμή του αγαθού που χρησιμοποιείται είναι C.I.F. ή F.O.B.

Η τιμή F.O.B. (απο τα αρχικά των λέξεων free-on board) αναφέρεται στην τιμή που έχει το αγαθό τη στιγμή που φορτώνεται και δεν περιλαμβάνει τα έξοδα μεταφοράς και τα ασφάλιστρα αλλά μόνο το κόστος του αγαθού. Αντίθετα η τιμή C.I.F. (από τα αρχικά των αγγλικών λέξεων cost, insurance, freight) εκτός από το κόστος περιλαμβάνει τα μεταφορικά και τα ασφάλιστρα. Ο προκαθορισμένος ή ειδικός δασμός είναι ένα σταθερό ποσό κατά μονάδα αγαθού πχ. 100 X δρχ. για κάθε δίσκο γραμμοφώνου ή κατά μονάδα μετρήσεως όπως π.χ. Y για κάθε τόννο πετρελαίου. Ο σύνθετος δασμός είναι συνδιασμός ad valorem και του ειδικού .

Αποτελέσματα των δασμών:

α) Προστατευτικά: Η αύξηση της τιμής του προϊόντος που προκλήθηκε απο την επιβολή του δασμού δίνει την ευκαιρία στους εγχώριους παραγωγούς να καλύψουν ψυλότερο κόστος παραγωγής και κατά συνέπεια να αυξήσουν την παραγωγή τους.

β) Καταναλωτικά: Η αύξηση της τιμής που προκαλείται από την επιβολή του δασμού έχει σαν συνέπεια την μείωση της κατανάλωσης.

γ) Ταμειευτικά : Το συνολικό έσοδο που εισπράττει το κράτος από την επιβολή δασμού είναι το γινόμενο της ποσότητας του αγαθού που εισάγεται με τον δασμό.

δ) Ανακατανομή εισοδήματος: Μεταφορά εισοδήματος από τους καταναλωτές που με τον δασμό πληρώνουν μεγαλύτερες τιμές προς τους παραγωγούς.

Ένα άλλο μέσο εκτός από τους δασμούς για την μείωση του ελλείματος στο ισοζύγιο πληρωμών είναι οι ποσοτώσεις. Με τις ποσοτώσεις καθορίζεται η ανώτατη ποσότητα εισαγωγής από κάθε προϊόν και όχι η τιμή του. Έχουν το ίδιο αποτέλεσμα που έχει η επιβολή ενός δασμού εκτός από το ταμειευτικό αποτέλεσμα. Κυριώτερα πλεονεκτήματα των ποσοτώσεων έναντι των δασμών είναι ότι μπορούν να επιβληθούν αλλά και να μεταβληθούν εύκολα χωρίς να χρειάζεται ειδική νομοθεσία. Επίσης επιτρέπουν την αύξηση της προστασίας όταν η χώρα δεσμεύεται να επιβάλλει δασμούς από εμπορικές συμφωνίες. Βασικό μειονέκτημα είναι ότι επιβάλλονται από την διοικητική εξουσία που πολλές φορές μπορεί να κάνει αυθαιρεσίες.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ

Επιχειρήματα υπέρ της άσκησης ελευθέρου εμπορίου:

Το βασικό επιχείρημα υπέρ του ελευθέρου εμπορίου βασίζεται στην μεγιστοποίηση της παραγωγής και στην δυνατότητα μεγαλύτερης κατανάλωσης. Όταν το εμπόριο είναι ελεύθερο και κάθε χώρα εξειδικεύεται στην παραγωγή αγαθών που έχει συγκριτικό πλεονέκτημα η παγκόσμια παραγωγή και η παραγωγή των χωρών που συμμετέχουν αυξάνεται και αυτό σημαίνει ότι κάθε χώρα έχει τη δυνατότητα να

αυξήσει την κατανάλωσή της όταν όμως η θέση της χώρας σας σύνολο βελτιώνεται δεν σημαίνει ότι βελτιώνεται και η θέση κάθε ατόμου. Αυτό γιατί το διεθνές εμπόριο έχει επιπτώσεις στην κατανομή του εισοδήματος και ορισμένα άτομα ή τμήματα της κοινωνίας μπορεί όχι μόνο να ωφελούνται λιγότερο από ορισμένα άλλα και να ζημιώνονται. Μόνο αν ακολουθείται πολιτική ανακατανομής του εισοδήματος μπορεί το ελεύθερο εμπόριο να οδηγήσει σε αύξηση της ευημερίας για κάθε άτομο.

Επιχειρήματα για το προστατευτικό εμπόριο

α) Ο δασμός είναι απαραίτητος για να εξισωθεί το κόστος παραγωγής. Οι δασμοί πρέπει να επιβάλλονται για να εξισώνεται το εγχώριο κόστος παραγωγής με το κόστος παραγωγής στο εξωτερικό. Αυτό όμως αν εφαρμοστεί σε όλα τα αγαθά θα οδηγήσει στην έλλειψη διεθνούς εμπορίου γιατί τα οφέλη από το εμπόριο βασίζονται ακριβώς στις διαφορές που υπάρχουν ανάμεσα στο εγχώριο και στο ξένο κόστος παραγωγής.

β) Ο δασμός είναι πηγή δημοσίων εσόδων.

Όταν ο δασμός δεν είναι απαγορευτικός μια από τις επιδράσεις του είναι η αύξηση των δημοσίων εσόδων. Το κράτος όμως μπορεί να εξασφαλίσει έσοδα με άλλους τρόπους χωρίς τις δυσάρεστες επιπτώσεις του δασμού.

γ) Η προστασία των νέων επιχειρήσεων.

Οι εγχώριες βιομηχανίες δεν μπορούν στα πρώτα τους βήματα να συναγωνιστούν με άλλες μεγάλες και παχιές βιομηχανίες χωρίς δασμολογική προστασία των προϊόντων τους. Πολλές φορές όμως η επιβολή γι' αυτό τον σκοπό έχει σαν αποτέλεσμα την διατήρηση στην ζωή αντιοικονομικών επιχειρήσεων επειδή οι επιχειρήσεις δεν κάνουν καμιά προσπάθεια

για να βελτιώσουν την παραγωγικότητά τους και την ανταγωνιστική τους θέση.

δ) Ο δασμός βοηθάει στην καταπολέμηση της ανεργίας.

Το επιχείρημα αυτό προβάλλεται περισσότερο έντονα σε περιόδους κρίσεως και ανεργίας . Αύξηση των εξαγωγών συνεπάγεται αύξηση της παραγωγής του εισοδήματος και της απασχόλησης. Αφού ο δασμός μειώνει τις εισαγωγές θα έχει ευεργετικά αποτελέσματα στην απασχόληση. Όμως και οι άλλες χώρες μπορούν να κάνουν το ίδιο οπότε η μείωση στις εξαγωγές είναι δυνατό να αντισταθμίσει τα ευεργετικά αποτελέσματα στην απασχόληση.

Όμως και οι άλλες χώρες μπορούν να κάνουν το ίδιο οπότε η μείωση στις εξαγωγές είναι δυνατόν να αντισταθμίσει τα ευεργετικά αποτελέσματα της μείωσης των εισαγωγών.

Επιπλέον η ανεργία μπορεί να καταπολεμηθεί αποτελεσματικότερα με χρήση δημοσιονομικής και νομισματικής πολιτικής.

ε) Γιά την καταπολέμηση του DUMPING.

DUMPING είναι η πώληση ενός προϊόντος στο εξωτερικό σε χαμηλότερες τιμές απ' ότι στο εσωτερικό την ίδια χρονική περίοδο. DUMPING συνήθως κάνουν οι πολυεθνικές επιχειρήσεις για την εξόντωση αλλοδαπών επιχειρήσεων και την απόκτηση μονοπωλίου. DUMPING δημιουργείται επίσης για τις εξαγωγές που κάνουν.

Υπάρχουν επίσης και μη οικονομικοί λόγοι για την προστασία του δασμού. (πολιτικοί, διατήρηση στή ζωή επιχειρήσεων που παράγουν προϊόντα απαραίτητα για την άμυνα της χώρας και δέν μπορούν να επιζήσουν χωρίς ανταγωνισμό).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ

Δείκτες ανάλυσης

Παρακάτω θα παραθέτουμε τους δείκτες ανάλυσης που μας είναι χρήσιμοι προκειμένου να βγάλουμε τα συμπεράσματά μας για το ισοζύγιο πληρωμών της Ελλάδας για τα έτη 1980 - 1985.

α) Μέση ροπή για εισαγωγές (M). Που δηλώνει πόσο μέρος του εθνικού εισοδήματος πηγαίνει για εισαγωγές. Εδώ δέν πρέπει να δίνουμε μεγάλη βάση στα ποσοστά της μέσης ροπής για εισαγωγές και στις διαφορές που υπάρχουν από χώρα σε χώρα διότι όσες εξαρτώνται απο το μέγεθος της χώρας και από το βαθμό εξειδίκευσής τους.

β) Η οριακή ροπή για εισαγωγές: $\frac{dm}{dY}$.

αυτή δηλώνει τη μεταβολή των εισαγωγών προς μία δεδομένη μεταβολή του εθνικού εισοδήματος. Η οριακή ροπή για εισαγωγές είναι πιθανόν να διαφέρει απο τη μόνη ροπή για εισαγωγές Παράδειγμα: Η Βραζιλία καλύπτει τις περισσότερες ανάγκες της βασικές άλλα έχει επίπεδο διαβίωσης στο ελάχιστό όριο συντήρησης. Η βελτίωση του επιπέδου διαβίωσης συνεπάγεται αύξηση των εισαγωγών νέων τύπων αγαθών που δέν διατίθενται απο τη ντόπια παραγωγή. Σ' αυτή την περίπτωση η μέση ροπή εισαγωγών είναι χαμηλή αλλά η οριακή ροπή για εισαγωγές μπορεί να είναι μεγάλη.

Άλλο παράδειγμα είναι η Μ. Βρετανία η οποία εισάγει μεγάλο αριθμό ειδών πρώτης ανάγκης (σιτάρι καπνό κ.λ.π.) και παράγει πολυτελεί προϊόντα. Σε αυτή την περίπτωση η μέση ροπή για εισαγωγές είναι υψηλή αλλά η οριακή ροπή για συναλλαγές είναι χαμηλή .

γ) Εισοδηματική ελαστικότητα εισαγωγών:

$$\frac{dm/m}{dy/y} = \frac{dm/dv}{m/Y}$$

είναι η σχέση οριακής ροπής εισαγωγών και μεσής ροπής εισαγωγών και η σχέση ποσοστιαίας μεταβολής των εισαγωγών προς την ποσοστιαία μεταβολή του εθνικού εισοδή-
τος.

Αυτή την συγκρίνουμε με την μονάδα και έχουμε

1) $E_m = 1$ που σημαίνει ότι όσο το εισόδημα αυξάνεται τό-
σο μιά σταθερή αναλογία απο αυτό θα δίνεται για εισαγω-
γές .

2) $E_m > 1$ που είναι και σημαίνει ότι όσο αυξάνει το ει-
σόδημα τόσο περισσότερο η χώρα θα εισάγει.

3) $E_m < 1$ που σημαίνει ότι όσο αυξάνει το εισοδημα τό-
σο λιγότερο η χώρα θα εισάγει.

δ) Πολλαπλασιαστής εξωτερικού εμπορίου.

Εδώ θα ερμηνεύσουμε το πολλ/τή εξωτερικού εμπορίου
που είναι:

$$\frac{dY}{dx}$$

ισούται με το

$$\frac{dY}{dx} = \frac{1}{s'm}$$

όπου s' = οριακή ροπή

αποταμιεύσεως

m' = οριακή ροπή εισαγωγών.

και είναι γνωστό ότι $s' + c' = 1$

Ο πολλ/τής εξωτερικού εμπορίου δείχνει την επίδραση απο
τις μεταβολές των εξαγωγών στη μεταβολή λοιπόν που επέρ-
χεται στο εισόδημα απο μιά μεταβολή στις εξαγωγές εξαρ-
τάται απο την οριακή ροπή για αποταμίευση και απο τη ο-
ριακή ροπή για εισαγωγές ή αγοραστικής δύναμης και τελι-
κώς γίνεται μια πραγματική μεταβίβαση αγαθών.

Οι μετακινήσεις κεφαλαίων χωρίζονται σε βραχυπρόθεσμες και μακροπρόθεσμες. Στην κίνηση κεφαλαίων υπάγονται και τα δάνεια που υπάγονται και χορηγούνται από χώρα σε χώρα για διάφορους λόγους χρηματοδότησης ή κίνηση κεφαλαίων ιδιωτών δημοσίου κλπ.

ε) Όροι εμπορίου :

Όροι εμπορίου: μετράνε τη σχέση ανάμεσα στις τιμές εξαγωγών και τιμές εισαγωγών μίας χώρας.

$$TC = \frac{P_e}{P_i}$$

P_i

$\frac{P_e}{P_i}$ = τιμές εξαγωγών

P_i = τιμές εισαγωγών

στ) Εισοδηματικοί όροι εμπορίου: που λαμβάνουν υπόψη και τον όγκο των εξαγωγών και είναι το γινόμενο των όρων εμπορίου με το δείκτη μεταβολών στον όγκο εξαγωγών.

$$T_i = TC \cdot Q_e = \frac{P_e}{P_i} \cdot \frac{Q_{e1}}{Q_{e0}}$$

όπου T_i = εισοδηματικοί όροι εμπορίου

Q_{e1} = όγκος εξαγωγών στην τρέχουσα περίοδο

Q_{e0} = όγκος εξαγωγών στο έτος βάσης

ζ) Έλλειμμα του εμπορικού ισοζυγίου που οφείλεται στους όρους εμπορίου.

$$E_r = V_e \left(1 - \frac{1}{P_e} \right) - V_i \left(1 - \frac{1}{P_i} \right)$$

όπου V_e = Ογκός εξαγωγών

V_i = Ογκος εισαγωγών

η) Έλλειμμα εμπορικού ισοζυγίου: που οφείλεται στην κίνηση από τις ποσότητες εξαγωγών εισαγωγών.

$$\text{Επ. } Z \cdot \frac{V_e}{P_e} \cdot \frac{V_i}{P_i}$$

8) Εξαγωγική οφέλεια

Εισοδηματικοί όροι εμπορίου - Δείκτης όγκου
εξαγωγών

$$\frac{Q_e}{P_i} \cdot (P_e - 1)$$

9) Συνολική οφέλεια εμπορίου:

$$\frac{(Q_e + Q_i)}{P_i} \cdot (P_e - 1)$$

Αυτός ο δείκτης δείχνει την οφέλεια που υπάρχει σε μια χώρα από τις εξαγωγές της και τις εισαγωγές της. Αυτοί ήταν μερικοί από τους πιο απαραίτητους δείκτες μιας χώρας που χρησιμεύουν στην ανάλυση που ενεργεί διεθνείς συναλλαγές. Θα δούμε και την εφαρμογή τους πιο κάτω στην ανάλυση των εφαρμογών τους πιο κάτω στην ανάλυση των δεδομένων της Ελλάδος.

ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΟΥ ΙΣΟΖΥΓΙΟΥ ΠΛΗΡΩΜΩΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ ΓΙΑ ΤΑ
ΕΤΗ 1979 - 1984

Στα επόμενα κεφάλαια θα υπολογίσουμε τους δείκτες ανάλυσης για το ισοζύγιο πληρωμών της Ελλάδας που μας είναι απαραίτητοι προκειμένου να διαμορφώνουμε τα απαραίτητα συμπεράσματά μας.

Τέτοιοι δείκτες όπως μέση ροπή εισαγωγών, οριακή ροπή, εισαγωγών, εισοδηματική ελαστικότητα εισαγωγών, όροι εμπορίου κλπ. θα μας δώσουν μια αναλυτική εικόνα του ισοζυγίου πληρωμών της Ελλάδας.

Επίσης μελετώντας τους πίνακες που ευρίσκονται στο τέλος της εργασίας θα δώσουμε λεπτομερώς τα

συμπεράσματά μας και τις αναλύσεις μας ξεχωριστά για το κάθε ένα στοιχείο που αποτελεί το ισοζύγιο πληρωμών.

ΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΤΩΝ ΟΡΩΝ ΕΜΠΟΡΙΟΥ ΤΗΣ

ΕΛΛΑΔΑΣ ΓΙΑ ΤΑ ΕΤΗ 1970 - 1984

Από τα στοιχεία του πίνακα 3 όπου υπάρχουν τα στοιχεία του δείκτη μέσης αξίας εξαγωγών και του δείκτη μέσης εισαγωγής και βάση της σχέσης.

$$\text{Όροι εμπορίου} = \frac{Pe}{Pi}$$

θα υπολογίσουμε τους όρους εμπορίου της Ελλάδας για τα έτη 1965-1984 οι οποίοι είναι με βάση το έτος 1970=100.

<u>ΕΤΟΣ</u>	<u>ΟΡΟΙ ΕΜΠΟΡΙΟΥ</u>
1970	100,0
1971	07,0
1972	92,4
1973	101,0
1974	90,6
1975	84,3
1976	88,9
1977	86,9
1978	82,7
1979	76,7
1980	78,6
1981	80,7
1982	80,9
1984	75,7

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ:

Από τα μεγέθη που βρήκαμε στους όρους εμπορίου περιόδου 1970-1984 βλέπουμε ότι οι όροι εμπορίου της χώρας μας δεν είναι ευνοϊκοί. Μια εξήγηση γι' αυτό είναι ότι ο δείκτης αξίας εισαγωγών παρουσιάζει ανοδική τάση, ο δε δείκτης τιμών έχει διακυμάνσης. Ακόμη μεγάλο φόρο στους χαμηλούς όρους εμπορίου πρέπει να παίζει και η εισοδηματική ελαστικότητα εξαγωγών όπως θα δούμε σε άλλη ανάλυσή μας.

Για να δώσουμε όμως ένα πιο σωστό συμπέρασμα αν εμπορεύεται ευνοϊκά θα πρέπει να εξετάσουμε και τους εισοδηματικούς όρους εμπορίου της Ελλάδας για την ίδια περίοδο.

2) Υπολογισμός εισοδημ. όρων εμπορίου τα έτη 1970

Ο υπολογισμός των εισοδηματικών όρων εμπορίου γίνεται με βάση τα δεδομένα του πίνακα 4 και την σχέση από την οποία προκύπτουν ότι:

$$\text{εισοδημα όροι εμπορίου} = \frac{\text{όροι εμπορίου}}{\text{δείκτης όγκου εξαγωγών}}$$

οι οποίοι υπολογίζονται στην πιο κάτω στήλη.

<u>Έτος</u>	<u>Εισοδηματικοί όροι εμπορίου το έτος</u> <u>(1970 - 100)</u>
1970	1000
1971	99,0
1972	165,6
1973	162,1
1974	161,1
1975	165,0
1976	187,3
1977	193,1

Ετος Εισοδηματικοί όροι εμπορίου το έτος
(1970 - 1000)

1978	212,2
1979	206,8
1980	235,1
1981	212,2
1982	204,3
1983	225,2
1984	253,9

Συμπέρασμα: Εδώ βλέπουμε ότι οι εισοδηματικοί όροι εμπορίου παρουσιάζουν βελτίωση σε αντίθεση με τους όρους εμπορίου. Αυτό εξηγείται απο το χρόνο ότι ο δείκτης όγκου εξαγωγών έχει αυξηθεί.

3) Υπολογισμός της Μέσης ροπής εισαγωγών και της οριστικής ροπής εισαγωγών.

Από τα στοιχεία των πινάκων 102 όπου αναφέρονται τα στοιχεία που χρειαζόμαστε για τους υπολογισμούς της Μέσης ροπής εισαγωγών και βάσει των σχέσεων που μας δίνουν τα ζητούμενα μεγέθη.

$$M.P.E. = \frac{M}{Y}$$

$$O.P.E. = \frac{DM}{DY}$$

έχουμε τις πιο κάτω στήλες M P E και OPE για τα έτη 1970 - 1983

<u>ΕΤΟΣ</u>	<u>M P E</u>	<u>O P E</u>
1970	0,248	0,434
1971	0,238	0,155
1972	0,229	0,174

<u>ΕΤΟΣ</u>	<u>Μ Ρ Ε</u>	<u>Ο Ρ Ε</u>
1973	0,250	0,311
1974	0,272	0,388
1975	0,304	0,504
1976	0,322	0,399
1977	0,313	0,260
1978	0,299	0,229
1979	0,303	0,319
1980	0,314	0,366
1981	0,283	0,135
1982	0,312	0,444
1983	9,342	0,518

Συμπέρασμα α) Από τους συντελεστές της μέσης ροής εισαγωγών προκύπτει ότι ολοένα και μεγαλύτερο μέρος του εθνικού εισοδήματος πηγαίνει για εισαγωγές κατά την περίοδο 1970 - 1983. Μπορούμε να αναφέρουμε εδώ ότι κατά μέσον όρο το 27% του εθνικού εισοδήματος πηγαίνει για εισαγωγές (προκύπτει από το)

$$\frac{\Sigma(\text{ΜΡΕ})}{\text{N}} = \frac{5,131}{19} = 0,27$$

Από τους συντελεστές της Ο.Ρ.Ε. προκύπτει ότι ο λόγος μεταβολής εισαγωγών προς το εθνικό εισόδημα καίτοι παρουσιάζει διακυμάνσεις βαίνει συνεχώς με αύξοντα τάση που έχει την εξήγηση λόγω της συνεχούς αύξησης των εισαγωγών και της μεταβολής που παρουσιάζει το εθνικό εισόδημα.

4) Υπολογισμός της Εισοδηματικής ελαστικότητας εισαγωγών της Ελλάδος για τα έτη 1970 - 1983. Με βάση την προηγούμενη ανάλυση όπου βρήκαμε την Ο.Ρ.Ε. και την Μ.Ρ.Ε. μπορούμε να βρούμε την εισοδηματική ελαστικότητα Εισαγωγών που δίνεται από τη σχέση:

<u>ΕΤΟΣ</u>	<u>ΑΥΞΗΣΗ ΤΩΝ ΕΙΣΑΓΩΓΩΝ</u> %	<u>ΑΥΞΗΣΗ ΤΟΥ</u> <u>ΕΘΝΙΚΟΥ</u> <u>ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ</u>	
1971	7,1 %	11,5 %	
1972	11,8 %	16,1 %	
1973	46,3 %	34,1 %	*
1974	28,3 %	18,3 %	*
1975	30,1 %	16,2 %	*
1976	29,7 %	22,6 %	*
1977	13,0 %	16,0 %	
1978	14,1 %	19,3 %	
1979	24,0 %	33,5 %	*
1980	26,5 %	22,3 %	*
1981	9,0 %	21,0 %	
1982	34,8 %	22,2 %	*
1983	27,3 %	16,5 %	*

Παρατηρούμε λοιπόν τις χρονιές που η εισοδηματική πολιτική ελαστικότητα εισαγωγών ήταν μεγαλύτερη της μονάδας (σημειώνονται με αστερίσκο οι εισαγωγές αυξήθηκαν σε μεγαλύτερο ποσοστό απο ότι αυξήθηκαν σε μεγαλύτερο ποσοστό απο ότι αυξήθηκε το εθνικό εισόδημα ποσοστιαίως.

ΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΠΟΛ/ΣΤΗ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ ΕΜΠΟΡΙΟΥ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ
ΓΙΑ ΤΑ ΕΤΗ 1970 - 1983.

Ο πολ/στής εξωτερικού εμπορίου δείχνει την επίδραση που ασκεί μια μεταβολή των εξαγωγών πάνω στο εθνικό εισόδημα δηλ. κατά πόσο μεταβάλλεται το εθνικό εισόδημα απο μία μεταβολή στο επίπεδο εξαγωγών. Εδώ θα χρησιμοποιήσουμε κατα την ανάλυσή μας σαν δεδομένη την μεταβολή του Εθνικού εισοδήματος αφού την γνωρίζουμε. Θα υπολογίσουμε μόνο τον συντελεστή του πολ/στή εξωτερικού χρέους εμπορίου χρησιμοποιώντας τα στοιχεία που έχουμε απο τους

πίνακες των εξαγωγών και του εθνικού εισοδήματος και βάσει της σχέσης που ορίζει τον πολ/στή.

$$\frac{\Delta Y}{\Delta X} = \frac{K}{Stm} = \frac{1}{Stm}$$

Βάζοντας λοιπόν όπου ΔY τις μεταβολές του εθνικού εισοδήματος στις διάφορες χρονιές και όπου ΔX τις μεταβολές στις εξαγωγές της χώρας μιας κατά τα διάφορα χρόνια έχουμε τον πολ/στή εξωτερικού εμπορίου απο το 1970 - 1983 ως εξής:

<u>ΕΤΟΣ</u>	<u>ΠΟΛΛΑΠΛΑΣΙΑΣΤΗΣ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ</u> <u>ΕΜΠΟΡΙΟΥ</u>
1970	9,92
1971	10,11
1972	6,80
1973	6,26
1974	4,14
1975	5,83
1976	6,61
1977	14,81
1978	6,9
1979	10,5
1980	3,41
1981	18,0
1982	8,0
1983	3,3

Απο τις παρατηρήσεις που κάνουμε εδώ έχουμε να πούμε ότι βλέπουμε πώς οι μεταβολές του εθνικού εισοδήματος εξαρτώνται πάρα πολύ απο την μεταβολή του επιπέδου εξαγωγών, οι οποίες εξαγωγές παίζουν μεγάλο ρόλο στην

οικονομική ζωή της χώρας μας.

6) ΕΞΑΓΩΓΙΚΗ ΟΦΕΛΕΙΑ ΤΗΣ ΧΩΡΑΣ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ

1970 - 1985

Εδώ στην ανάλυσή μας θα χρησιμοποιήσουμε την σχέση εισοδηματικοί όροι - Δείκτης όγκου εξαγωγών και θα έχουμε σαν αποτέλεσμα ένα δείκτη ο οποίος θα μας δίνει την οφέλεια της χώρας - αν υπάρχει απο το εξαγωγικό της εμπόριο. Οι εισοδηματικοί όροι εμπορίου έχουν βρεθεί από προηγούμενη ανάλυσή μας και οι δείκτες όγκου εξαγωγών υπάρχουν στους πίνακες που αποτελούν μέρος της εργασίας μας.

ΕΤΟΣ	ΕΙΣΟΔΗΜΑΙΚΟΙ ΟΡΟΙ ΕΜΠΟΡΙΟΥ	ΔΕΙΚΤΗΣ ΟΓΚΟΥ ΕΞΑΓΩΓΩΝ	ΕΞΑΓΩΓΙΚΗ ΟΦΕΛΕΙΑ
1970	100,0	100,0	0
1971	99,0	102,0	- 3,1
1972	120,4	130,2	- 49,8
1973	165,6	163,3	2,3
1974	162,1	179,9	-17,2
1975	165,0	195,7	- 30,7
1976	187,3	225,9	- 38,6
1977	193,1	222,2	- 29,1
1978	212,2	269,6	- 62,8
1979	206,8	256,5	- 44,3
1980	235,1	299,0	- 63,9
1981	212,2	262,9	- 50,7
1982	204,3	252,5	- 48,2
1983	225,9	335,3	- 81,4
1984	253,9	353,3	91,8

Από την ανάλυση αυτή βλέπουμε ότι μετά το έτος βάσης η εξαγωγική οφέλεια της χώρας μας έχει συνεχώς αυξανόμενη αρνητική τιμή και τούτο εξηγείται απο το γεγονός

οτι μετά το 1970 οι όροι εμπορίου της Ελλάδας όπως έχουν υπολογισθεί στην ανάλυσή μας έχουν συνεχή δυσμενή εξέλιξη.

Κ Ε Φ Α Λ Α Ι Ο Ε Κ Τ Ο

Χαρακτηριστικά του Ισοζυγίου πληρωμών.

Α. Ισοζύγιο τρεχουσών Συναλλαγών.

Το ισοζύγιο τρεχουσών Συναλλαγών παρουσιάζει έλλειμα 2.216,1 εκ. δολλ. το 1980 (αύξηση 18%), το οποίο ως προς το ποσοστό του Α.Ε. Π. είναι 5,5 % το 1981 αυξάνεται σε 2.421 εκ. δολλάρια.

(αύξηση 8 %) η 6,5 % ως προς το Α.Ε.Π.

Το 1982 μειώνεται σε 1.885 εκ. δολλάρια (μείωση 22%)

ή 4,9 % ως προς το Α.Ε.Π. Το 1983 μειώνεται σε 1875,9 εκ. δολλάρια (0,5 % μείωση) ή 5,4 % ως προς το Α.Ε.Π.

Το 1984 αυξάνεται σε 2130 εκ. δολλάρια (αύξηση 13,5%)

ή 6,4% ως προς το Α.Ε.Π. Το 1985 το έλλειμα αυξάνεται σημαντικά και φθάνει τα 3.275 εκ. δολλάρια (αύξηση 54%) ή 9,8% ως προς το Α.Ε.Π.

Συνολικά μεταξύ των ετών 1981 και 1985 έχουμε αύξηση 35%.

Η αύξηση αυτή οφείλεται όχι τόσο στο έλλειμα του εμπορικού ισοζυγίου, που εκτός απο το 1980 που σημείωσε από-

τομη αύξηση στα 6.809,5_εκ. δολλάρια σημείωσε μείωση

τα επόμενα χρόνια, (6.696,8 το 1981 5.926,9 το 1982

5,385,9 το 1983 5.350 το 1984 για να αυξηθεί πάλι ση-

μαντικά σε 6.267,9 εκ. δολλάρια το 1985). Εχουμε δηλα-

δή μείωση 8%) ' Οσο στη μείωση του πλεονάσματος του ισο-

ζυγίου αδήλων πόρων. Απο 4595,4 εκ. δολλάρια το 1980 σε

2.992 εκ. δολλάρια. Το 1985 (μείωση 35%) με διαρκή μείω-

ση τα ενδιάμεσα χρόνια παρ' όλο που η χώρα απο το 1981

εισπράτει μεταβιβάσεις από την Ε.Ο.Κ. (148 εκ. δολ-
λάρια το 1981, 775 εκ. δολλάρια το 1985, αύξηση 423,5%)
Εξετάζοντας αναλυτικότερα τα επιμέρους στοιχεία του
ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών παρατηρούμε:

1) Εμπορικό Ισοζύγιο:

Το έλλειμα του εμπορικού ισοζυγίου μειώνεται διαχ-
ρονικά (μετά την μεγάλη αύξηση του 1980 απο 6.178 εκ.
δολλάρια σε 6.809, 5 εκ. δολλάρια δηλαδή αύξηση το 1984
δηλαδή μείωση 21,5 % για να αυξηθεί πάλι το 1985 σε 6267,9
εκ. δολλάρια (αύξηση 17%). Διαχρονικά το έλλειμα παρου-
σιάζει μείωση 8% τα έτη 1980 - 1985. Το έλλειμα ως προς
ποσοστό του Α.Ε.Π. είναι 16,9 % το 1980 18,1 % το 1981
15,6 % το 1982 15,5 % το 1983 16,1 % το 1984 και 18,7 %
το 1985. Αναλυτικότερα οι εισαγωγές αυξάνονται το 1980 σε
10993,4 εκ. δολλάρια έκανα 10109,8 εκ. δολλάρια το 1979.
Το 1981 γίνονται 11468 εκ. δολλάρια το 1982 μειώνονται
σε 10068 το 1983 μειώνονται πάλι σε 9481,3 εκ. δολλάρια
το 1984 αυξάνονται σε 9.744,8 εκ. δολλάρια για να αυξη-
θούν σημαντικά το 1985 σε 10.561,1 εκ. δολλάρια λόγω
της συνεχιζόμενης πτώσης της Ελληνικής ανταγωνιστικό-
τητας όσο και λόγω των αντιδράσεων εισαγωγέων και εξα-
γωγέων που ανέμεναν υποτίμηση της δραχμής μετά τις εκ-
λογές το 1985.

Διαχρονικά παρουσιάζουν μείωση κατά 4 % μεταξύ 1980 -
1985 και 8 % μεταξύ 1981 - 1985 κατα 8,3 %. Οι μειώσεις
αυτές είναι και η βασική αιτία που το έλλειμα του ισο-
ζυγίου τρεχουσών συναλλαγών σημείωσε μείωση τα χρόνια
αυτά. Εξετάζοντας τις εξαγωγές βλέπουμε ότι ενώ ακολου-
θούν ανοδική πορεία μέχρι το 1981 (1977, 2521 εκ. δολ-
λάρια , 1981 4.771 εκ. δολ.) απο την χρονιά αυτή και
ύστερα ακολουθούν αργή αλλά σταθερή πτώση για να φθάσουν

το 1985 τα 4.293,1 εκ. δολάρια. Σε ποσοστά η πτώση αυτή εκφράζεται σε 10% μεταξύ 1981 - 1985.

Η σχέση εξαγωγές / εισαγωγές βελτιώνεται συνεχώς παρ' όλα αυτά, κυρίως λόγω της μεγαλύτερης πτώσης των εισαγωγών και γίνεται 41,6 % το 1981, 41 % το 1981, 43 % το 1983, 45 % το 1984 για να μειωθεί το 1985 σε 40,6 %. Χωρίς την αξία των πετρελαιοειδών τα αντίστοιχα ποσοστά γίνονται 51,2 % το 1981 47,8 % το 1982, 49,3 % το 1983 , 52,5 % το 1984 και 46,9 % το 1985. Οι εισαγωγές χωρίς την αξία των πετρελαιοειδών έχουν τάση μείωσης - 1,7 % το 1981 - 6,3 % το 1982 -6,1% το 1983 -2,4 % το 1984 για να αυξηθούν απότομα το 1985 σε 10,6 %. Οι εξαγωγές αυξάνονται το 1981 κατά 3,7%, μειώνονται σημαντικά τα επόμενα έτη - 12,4 % το 1982, -3,2 % το 1983, για να αυξηθούν το 1984 σε 3,6 % και να μειωθούν πάλι το 1985 - 1,2%.

Κάνοντας ορισμένες διεθνείς συγκρίσεις παρατηρούμε ότι όχι μόνο δέν υπάρχει σύγκριση της χώρας μας με τις χώρες του κέντρου , όσον αφορά το ποσοστό των εξαγωγών που καλύπτουν οι εξαγωγές που καλύπτουν οι εξαγωγές αλλά ούτε καν με τις περισσότερες υπανάπτυκτες χώρες.

Το μέσο ποσοστό εισαγωγών που καλύπτουν με τις εξαγωγές οι χώρες του κέντρου είναι 80% - 90%.

Στις χώρες της Ε.Ο.Κ. το μέσο ποσοστό το 1979 ήταν 90%. Ακόμα και χώρες με παρόμοια οικονομική δομή με τη δική μας όσον αφορά το Ισοζύγιο Πληρωμών (αυξημένη σημασία μετανάστευσης, τουρισμού) όπως η Ισπανία, Πορτογαλία, Γιουγκοσλαβία, Τουρκία καλύπτουν σημαντικά μεγαλύτερο τμήμα των εισαγωγών τους. Τα αντίστοιχα ποσοστά για τις χώρες αυτές το 1979 ήταν Ισπανία 70%, Πορτογαλία 57%

Γιουγκοσλαβία 48% , Τουρκία 46%.

Το έλλειμμα του εμπορικού ισοζυγίου σε σχέση με το εθνικό εισόδημα διευρύνεται στην μεταπολεμική περίοδο. Το έλλειμμα του εμπορικού ισοζυγίου αντιπροσώπευε περίπου το 9% του Α.Ε.Π. στην πρώτη μεταπολεμική δεκαετία και το 16% στην δεκαετία 70 - 80 δηλαδή αύξηση 70% Στις μητροπολιτικές χώρες της Ε.Ο.Κ. το έλλειμμα στο εμπορικό ισοζύγιο (εκτός απο την Δ.Γερμανία που είχε πλεόνασμα) κυμαινόταν απο 2% του Α.Ε.Π. (Ολλανδία, Ιταλία) μέχρι 11% Αγγλία. Αντίθετα στην περιφέρεια της Ε.Ο.Κ. (εκτός απο την Ισπανία) το έλλειμμα ήταν 18% για την Ελλάδα και την Ιρλανδία και 14% για την Πορτογαλία. Εξετάζοντας την διάρθρωση των εισαγωγών παρατηρούμε ότι τις κυριότερες κατηγορίες αποτελούν τα πετρελαιοειδή κατά 17,4 % τα μηχανήματα και υλικά μεταφορών 26% τα βιομηχανικά είδη κατά πρώτη ύλη 16,6% τα τρόφιμα και ζώντα 11,8% με μικρές αυξομειώσεις τα έτη 1980 - 1983. Εξετάζοντας τις εξαγωγές ως προς την διάρθρωση βλέπουμε ότι οι κυριότερες κατηγορίες είναι: α) Τα βιομηχανικά είδη ταξινομημένα κατά πρώτη ύλη (33,9 % το 1980 29,8 % το 1984 τα τρόφιμα και ζώα ζώντα 21% τα διάφορα βιομηχανικά είδη (έπιπλα, ενδύματα, υποδήματα) 15,3% το 1984 13% το 1980 τα ορυκτά καύσιμα και λιπαντικά κατά 10%. Παρατηρώντας την κατηγορία των πετρελαιοειδών βλέπουμε θα συμβάλει σημαντικά στο έλλειμμα του εμπορικού ισοζυγίου: 44,5 % το 1984 33,7% το 1981. Εξετάζοντας τις εισαγωγές πετρελαιοειδών βλέπουμε ότι είναι 2.982 εκ. δολ. ή 27,3 % επί των συνολικών εισαγωγών το 1981 3.685,5 εκ. δολ. ή 32,1 % το 1982, 2.778 ή 27,5% το 1983 2647,4 ή 27,8% το 1984 και 3079,9 εκ δολάρια ή 31,6 % το 1985 : Μειώνονται δηλαδή συνεχώς από το 1981

και μετά ακολουθώντας την πιωτική τάση των εισαγωγών.

Να σημειώσουμε ότι η χώρα εισάγει το 1981 λιγώτερο πετρελαιο 9.542.232 τόννους έναντι 12.090.000 το 1980 αλλά παρ' όλα αυτά πληρώνει το ίδιο ποσό σε συνάλλαγμα εξ' αιτίας της Β' πετρελαιοκρίσης και ανόδου των τιμών.

Τα έτη 1982, 1983 και 1984 γίνεται μια προσπάθεια συμπίεσης των εισαγωγών σε όγκο (1983 - 447716 τόννοι, 1984 - 1.102.645 τόννοι) και η μείωση αυτή σε συνδυασμό με την μείωση των τιμών του πετρελαίου κατά 15% το 1983 έχει σαν αποτέλεσμα οι καθαρές πληρωμές για καύσιμα (εισαγωγές μείον την αφαίρεση των εξαγωγών) να μειώνονται συνεχώς: 1,7 δισ. δολάρια το 1980, 2,9 δισ. δολάρια το 1981, 2,7 δισ. δολάρια τα έτη 1982 - 1983, 1,9 δισ. δολάρια τα έτη 1982 - 1983, 1,9 δισ. δολάρια το 1984 για να γίνουν πάλι 2,1 δισ. δολάρια το 1985. Ωστόσο μεταφράζοντας τις εισαγωγές σε δραχμές παρατηρούμε ότι αυξάνονται συνεχώς σαν αποτέλεσμα της υποτίμησης της δραχμής το 1983 και της ανατίμησης του δολλαρίου την ίδια περίοδο έναντι των άλλων νομισμάτων.

Εξετάζοντας την κατηγορία τρόφιμα και ζώα ζώντα παρατηρούμε ότι ενώ οι εξαγωγές είναι τριπλάσιες από τις εισαγωγές τα έτη 1983 και 1984 και διπλάσιες τα έτη 1982 και 1981 εν τούτους το ισοζύγιο της κατηγορίας είναι αρνητικό - 12.887 δρχ. το 1982 - 13.361 εκ. δρχ. το 1983 - 5168 εκ. δρχ. το 1984. Αυτό συμβαίνει γιατί οι περισσότερες από τις εξαγωγές αυτές προορίζονται σε χώρες της Ε.Ο.Κ. οπότε η ισοτιμία της πράσινης δραχμής αποβαίνει δυσμενώς προς το ισοζύγιο. Πιο συγκεκριμένα το μεγαλύτερο μέρος των εισαγόμενων αγροτικών προϊόντων αφορά κρέατα και γαλακτοκομικά. Οι τιμές των οποίων καθορίζονται με βάση την Κοινή Αγροτική Πολιτική της Ε.Ο.Κ.

που εγγυάται σχετική σταθερότητα τιμών σε Ε.Ν.Μ. Αντίθετα υψηλό ποσοστό των εξαγωγών συγκεντρώνεται σε προϊόντα όπως είναι τα φρούτα και τα λαχανικά όπου δέν ισχύουν ανάλογες εγγυήσεις για τις τιμές με συνέπεια να δέχονται ισχυρές πιέσεις στις αγορές των χωρών μελών της Ε.Ο.Κ. αλλά και του υπόλοιπου κόσμου από τα υπάρχοντα πλεονάσματα. Να σημειώσουμε ότι το 1980 και το 1979 που η χώρα δέν ήταν μέλος της Ε.Ο.Κ. το ισοζύγιο ήταν θετικό σε 9.395 εκ. δρχ. και 60653 εκ. δρχ. αντίστοιχα. Ως προς τις εισαγωγές βλέπουμε ότι τα κρέατα, τα γαλακτοκομικά και τα ψαρικά αποτελούν το 75%, τα δημητριακά το 10% ενώ τα φρούτα και οι λοιποί καρποί το 15% .

Τα αντίστοιχα ποσά το 1981 ήταν 62% και 9% και 21% αντίστοιχα. Βλέπουμε δηλαδή μια μετατόπιση από τα μη βασικά είδη διατροφής στα βασικά (κρέατα-ψαρικά). Εξετάζοντας την ίδια κατηγορία ως προς τις εξαγωγές βλέπουμε ότι τα κρέατα και τα ψαρικά αποτελούν το 4% των εξαγωγών το 25% αποτελούν τα δημητριακά και 70% αποτελούν τα υπόλοιπα είδη, (λαχανικά και καρποί). Το 1981 τα αντίστοιχα είδη ήταν 4%, 13,5% και 82,5%. Στις εισαγωγές χωρίς καύσιμα τα τρόφιμα αποτελούν το 13,1% το 1977 και 18,3% το 1985 με αύξηση του πληθυσμού 11% από 1971 - 1981. Δηλαδή η Ελλάδα εξακολουθεί να εισάγει σε σχετικά μεγάλη κλίμακα τρόφιμα. Για τις εξαγωγές των κυριωτέρων αγροτικών προϊόντων παρατηρούμε τα εξής:

α) Ο κυριώτερος πελάτης του ελληνικού καπνού το 1981-1984 ήταν οι Η.Π.Α. με ποσοστό 21% και 15,3% αντίστοιχα. Δεύτερη ήταν η Δ.Γερμανία με ποσοστά 14,3% και 10%. Δυναμική παρέμβαση κάνει το 1993 και 1984 η Σ. Ένωση με

ποσοστά 20% και 14%.

β) Για το ελαιόλαδο την μερίδα του λέοντος κατέχει η Ιταλία 47,5 % το 1981 και 79,5 % το 1984.

γ) Γιά την Κορινθιακή σταφίδα ο κυριώτερος πελάτης ήταν η Μ.Βρετανία με ποσοστά 70% για τα έτη 1981 και 1984. Για την σταφίδα τύπου σουλτανίνα πάλι η Μεγάλη Βρεταννία με ποσοστά 48 % και 38%.

δ) Για το κρασί η Δ.Γερμανία το 1981 με ποσοστό 56% και το 1984 με ποσοστό 40%.

ε) Για το βαμβάκι η συντριπτική πλειοψηφία εξάγεται σε χώρες του Ανατολικού Συνασπισμού: το 1981: Τσεχοσλοβακία 47,3 %, Πολωνία 15,1 %, Αλβανία 12% το 1984, Ε.Σ.Σ.Δ. 31% , Γιουγκοσλαβία 13%, Ιταλία 11%, το ισοζύγιο της κατηγορίας μηχανήματα και υλικό μεταφορών αποτελεί το 48,8% του ελλείματος του εμπορικού ισοζυγίου. Εξετάζοντας την κατηγορία αυτή ως προς την διάβρωση το 1984 βλέπουμε ότι το 3)% αποτελεί η κατηγορία των μηχανημάτων και 25% η κατηγορία μεταφορικών μέσων. Το 1981 τα αντίστοιχα ποσά ήταν 35,5% , 15% και 50%. Οι εισαγωγές ήταν το 1984 33 % για τα μηχανήματα 45% για τα είδη ηλεκτροτεχνικού εξοπλισμού και 17% για τα μεταφορικά μέσα. Το 1981 τα αντίστοιχα ποσά ήταν 21%, 53% και 26%.

Από τις τρεις κατηγορίες η πιο σημαντική είναι η πρώτη η οποία κατά το μεγαλύτερο μέρος της αφορά μηχανές εργοταξίου και γενικά μη γεωργικά μηχανήματα. Αφορά δηλαδή επενδύσεις στη μεταποίηση. Παρατηρούμε ότι η κατηγορία αυτή συρρικνώνεται τα τελευταία έτη (35,5% το 1981 30% το 1984) και γενικά το 1983 αποτελεί μόλις το 10% των συνολικών εισαγωγών.

Γενικά ως προς τις εισαγωγές η κατηγορία αυτή παρουσιάζει στασιμότητα (σε ποσότητα) που οφείλεται στην μείωση

(σε ποσότητα) που παρουσιάζει η κατηγορία των μεταφορικών μέσων τα έτη αυτά.

(1981 50% των εισαγωγών 1984 25% των εισαγωγών).

Ως προς τις τιμές βέβαια η άνοδος είναι 100% και οφείλεται στην υποτίμηση του 1983 και στην ανατίμηση του δολλαρίου το έτος αυτό, αλλά και στην χειροτεύρευση των όρων εμπορίου για την χώρα μας. Εξετάζοντας τις εξαγωγές βλέπουμε ότι παρουσιάζουμε μείωση στην ποσότητα και ελάχιστη αύξηση στις τιμές. Να σημειώσουμε ότι ο λόγος των εξαγωγών κεφαλαιακών ειδών προς τις εισαγωγές είναι 3,5% το 1981, 5% το 1982, 5% το 1983 και 4% το 1984.

Εξετάζοντας τα διάφορα βιομηχανικά είδη ταξινομημένα κατά πρώτη ύλη βλέπουμε ότι ενώ οι εξαγωγές υπερκαλύπτουν τις εξαγωγές σε ποσότητα (8.400.619 μονάδες έναντι 1.913.779 το 1984) παρ' όλα αυτά το ισοζύγιο είναι ελλειματικό - 9581 εκ. δρχ. Το έλλειμα τα άλλα έτη ήταν - 12.230 το 1981 - 18.299 το 1982 -22172 το 1983. Οι εισαγωγές πρώτων υλών αναφερόμενες σε κατανάλωση αυξάνονται 11,5 % το 1982 (7 % σε ποσότητα) 10% το 1983 και 21 % το 1984 σε σχέση με ο 1983, (6 % σε ποσότητα). Οι πρώτες ύλες οι αναφερόμενες σε υλικά κατασκευών σημειώνουν αύξηση κατά 7-% (16-% σε ποσότητα) το 1982, αύξηση 15 % το 1983 (5,6 % σε ποσότητα) αύξηση κατά 14 % το 1989 (πτώση σε ποσότητα 15 %). Οι μεταβολές αυτές δικαιολογούνται απο την πτωτική τάση της βιομηχανικής παραγωγής η οποία εκφράζει την προϊούσα αδυναμία της εγχώριας προσφοράς να καλύψει ακόμα και την συρρικνούμενη ζήτηση. Ειδικά η στασιμότητα των εισαγωγών υλικών κατασκευών πρέπει να συνδέεται με την καθοδική πορεία της οικοδομικής δραστηριότητας. Η κατηγορία των

διάφορων βιομηχανικών ειδών είναι η μόνο μαζί με τα ποτά και τον καπνό που έχει θετικό ισοζύγιο 40. 700 εκ. δρχ. το 1984 έναντι 11.758 το 1981. Η αύξηση γίνεται και σε αξία αλλά και σε όγκο (4 % το 1983 και 20 % το 1984 μετά την πτώση 20 % το 1982).

Σε αξία αυξάνονται κατά 23 % το 1982 σε 48 % το 1983 και 46 % το 1984. Το 95 % των προϊόντων αυτής της κατηγορίας αποτελούν τα είδη ένδυσης και υπόδησης προϊόντων δηλαδή ελαφριάς βιομηχανίας παρ' όλο το σημαντικό ποσοστό της συμμετοχής της κατηγορίας αυτής στις εξαγωγές θα πρέπει να τονισθεί ότι η εισαγωγική τους περιεκτικότητα φθάνει κατά μέσο το 30 % και σε ορισμένες περιπτώσεις το 80%. Αυτό φυσικά οφείλεται στην έλλειψη ενδιάμεσης βιομηχανίας και διασυνδέσεων επάνω και κάτω. Ας τονισθεί επίσης ότι ένα σημαντικό ποσοστό των Ελληνικών βιομηχανικών εξαγωγών αναφέρεται σε εισαγόμενα προϊόντα του τρίτου κόσμου τα οποία υφίστανται μια μικρή επεξεργασία στη χώρα μας πριν επανεξεχθούν. Γενικά η αύξηση των εξαγωγών βιομηχανικών προϊόντων στα οποία περιλαμβάνονται κυρίως καταναλωτικά είδη (κλωστοϋφαντουργικά, έτοιμα ενδύματα και υποδήματα, είδη οικιακής χρήσεως προϊόντα μεταλλικά, οικοδομικά) έχει ενδιαφέρον. Σημειωτέον ότι η αξία των εργασιών αυτών καλύπτει το 60 % του συνόλου των εξαγωγών. Σημασία έχει ότι η αύξηση αυτή πραγματοποιείται σε μια περίοδο στασιμότητας της Ελληνικής βιομηχανικής παραγωγής και οπωσδήποτε οξύνσεως των προβλημάτων των αντίστοιχων επιχειρήσεων. Αποφασιστικό ρόλο στις εξαγωγικές αυτές επιδόσεως πρέπει να έχουν παίζει όχι τόσο επιδράσεις από την διεθνή ανάκαμψη η οποία στις χώρες της Ε.Ο.Κ. (που απορρόφησαν το 58 % των εξαγωγών βιομηχανικών προϊόντων)

ήταν πολύ χαλαρή όσο τα διάφορα κίνητρα (επιστροφή εξαγωγικών επιτοκίων κλπ) και κυρίως η συνεχιζόμενη υποτίμηση της δραχμής αφού η άνοδος της μέσης ισοτιμίας των βασικών ξένων νομισμάτων ξεπέρασε σημαντικά την άνοδο του κόστους παραγωγής. Αναφορικά τώρα με τις τιμές των εξαγομένων προϊόντων σταθμίζοντας τους επιμέρους κλάδους βλέπουμε ότι το επίπεδό τους το 1984 ανήλθε κατά 32,3 % έναντι 26,6 % το 1983. Διαπιστώνουμε δηλαδή ότι τα δύο έτη η άνοδος ήταν πολύ μεγαλύτερη από εκείνη των τιμών για εσωτερική κατανάλωση. Η διαφοροποίηση αυτή οφείλεται στη σοβαρή υποτίμηση της δραχμής η οποία όμως κυμάνθηκε κάτω από το ποσοστό ανόδου των τιμών των εξαγόμενων προϊόντων. Συγκεκριμένα μεταξύ 1983 - 1984 μόνο η άνοδος της τιμής του δολλαρίου και του γιέν ως προς την δραχμή έφθασε το 28 % ενώ τα λοιπά βασικά ευρωπαϊκά νομίσματα ανατιμήθηκαν κατά ποσοστό 15 %. Έτσι για ορισμένες κατηγορίες Ελληνικών βιομηχανιών εξαγωγών εξασφαλίστηκαν ιδιαίτερα συμφέρουσες τιμές. Είναι χαρακτηριστική η περίπτωση των τιμών των εξαγομένων υφαντικών προϊόντων οι οποίες το 1984 σημείωσαν άνοδο κατά 44,5 % (έναντι 32,4% το 1983) ενώ οι τιμές των προϊόντων των ίδιων βιομηχανιών για εσωτερική κατανάλωση μόνο κατά 20,4 % (έναντι 23,1 % το 1983). Πρέπει επίσης να ανφερθεί ότι από το σύνολο των 16 κλάδων της βιομηχανικής παραγωγής το 1984 μόνο 4 και το 1983 οι 6 είχαν μεγαλύτερες ποσοστιαίες ανατιμήσεις στα εξαγόμενα παρά στα εγχώρια κατανάλωσης προϊόντα τους έναντι αυτής της ανόδου των τιμών η αξία σε δολάρια των εξαγόμενων βιομηχανικών και βιοτεχνικών προϊόντων αυξήθηκε το 1984 σε σχέση με το 1983 κατά 5% (έναντι μείωσης κατά 5% το 1983 και κατά 15% το 1982).

Έτσι το 1984 σημειώθηκε ανάκαμψη των εξαγωγών βιομηχανικών προϊόντων οι οποίες όμως μόλις και μπόρεσαν να φθάσουν το επίπεδο του 1982. Ουσιαστικά δηλαδή με την υποτίμηση της δραχμής απεφεύχθη η συνέχιση των πτώσεων των βιομηχανικών εξαγωγών που είχε αρχίσει το 1982 ως συνέπεια της εξασθενίσεως της ανταγωνιστικότητας των Ελληνικών προϊόντων.

Στην ανάκαμψη αυτή των εξαγωγών εκτιμάται ότι οφείλεται το 17% της κατά 2,3% αύξησης της συνολικής βιομηχανικής παραγωγής που σημειώθηκε το 1984. Από το άλλο μέρος κατά την ίδια περίοδο. Οι τιμές χονδρικής πώλησεως στο εσωτερικό των παραπάνω προϊόντων της εγχώριας βιομηχανίας αυξήθηκαν μόνο κατά 19% δηλαδή όσο το κόστος παραγωγής. (Η αμοιβή εργασίας αυξήθηκε περίπου κατά 16%). Πάντως οι εξαγωγές δεδομένου ότι εξακολουθούν να αποτελούν σχετικά μικρό μέλος των συνολικών πωλήσεων μπορεί να ανακουφίζουν κάπως τις επιχειρήσεις που τις πραγματοποιούν δεν λύνουν όμως τα προβλήματά τους. Αλλά και γενικότερα η διαιώνιση της υποτίμησης της δραχμής αυξετέλεται την συντήρηση του πληθωρισμού ο οποίος με την σειρά του πιέζει προς τα επάνω τα στοιχεία του κόστους και ιδίως την αμοιβή εργασίας με αποτέλεσμα να εντείνεται η προβληματικότητα των επιχειρήσεων.

Η διαμόρφωση του εμπορικού ισοζυγίου εξαρτάται όχι μόνο από τις ροές ποσοτήτων αλλά και από τις μεταβολές των αντίστοιχων τιμών.

Σύμφωνα με τους δείκτες που καταρτίζει η ΕΣΥΕ οι μέσες τιμές εισαγωγών ανήλθαν το 1984 σε σχέση με το 1983 κατά 14,5% έναντι μεταβολών 15,7% το 1983 και 24,7% το 1982 (και σε ολόκληρη την περίοδο 1981 - 1984 κατά 79,6%). Οι δε μέσες τιμές εξαγωγών αυξήθηκαν το 1984 κατά 13,8%

έντονα μεταβολών 20,1% το 1983 και 20 % το 1982 (και σε ολόκληρη την περίοδο 81 - 84 κατά 64,1%). Πρέπει να σημειωθεί ότι οι τιμές αυτές εκφράζονται σε δραχμές και επομένως οι μεταβολές τους προσδιορίζονται τόσο από τις διακυμάνσεις στο εξωτερικό όσο και τις κατά καιρούς υποτιμήσεις του εθνικού μας νομίσματος. Βέβαια οι μεταβολές των τιμών τόσο των εισαγωγών όσο και των εξαγωγών χαρακτηρίζονται από σοβαρές διαφοροποιήσεις μεταξύ των επιμέρους κατηγοριών της τυποποιημένης ταξινομήσεως του διεθνούς εμπορίου. Συγκεκριμένα από τις εισαγωγές τις μεγαλύτερες ανατιμήσεις κατά της περίοδο 81 - 84. παρουσίασαν τα καύσιμα (112,6%) και τα λοιπά είδη (96,5%) και τα βιομηχανικά είδη (63,5%). Κατά την ίδια περίοδο από τις εξαγωγές τις μεγαλύτερες ανατιμήσεις είχαν τα βιομηχανικά είδη (135,6%) και τα έλαια λίπη (72,9%) και τις μικρότερες τα χημικά προϊόντα (27%) και τα μηχανήματα (27,5%)

Γιά να εξετάσουμε το αποτέλεσμα που προκύπτει από τις μεταβολές των μέσων τιμών και των δύο κατηγοριών (τιμών εισαγωγών και εξαγωγών) χρησιμοποιούμε τον δείκτη των καθαρών όρων εμπορίου που υπολογίζεται ως λόγος του δείκτη των μέσων τιμών εξαγωγών προς τον δείκτη των μέσων τιμών εισαγωγών. Ο δείκτης αυτός το 1984 μειώθηκε σε σχέση με το προηγούμενο έτος κατά 8,6% ενώ το 1983 είχε δείξει αύξηση κατά 3,8% και το 1982 μείωση κατά το ίδιο ποσοστό. Το ποσοστό αυτό εκφράζει την μείωση που έγινε στο όγκο των εισαγωγών ο οποίος αποκτήθηκε με δεδομένη ποσότητα εξαγωγών ως αποτέλεσμα και μόνο της μεταβολής στη σχέση των τιμών. Αν αντί του λόγου των παραπάνω δύο δεικτών μέσων τιμών λάβουμε τον λόγο του δείκτη όγκου εισαγωγών προς τον δείκτη όγκου εξαγωγών έχουμε τον δείκτη των ακαθόριστων όρων εμπορίου ο οποίος το 1984 ήταν 12,5%

το σύνολο των ελλήνων που ταξίδευσαν στο εξωτερικό είναι 1374190 κάτοικοι το 1980 1415700 το 1981 και 1.458.334 το 1984. Την ίδια συμπεριφορά ακολουθούν και τα άλλα δύο στοιχεία που συνθέτουν τις δαπάνες για ταξιδιωτικό συνάλλαγμα δηλαδή οι δαπάνες για σπουδαστικό συνάλλαγμα και οι δαπάνες για ιατρική περίθαλψη οι παράγοντες που συνετέλεσαν στην διαμόρφωση των τάσεων αυτών στο ισοζύγιο άδηλων πόρων είναι ποικίλοι, εξωτερικοί και εσωτερικοί.

Οι εξωτερικοί συνδέονται τόσο με τις δυσμενείς συνθήκες απασχολήσεως στις βιομηχανικές χώρες όσο και με την διεθνή ναυτιλιακή κρίση. Από τους εσωτερικούς παράγοντες σημαντικό ρόλο είναι πιθανό να έπαιξε η κατάσταση της οικονομίας και το κλίμα αβεβαιότητας που επικράτησε κατά τα τελευταία έτη, λόγω της συνεχιζόμενης υφέσεως, κυρίως όμως λόγω του έντονου, πληθωρισμού και της υποτιμήσεως της δραχμής. Ο ψυχολογικός αυτός παράγοντας διαφέρει από τους λοιπούς κατά το ότι συντελεί όχι στην περιστολή των πηγών των άδηλων πόρων αλλά στην διαρροή συναλλάγματος προς τον ιδιωτικό τομέα για αποταμιευτικούς σκοπούς.

Η έκταση μιάς τέτοιας διαρροής είναι βέβαια δύσκολο να εκτιμηθεί.

Σχετικά με την ναυτιλία, την κατεξοχήν συναλλαγματοφόρα πηγή μεταπολεμικά, παρατηρούμε ότι υπάρχει ύφεση που σχετίζεται με την μείωση του παγκοσμίου εμπορίου και την υψηλή ναυτιλιακή δυναμικότητα. Ο όγκος της Ελληνικής εμπορικής ναυτιλίας της μεγαλύτερης στην Ε.Ο.Κ. μειώθηκε κατά 1000 σκάφη μεταξύ 1/1982 και 1/1985 φθάνοντας τα 2.111 σκάφη. (το 1980 υπήρχαν 3.892 πλοία χωρητικότητας 41.229 χιλιάδων κόρων) η συντριπτική

(χωρίς εισπραξεις Ε.Ο.Κ.) και το υπόλοιπο οι άλλες κατηγορίες πόρων. Οι μεταβιβάσεις της Ε.Ο.Κ. είναι 148 εκ. δολ. το 1981 550 εκ. δολ. το 1982, 834 εκ. δολ. το 1983, 715 εκ. δολ. το 1984 και 775 εκ. δολ. το 1985.

Η άνοδος των άδηλων πληρωμών προήλθε κατά κύριο λόγο από πληρωμές για τόκους και είναι συνέπεια της αύξησης του εξωτερικού μας χρέους. Το κονδύλι αυτό παρουσίασε αύξηση το διάστημα 1981-1985 κατά 419.453 εκ. δολ. ή 52% και έγινε απο 802.501 εκ. δολ. το 1981 σε 1221954 εκ. δολ. το 1985 εξετάζοντας την σύνθεση του κονδυλίου παρατηρούμε ότι το 1981 οι τόκοι Δημοσίου ήταν 702.406 (87,5%) και των ιδιωτών 100.095 (12,5%) ενώ οτ 1985 οι τόκοι Δημοσίου ήταν 1.083.343 88,6% και 138.611 (11,4%) Εξετάζοντας δαπάνες για ταξιδιωτικό συνάλλαγμα βλέπουμε ότι αυξάνονται απο 361 εκ. δολάρια σε 367 εκ. δολ. το 1985 (αύξηση 1,5%) Το ίδιο κονδύλι παρουσιάζει αρκετά σκαμπανεβάσματα την περίοδο 1981-1985, το 1981 γίνεται 361 εκ. δολ. έναντι 309 εκ. δολ. το 1980 (αύξηση 52 εκ. δολ. ή 16,8%) το 1982 γίνεται 374 εκ. δολ. (αύξηση 13 εκ. δολ. ή 3,6%) το 1983 και το 1984 έχουν πτώση 12 εκ. δολ. (3,3%) και 24 εκ. δολάρια (6,5%) αντίστοιχα 29 εκ. δολ. ή 8,5 % και το κονδύλι γίνεται 367542 εκ. δολάρια. Εξετάζοντας τα επιμέρους στοιχεία που συνθέτουν αυτό το κονδύλι βλέπουμε ότι το κυριώτερο απο αυτά το τουριστικό συνάλλαγμα (68% του κονδυλίου) ενώ είχε μια μεγάλη άνοδο το 1981 έναντι του 1980 (249 εκ. δολ. εναντι 190 εκ. δολ. ή 31% αύξηση) ακολουθεί συνεχή πτώση τα επόμενα τρία χρόνια (231 εκ. δολ. το 1982, 224 εκ. δολ. το 1983, 224 εκ. δολ. το 1984) για να επανέλθει το 1985 στα επίπεδα του 1981 (250.361 εκ. δολ.)

βλέπουμε δηλαδή ότι κάθε χρόνο το περίσσευμα του ισοζυγίου μειώνεται και καλύπτει ολοένα και λιγότερο το έλλειμμα του εμπορικού ισοζυγίου. Η μείωση του περισσεύματος των άδηλων συναλλαγών κατά την περίοδο 1981-1985 προήλθε κατά βάση από το σκέλος των εισπράξεων (6.482 εκ. δολ. το 1981 5260,5 εκ. δολ. το 1985) 19% κάμψη ή 30,7% αν αφαιρέσουμε τις εισπράξεις από Ε.Ο.Κ. οι πληρωμές σημείωσαν αύξηση 2,8% (2206 εκ. δολ. το 1981 2.268,3 εκ. δολ. το 1985). Να σημειώσουμε ότι το διάστημα 1981-1984 οι πληρωμές παρουσιάζουν κάμψη 9,3% ενώ απότομη αύξηση κατά 9,6% το διάστημα 1984-85. Ο λόγος Άδηλοι πόροι, Άδηλες πληρωμές σαν συνέπεια των παραπάνω μειώνεται συνεχώς: 1980 - 393% 1981:293%. 1982:296% 1983:273%, 1984:255%, 1985:231%. Επίσης μειώνεται ο λόγος ΑΔΗΛΟΙ ΠΟΡΟΙ ΕΙΣΑΓΩΓΕΣ ΑΓΑΘΩΝ που δείχνει πόσο οι άδηλες εισπράξεις καλύπτουν τις εισαγωγές 1980:56%, 1981:56,5%, 1982:60,5% , 1983:58%, 1984:54,2%, 1985:50%. Εξετάζοντας τα επιμέρους κονδύλια των άδηλων εισπράξεων παρατηρούμε ότι με ελάχιστες εξαιρέσεις (εισητήρια επιβατικών, τόκοι ιδιωτών) έχουν καθοδική τάση. Από τις μεγαλύτερες κατηγορίες (που το 1981 ήταν το 28% των άδηλων εισπράξεων). Οι εισπράξεις από μεταφορές (εμβάσματα εφοπλιστικών - εισφορές) μειώθηκαν κατά 43%, το ταξιδιωτικό συνάλλαγμα (που το 1981 ήταν το 29%) μειώθηκε κατά 24% ενώ οι μονομερείς μεταβιβάσεις (χωρίς τις εισπράξεις της Ε.Ο.Κ.) που αποτελούν 20% των άδηλων εισπράξεων το 1981 σημείωσαν κάμψη κατά 27%.

Γενικά στην κατά 1969,5 εκ. δολάρια μείωση των άδηλων εισπράξεων μεταξύ 1981-1985 συνέβαλαν κατά 452.928 (23%) το ταξιδιωτικό συνάλλαγμα κατά 787.832 (40%). Οι μεταφορές κατά 292.030 (15%) οι μονομερείς μεταβιβάσεις

προσδιορισμούς παράγοντες εξελίξεως. Επομένως διεθνές συγκυρίες είναι κάθε στιγμή πιθανό να ανατρέξουν την τάση εξελίξεως ενός ή περισσότερων απο τα επι μέρους κονδύλια των άδηλων πόρων.

Ενα βασικό χαρακτηριστικό της τριετίας 1981-1984 η οποία ακολούθησε την αιχμή του ελλείματος του ισοζυγίου τρέχουσων συναλλαγών (1981 - 2421 εκ. δολ. είναι η μεγάλη αστάθεια του ισοζυγίου άδηλων συναλλαγών σε σχέση με το εμπορικό ισοζύγιο. Συγκεκριμένα μεταξύ 1982 και 1984 το περίσσευμα του πρώτου σημείωσε μείωση 21% (29,3% αν αφαιρέσουμε την βοήθεια της Ε.Ο.Κ.) ενώ το έλλειμα του δευτέρου μείωση κατά 10%. Ενα τέτοιο φαινόμενο ήταν άγνωστο για την Ελληνική Οικονομία αφού επι μια ολόκληρη τριακονταετία το περίσσευμα του ισοζυγίου των άδηλων συναλλαγών είχε συνεχή και έντονη ανοδική τάση.

Εκείνο που παρουσίαζε κατά καιρούς κάποτε διακυμάνσεις ήταν το έλλειμα του εμπορικού ισοζυγίου. Το σημαντικότερο είναι όμως ότι η εξέλιξη αυτή εκδηλώθηκε σε μια περίοδο ιδιαίτερα κρίσιμη κατα την οποία η παραγωγικότητα βαίνει φθίνουσα και η ανταγωνιστικότητα των Ελληνικών προϊόντων περιορίζεται με συνέπεια να διευρύνεται το εμπορικό έλλειμα. Ετσι το περίσσευμα του ισοζυγίου των άδηλων πόρων ενώ το 1980 κάλυψε το 66,5% του ελλείματος του εμπορικού ισοζυγίου (+ 4593 εκ. δολ. έναντι -6.899,5 εκ. δολ.) το 1981 καλύπτει το 64% ή 61% αν αφαιρέσουμε τις εισπράξεις απο Ε.Ο.Κ. (+ 4272 εκ. δολ. έναντι - 6696,8) το 1982 γίνεται 68% (59% χωρίς Ε.Ο.Κ.) (+ 4041,8 έναντι -5926,8 εκ. δολ.) και το 1985 έχουμε μεγάλη και απότομη κάμψη σε 48% ή 35% χωρίς εισπράξεις απο Ε.Ο.Κ. (+ 2992 εκ. δολ. έναντι -6268 εκ. δολ.)

δημιουργούν ο πρωτογενής και ο δευτερογενής. Εν τούτοις παρά την ευρωστία του τριτογενή, την οποία το κράτος ενισχύει με κάθε μέσο έχει κι αυτός ορισμένα όρια που προ πολλού έχουν ξεπερασθεί. Οι διαφορές ανάμεσα στις ελαστικότητες ζήτησης εισαγόμενων και εξαγόμενων προϊόντων διευρύνονται με αποτέλεσμα την σταδιακή επιδείνωση των όρων εμπορίου και την εξασφάλιση αρνητικής ωφέλειας από το εξωτερικό εμπόριο. Η μελλοντική τυχόν αύξηση της παραγωγικότητας του πρωτογενή και δευτερογενή και η διοχέτευση τμήματός της στην αλλοδαπή δεν θα μπορέσει να καταλήξει σε μείωση του ελλείματος του εμπορικού μας ισοζυγίου λόγω ακριβώς της σαφούς τάσης επιδείνωσης των όρων εμπορίου.

Β. Ισοζύγιο Άδηλων Πόρων

Η κυριότερη πηγή καλύψεως του ελλείματος του εμπορικού ισοζυγίου είναι οι άδηλοι πόροι. Εν τούτοις τα επί μέρους κονδύλια τα οποία υπάγονται στους άδηλους πόρους δεν εξασφαλίζουν όπως θα δούμε σιγουριά για την ορθολογική συμπεριφορά τους στο μέλλον. Οι αμφιβολίες και ανησυχίες προέρχονται από το γεγονός ότι για πολύ μεγάλο χρονικό διάστημα η Ελληνική οικονομία όχι μόνο βασίστηκε αποκλειστικά στο κονδύλι αυτό αλλά και δεν προσπάθησε να μειώσει το βαθμό εξαρτήσεως από αυτό. Οι άδηλοι πόροι αποτελούνται από τα έσοδα από μεταφορές κυρίως των Ελληνικών πλοίων εκτός Ελλάδας από τα μεταναστευτικά εμβάσματα από το τουριστικό συνάλλαγμα, από τα ασφάλιστρα, τους τόκους, μερίσματα, κέρδη από υπηρεσίες του Δημοσίου και τέλος από αμοιβές και μισθούς. Το κάθε μερικότερο κονδύλι που αποτελεί τμήμα των άδηλων πόρων υπόκειται σε διαφορετικούς

διότι στην περιοχή της Ε.Ο.Κ. όπου υπάρχει η μεγαλύτερη συγκέντρωση η σχέση εξαγωγών προς εισαγωγές είχε κάμψη.

Μετά το 1981 έχουμε επαναπροσανατολισμό των εμπορικών σχέσεων της Ελλάδος. Η είσοδος της Ελλάδος στην ΕΟΚ σήμαινε και μία σημαντική γεωγραφική ανακατανομή των εισαγωγών της. Αυτό φαίνεται απο το γεγονός ότι το μερίδιο των χωρών της Ε.Ο.Κ. στις Ελληνικές εισαγωγές από 41% του συνόλου το 1980 αυξήθηκε στο 51% το 1984. Αντίθετα το μερίδιο των βιομηχανικών χωρών που δέν ανήκουν στην Ε.Ο.Κ. στις οποίες συμπεριλαμβάνεται και η Αμερική μειώθηκε απο 24% του συνόλου το 1980 στο 18% το 1984. Επίσης το μερίδιο των αναπτυσσόμενων μας πετρελαιοπαραγωγών χωρών μειώθηκε ακόμα δραστηκότερα μια και έπεσε απο 20,5% το 1980 στο 8% του συνόλου το 1984. Τελικά η Ελλάδα παρουσιάζει μια κραυγαλέα αντίθεση με ένα παρατεταμένο έντονο έλλειμα του εμπορικού ισοζυγίου που αυξάνεται γρήγορα και ταυτόχρονα με υψηλότερους ρυθμούς πληθωρισμού απο εκείνους των κυριότερων εμπορικών εταιρών της. Οι δύο βασικοί παραγωγικοί τομείς δηλαδή ο πρωτογενής και ο δευτερογενής εμφανίζονται παθητικοί στις εμπορικές δοσοληψίες τους με την αλλοδαπή. Η παθητικότητα αυτή των δύο τομέων οφείλεται στην έλλειψη ανταγωνιστικότητας τους στην διεθνή αγορά.

Η μακρά παράδοση επιδοτήσεων και προστατευτισμού καθώς και η σταθερή πτώση των επιχειρηματικών κερδών στην δεκαετία του '70 εξέθεσε την ελληνική βιομηχανία σε ισχυρότερο ξένο ανταγωνισμό μετά την είσοδο στην Ε.Ο.Κ. το 1981. ο τριτογενής αντίθετα τομέας εμφανίζεται μόνιμα ενεργητικός και καλείται να πληρώνει τα ελλείματα που

7,6% (12% πριν την ένταξη στην Ε.Ο.Κ.) και την Σ. Αραβία 6,8%. Η Αφρική κατέχει το 11,2% των εισαγωγών μας (ποσοστό που πριν την ένταξη στην Ε.Ο.Κ. ήταν στα μισά επίπεδα) με πρώτη την Λιβύη να κατέχει το 6%. Η Αμερική τέλος κατέχει το 4,7% (7,3% το 1981) με τις Η.Π.Α. να κατέχουν την πρώτη θέση (2,9% το 1984 5,1% το 1981). Ως προς τις εξαγωγές και εδώ η Ευρώπη κατέχει την συντριπτική πλειοψηφία (66% το 1984 64% το 1980) με τις χώρες της ΕΟΚ να κατέχουν κι εδώ το 54% (48% το 1980). Η Ο.Δ. Γ. έχει κι εδώ τα πρωτεία με 20%. Σημαντική άνοδο παρουσιάζει η Ιταλία (13,5% το 1984 7,1% το 1981) και η Γαλλία με 8,6%. Η Ανατολική Ευρώπη κατέχει το 6% (13% το 1977 με διαρκώς μειωνόμενο ποσοστό) με την Ε.Σ.Σ.Δ. να κατέχουν το 2,5%. Η Ασία κατέχει το 15,5% με πρώτη την Σ.Αραβία με 5%. (Η Ιαπωνία μόλις το 1%). Η Αμερική κατέχει το 9,1% με πρώτες τις Η.Π.Α. με 8%. Τέλος το 8% κατέχει η Αφρική με πρώτη την Αίγυπτο με 3,5%. Φαίνεται να αξιολογήσουμε τα τελικά συμπεράσματα των εμπορικών μας συναλλαγών με τις διάφορες περιοχές στηριζόμεστε στην ποσοστιαία σχέση των εξαγωγών προς τις αντίστοιχες εισαγωγές. Τα εξωτερικά μας εμπόρια παρουσιάζει μεγάλη συγκέντρωση στην περιοχή της Ε.Ο.Κ. η οποία μάλιστα την τελευταία τριετία είχε τάση αύξησης. Η συμμετοχή των περισσότερων από τις λοιπές περιοχές τόσο στις εισαγωγές όσο και τις εξαγωγές μειώθηκε. Σημειωτέον ότι το εμπόριο με ορισμένες από αυτές όπως η Ανατολική Ευρώπη, η Λοιπή Ευρώπη, η Αφρική και η Ασία σημείωσε απόλυτη κάμψη. Σημασία έχει το ότι οι μεταβολές αυτές δεν συνέβαλαν στην βελτίωση του εμπορικού μας ισοζυγίου

ικανότητας κάθε μονάδας εξαγωγών. Για να συνδέσουμε τους όρους εμπορίου με τον όγκο εξαγωγών χρησημοποιούμε τους εισοδηματικούς όρους εμπορίου που εκφράζουν τον όγκο των εισαγωγών ο οποίος μπορεί να αποκτηθεί με το εισόδημα που εισπράττεται απο τις εξαγωγές. Ο όγκος αυτός το 1984 ήταν κατά 26,9% μεγαλύτερος απ' εκείνου του 1981.

Έτσι βλέπουμε ότι η αύξηση του όγκου των εξαγωγών (39%) υπεραντιστάθμησε τη μειωτική επίδραση που ασκήθηκε απο την χειροτέρευση των όρων εμπορίου. Εφ' όσον όμως η ποσοστιαία αύξηση του όγκου εξαγωγών ήταν μεγαλύτερη απο εκείνη των εισοδηματικών όρων εμπορίου συμπεραίνουμε ότι κατά το 1984 η χώρα μας αποκόμισε αρνητική ωφέλεια σε σχέση με το 1981 απο το εξωτερικό της εμπόριο .

ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΟΣ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΣ ΕΙΣΑΓΩΓΩΝ. - ΕΞΑΓΩΓΩΝ.

Εξετάζοντας τις εισαγωγές ως προς τον γεωγραφικό προσανατολισμό τους βλέπουμε ότι η Ευρώπη συγκεντρώνει την συντριπτική πλειοψηφία (63,4% το 1981 63,2% το 1984). Οι χώρες της Ε.Ο.Κ. κατέχουν το 47% το 1984 και 50% το 1981. Κυριότεροι προμηθευτές είναι η Ομοσπονδιακή Γερμανία με 16,5% η Ιταλία με 9,6% και η Ιταλία με 9,6% και η Γαλλία με 6,9%. Να σημειώσουμε ότι οι εισαγωγές απο τις χώρες της Ε.Ο.Κ. γνώρισαν άνθηση με την είσοδο της χώρας μας στην κοινότητα (1980 41% και 1981 50%). Η Ανατολική Ευρώπη συγκεντρώνει το 8,6% των εισαγωγών (γύρω στο 6% απο 1977-1983) με πρώτη την Ε.Σ.Σ.Δ. 5% . Η Ασία συγκεντρώνει το 20,3% των εισαγωγών μας (γύρω στο 29% τα προηγούμενα έτη) με κυρίαρχη την Ιαπωνία να κατέχει το

χαμηλότερος σε σχέση με το 1981 πράγμα που σημαίνει ότι με την εξαγωγή δεδομένης ποσότητας αγαθών αποκτήθηκε το 1984 μικρότερος όγκος αγαθών από το εξωτερικό σε σχέση με το 1981. Αυτή η μείωση της εισαγωγικής ικανότητας των εξαγωγών μας οφείλεται ακριβώς στην ταχύτερη άνοδο των τιμών των εισαγωγών δηλαδή στην χειρότερη των καθαρών όρων εμπορίου που διαπιστώσαμε προηγουμένως. Ουσίως διαφορές παρουσιάζει η μεταβολή των όρων εμπορίου μεταξύ γεωγραφικών περιοχών. Συγκεκριμένα ο δείκτης που αφορά την Ε.Ο.Κ. (των 9) δείχνει μεταξύ 1981 και 1984 βελτίωση κατά 7,5% ενώ ο δείκτης που αφορά τις Η.Π.Α. δείχνει όπως και ο συνολικός χειροτέρευση κατά 7,7%.

Αν στηριχθούμε στην ποσοστιαία συμμετοχή των συναλλαγών μας με Ε.Ο.Κ. και Η.Π.Α. στο σύνολο βρίσκουμε με την χρήση των παραπάνω δεικτών ότι η χειροτέρευση των όρων εμπορίου της Ελλάδος με τον υπόλοιπο κόσμο πρέπει να ήταν περίπου 22%. Ας δούμε ποιά ήταν η επίδραση που ασκήθηκε από την εξέλιξη των όρων εμπορίου στην διαμόρφωση του ελλείματος του εμπορικού ισοζυγίου. Δεδομένου ότι η υποτίμησης της δραχμής ήταν ενιαίοι για τις εισαγωγές μας και τις εξαγωγές μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε στοιχεία των μεγεθών αυτών σε δολάρια. Το έλλειμα όπως είναι γνωστόν από 6697 εκ. δολάρια το 1981 έγινε 5351 εκ. δολάρια το 1984 δηλαδή μειώθηκε κατά 1346. Σύμφωνα με υπολογισμούς η αυξητική επίδραση στο εμπορικό έλλειμα από την χειροτέρευση των όρων εμπορίου είναι 2615 εκ. δολάρια. Επομένως αν οι όροι εμπορίου είχαν μείνει αμετάβλητοι ελλείματος το 1984 σε σχέση με το 1981 θα ήταν 1346 - (- 2615) = 3961 εκ. δολάρια που σημειώνει ότι το έλλειμα για το 1984 θα ήταν μόνο 1390 εκ. δολάρια. Οι όροι εμπορίου μετρούν τις μεταβολές της εισαγωγικής

πλειοψηφία των οποίων είναι φορτηγά και δεξαμενόπλοια τα αργούντα ελληνικά πλοία απο 146 το 1980 αυξάνονται σε 834 το 1983 χωρητικότητας 11847 χιλιάδων κόρων κι εδώ στην συντριπτική πλειοψηφία φορτηγά και δεξαμενόπλοια. Η κρίση που μαστίζει την εμπορική ναυτιλία απο το 1981 επόμενο ήταν να περιορίσει και την εισροή συναλλάγματος της κατηγορίας αυτής. Τα μέτρα που ελήφθησαν το 1983 για την αντιμετώπιση του προβλήματος αυτού (ανακύκλωση, σύνθεση πληρωμάτων σε νέα βάση, ρύθμιση απασχόλησης αλλοδαπών κλπ.) είχαν ως κύριο σκοπό την αποτροπή της οξύνσεως της ανεργίας των ναυτικών και ταυτόχρονα την συγκράτηση της μείωσης του ναυτιλιακού συναλλάγματος. Πρέπει να σημειωθεί ότι παράλληλα αυξήθηκαν σημαντικά οι μισθοί και καθιερώθηκαν νέα επιδόματα.

Στην μείωση των αδήλων πόρων συνέβαλαν επίσης η κυκλική των τουριστικών εισπράξεων και μεταναστευτικών εμβασμάτων που σχετίζονται με την ύφεση στις αρχές της τρέχουσας δεκαετίας. Οι εισπράξεις απο τον τουρισμό μειώθηκαν κυρίως εξαιτίας της μείωσης των πραγματικών μισθών στην Δυτική Ευρώπη ενώ η παλινόστηση αλλά και η ανεργία των ελλήνων μεταναστών προκάλεσε μείωση του μεταναστευτικού συναλλάγματος.

Αξίζει να σταθούμε λίγο στον τουρισμό χαρακτηριστικό της σημασίας του οποίου για την Ελληνική Οικονομία είναι ότι το τουριστικό συνάλλαγμα αποτελεί το 19% των αδήλων εισπράξεων το '81 και το 25% το 1985. Μετά το 1955 αποτέλεσμα της συνεχούς και αλματώδους αύξησης των εισοδημάτων των βιομηχανικών χωρών, της ανάπτυξης των μέσων μαζικής μεταφοράς της σημαντικής αύξησης των ημερών ετήσιας άδειας, της έντονης αστικοποίησης και

όλο και μεγαλύτερων στρωμάτων πληθυσμού και της συνακόλουθης ανάγκης για ανάπαυση και αναψυχή των εργαζομένων η διεθνής τουριστική κίνηση άρχισε να αναπτύσσεται με ραγδαίους ρυθμούς.

Απο την εποχή αυτή αρχίζει και η Ελλάδα να αναπτύσσεται σαν τουριστικός προορισμός και με την πάροδο του χρόνου να αντλεί όλο και περισσότερους συναλλαγματικούς πόρους απο τον τουριστικό τομέα. Έτσι η τουριστική κίνηση προς την χώρα απο 463.000 το 1961 έφθασε τα 7.000.000 περίπου το 1985 με σύνολο εισπράξεων την τελευταία αυτή χρονιά απο τον τουρισμό 1,4 δισ. δολλ. σε σύγκριση με 62 εκ. δολ. το 1961.

Σύμφωνα με δειγματοληπτικά στοιχεία, η μέση κατά κεφαλή δαπάνη ήταν 22 δρχ. ημερησίως και η μέση διάρκεια παραμονής των τουριστών στην χώρα 14 ημέρες. Ο τουρισμός είναι απο τους κλάδους της οικονομίας που κατ' εξοχήν επηρεάζονται από τον εποχικό παράγοντα, αφού η ζήτηση των υπηρεσιών του συνδέεται άμεσα με την ύπαρξη ορισμένων κλιματικών συνθηκών.

Η εποχική συγκέντρωση του τουρισμού η οποία σε χώρες όπως η Ελλάδα παρατηρείται κατά τους θερινούς μήνες ασκεί σημαντική επίδραση στο κόστος των παρεχόμενων υπηρεσιών. Αυτό συμβαίνει διότι για την παραγωγή τους απαιτείται μεγαλύτερη ποσότητα συντελεστών (κυρίως παγίων εγκαταστάσεων) απο εκείνη που θα χρειαζόταν για την παραγωγή των ίδιων υπηρεσιών οι οποίες όμως θα ήταν ισομερώς κατανομημένες σε όλους τους μήνες του έτους.

Για την μέτρηση της τουριστικής κινήσεως χρησιμοποιούμε τα διαθέσιμα στοιχεία αριθμού αφίξεων απο το εξωτερικό ξένων υπηκόων για την περίοδο 1980-1985. Η εκτίμηση της

διάρκειας της τουριστικής περιόδου στηρίζεται στην ποσοστιαία αναλογία των αφίξεων σε κάθε μήνα ως προς το σύνολο των αφίξεων μέσα στο έτος. Η μέθοδος αυτή, παρά τις έντονες διακυμάνσεις που εμφανίζει ο ρυθμός μεταβολής του αριθμού των τουριστών απο έτος σε έτος (απο - 3,8% το 1983 μέχρι 15% το 1984), μπορεί να θεωρηθεί ότι δίνει αξιόπιστα ετήσια τουριστική κίνηση σε δωδεκατημόρια λαμβάνουμε την μηνιαία εκατοστιαία αναλογία που είναι $100:12 = 8,3\%$.

Μιά πρώτη διαπίστωση είναι ότι στην περίοδο 1980-1985 οι μήνες Μαΐος, Ιούνιος, Ιούλιος Αύγουστος, Σεπτέμβριος εμφανίζουν συστηματικά ποσοστιαία αναλογία μεγαλύτερη απο 8,3%. Οι μήνες αυτοί αποτελούν, σύμφωνα με το κριτήριο που χρησιμοποιήσαμε την περίοδο του Ελληνικού τουρισμού. Ιδιαίτερη όμως σημασία έχει το ότι η ποσοστιαία, αναλογία των τουριστών του πενταμήνου Μαΐου-Σεπτεμβρίου στο ετήσιο σύνολο αυξήθηκε απο 71,9% το 1980 σε 75,3% το 1985 πράγμα που σημαίνει ότι στην περίοδο αυτή εντάθηκε η εποχική συγκέντρωση. Ο μήνας με το μεγαλύτερο ποσοστό τουριστών είναι κατά κανόνα ο Ιούλιος, ο οποίος όμως δεν διαφέρει πολύ απο τον Αύγουστο. Το ποσοστό τουριστών στο δίμηνο αυτό αιχμής δείχνει καθοδική τάση. Συγκεκριμένα απο 38,5% που ήταν το 1980 μειώθηκε σε 36,8% το 1985. Αν συνδιάσουμε την εξέλιξη αυτή με την εξέλιξη του ποσοστού ολόκληρου του πενταμήνου Μαΐου - Σεπτεμβρίου βλέπουμε ότι το ποσοστό που αντιστοιχεί τους μήνες Μάιο, Ιούνιο και Σεπτέμβριο βαίνει αυξανόμενο (απο 33,4% το 1980 σε 38,5% το 1985). Ετσι ενώ υπάρχει τάση μεγαλύτερης συγκέντρωσης στο πεντάμηνο Μαΐου-Σεπτεμβρίου, σε σχέση με τους λοιπούς μήνες του έτους, παράλληλα μέσα στο πεντάμηνο

αυτο παρατηρείται βαθμιαία αποδυνάμωση του διμήνου αιχμής υπέρ των λοιπών τριών μηνών.

Είναι σκόπιμο να δούμε τώρα ποιές κατηγορίες τουριστών συμβάλλουν, κατά κύριο λόγο, στη διαμόρφωση του εποχικού αυτού πρότυπου ενδιαφέρον παρουσιάζει η ταξινόμηση που αναφέρεται στην υπηκοότητα των τουριστών η οποία άλλωστε είναι και μόνη διαθέσιμη. Απο τα στοιχεία αυτά για τις μεγαλύτερες κατηγορίες ξένων υπηκόων, που είναι απο την Μ. Βρεταννία 18%, τις Η.Π.Α. 6,7% την Δ.Γερμανία 12,7% την Γαλλία 6%, την Ιταλία 4,7% και την Γιουγκοσλαβία 7,5% (αποτελούν 60% του συνόλου) υπολογίσαμε όπως και προηγουμένως τις ποσοστιαίες αναλογίες των αφίξεων σε κάθε μήνα για το πρώτο (1980) και το τελευταίο έτος (1985) της περιόδου που εξετάζουμε. Οι τουρίστες απο την Γερμανία και την Γαλλία ακολουθούν το γενικό εποχικό πρότυπο. Απο τις λοιπές κατηγορίες τουριστών διακρίνουμε εκείνες που έχουν περίοδο μεγαλύτερη και εκείνες που έχουν περίοδο μικρότερη απο τον μέσο όρο. Στις πρώτες ανήκουν οι υπήκοοι των Η.Π.Α. που έχουν τουριστική περίοδο 6 μηνών (Απρίλιος - Σεπτέμβριος) και οι υπήκοοι του Ηνωμένου Βασιλείου που έχουν τουριστική περίοδο επίσης 6 μηνών (Μάϊος-Οκτώβριος). Στις δεύτερες ανήκουν οι Ιταλοί που έχουν τουριστική περίοδο 3 - 4 μηνών (Ιούνιος ή Ιούλιος - Αύγουστος). Αλλά οι Γιουγκοσλάβοι εκτός της θερινής αιχμής εμφάνισαν το 1985 και δεύτερη (χειμερινή) αιχμή (Νοέμβριος-Δεκέβριος) πράγμα που είναι πρωτοφανές εδώ ότι στην διαμόρφωση της τάσεως μεγαλύτερης συγκεντρώσεως στο πεντάμηνο Μαΐου - Σεπτεμβρίου συνέβαλαν όλες οι κατηγορίες τουριστών εκτός των Ιταλών και των Γιουγκοσλάβων.

Οι μεν Ιταλοί παρουσίασαν αντίθετη εξέλιξη. Οι δε Γιουγκοσλάβοι είχαν και αυτοί ποσοστιαία μείωση κατά το θερινό δίμηνο, αλλά αντί ενισχύσεων στους μήνες Μαΐο - Ιούνιο και Σεπτέμβριο είχαν, όπως είπαμε αιχμή στο τελευταίο δίμηνο του έτους. Συγκρίνοντας την διάρκεια της τουριστικής περιόδου στην χώρα μας με την αντίστοιχη σε άλλες ανταγωνίστριες χώρες της Νότιας Ευρώπης. (Πορτογαλία, Ισπανία, Ιταλία, Γιουγκοσλαβία, Τουρκία) αφού υπολογίσαμε και γι' αυτές τις ποσοστιαίες αναλογίες των αφίξεων σε κάθε μήνα ως προς το σύνολο των αφίξεων μέσα στο 1984 παρατηρούμε την ύπαρξη κάποιων διαφορών όχι όμως σημαντικών.

Συγκεκριμένα, μικρότερη τουριστική περίοδο (4 μήνες) απο εκείνη της Ελλάδος (5 μήνες) έχουν η Πορτογαλία (Ιούλιος - Οκτώβριος) η Ισπανία (Ιούνιος- Σεπτέμβριος) και η Ιταλία (Ιούνιος-Σεπτέμβριος) και μεγαλύτερη (6 μήνες) μόνο η Τουρκία (Μαΐος-Οκτώβριος). Πάντως την πιο χαμηλή ποσοστιαία αναλογία αφίξεων στο πεντάμηνο Μαΐου-Σεπτεμβρίου έχει η Ιταλία (58,7%) και την πιο υψηλή η Ελλάδα (74%). Παρατηρούμε ότι τα όρια της τουριστικής περιόδου στην Ελλάδα είναι σταθερά διαχρονικώς και δεν διαφέρουν σημαντικά απο τα αντίστοιχα άλλων ανταγωνιστριών χωρών. Ομως ο βαθμός συγκεντρώσεως των αφίξεων τουριστών μέσα στα όρια αυτά παρουσιάζει τάση αυξήσεως είναι δε ο υψηλότερος μεταξύ των χωρών που εξετάσαμε. Ιδιαίτερη μνεία πρέπει να δώσουμε στην τουριστική κίνηση απο Αμερική λόγω των συναλλαγματικών πόρων που αποφέρει.

Αυτό γιατί παρά το γεγονός ότι οι Αμερικανοί τουρίστες αντιπροσωπεύουν μόνο το 8% περίπου του συνολικού αριθμού τουριστών που επισκέπτονται την χώρα μας αποφέρουν το

24% των εισπράξεων σε συνάλλαγμα μια και έχουν την μεγαλύτερη κατά κεφαλή δαπάνη και το κόστος των παρεχόμενων υπηρεσιών δέν αποτελεί σε καμμία περίπτωση παράγοντα που να επηρεάζει την απόφασή τους να επισκεφθούν την Ελλάδα.

Ο τουρισμός απο την Αμερική εκτός του ότι είναι υψηλής εισοδηματικής στάθμης εμφανίζει ιδιαίτερο ενδιαφέρον και απο το γεγονός ότι η σύνθεσή του ενσωματώνει σε μεγάλο βαθμό το θαλάσσιο τουρισμό, τον συνδυαστικό τουρισμό, και τον τουρισμό κινήτρων και υπηρετεί έτσι τους ευρύτερους αναπτυξιακούς και ποιοτικούς στόχους του Ελληνικού τουρισμού. Η τουριστική κίνηση απο την Αμερική προς την Ελλάδα αναπτύσσεται με ικανοποιητικούς ρυθμούς κατά τα τελευταία τριάντα χρόνια. Απο μερικές δεκάδες χιλιάδες ομογενών μεταναστών κατά κύριο λόγο που επισκέπτονται την Ελλάδα κατά την δεκαετία του 50 η τουριστική κίνηση ανεβαίνει συνεχώς τα χρόνια που ακολουθούν με πάρα πολλά μεγάλες όμως διακυμάνσεις που δείχνουν την αστάθεια αυτού του τομέα και την καταλυτική επιρροή εξωγενών παραγόντων. Την τρέχουσα δεκαετία όπως φαίνεται απο τα επίσημα στατιστικά στοιχεία ο αριθμός των Αμερικανών τουριστών απο 321.000 το 1981 ανεβαίνει στις 333.000 το 1982 στις 407.000 το 1983 και στις 475.000 το 1984. Παρουσιάζει δηλαδή ετήσιους ρυθμούς αύξησης 3,7% μεταξύ 81/82, 22,2% μεταξύ 82,83 και 16,7% μεταξύ 83/84. Οι αρχικές προβλέψεις για το 1985 ανέβαν την τουριστική κίνηση απο την Αμερική προς την Ελλάδα στα 570.000. Η γνωστή ταξιδιωτική οδηγία Ρήγκαν τον Ιούνιο 1985 είχε καταλυτική απήχηση στους Αμερικανούς. Η οδηγία αυτή σε συνδιασμό με την επανάληψη

των τρομοκρατικών ενεργειών στην περιοχή της Μεσογείου και το κλίμα ψύχωσης που δημιουργήθηκε, οδήγησε στην κάθετη πτώση λόγω μαζικών ακυρώσεων της κίνησης Αμερικανών τουριστών προς την Ελλάδα με αποτέλεσμα η κίνηση το 1985 να διαμορφωθεί στα ίδια περίπου επίπεδα του 1984 εμφανίζοντας μια ασήμαντη κάμψη σε σχέση με την χρονιά αυτή.

Η συνέχιση των τρομοκρατικών ενεργειών στην Ευρώπη, η συνακόλουθη ένταση στην περιοχή της Μεσογείου με αποκορύφωμα την Αμερικανική επέμβαση στην Λιβύη και η ψυχολογία αβεβαιότητας και κινδύνου που οι εξελίξεις αυτές δημιουργούν κάνουν τις προοπτικές της Αμερικανικής κίνησης από την Αμερική προς την Ελλάδα όχι μόνο το 1986 αλλά και το 1987 καταθλιπτικές. Την χαρακτηριστική βολή στην τουριστική κίνηση από την Αμερική έδωσε το πρόσφατο πυρηνικό ατύχημα στην Σοβ. Ένωση και η μέχρι υστερίας παρότρυνση των μέσων μαζικής ενημέρωσης προς τους Αμερικανούς να μην ταξιδέψουν στο εξωτερικό αλλά στο εσωτερικό της χώρας.

ΚΙΝΗΣΗ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ

Ανεξάρτητα από τις συνθήκες κάτω από τις οποίες πραγματοποιήθηκε ο περιορισμός του εξωτερικού μας ελλείματος, ενδιαφέρον παρουσιάζει, από πλευράς μελλοντικών συνεπειών και ο τρόπος με τον οποίο καλύφθηκε τελικά το έλλειμα αυτό. Για να σχηματίσουμε μια ολοκληρωμένη εικόνα του θέματος πρέπει να εξετάσουμε την διαμόρφωση ενός άλλου ισοζυγίου που είναι γνωστό ως κίνηση κεφαλαίων και το οποίο μαζί με το ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών αποτελούν το γενικό ισοζύγιο των εξωτερικών συναλλαγών της χώρας. Έτσι η ποσοστιαία σχέση της καθαρής

κίνησης κεφαλαίων προς το έλλειμμα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών ήταν για τα έτη 1981-1985, 1981:1935,7 εκ. δολο. ή 80% 1982:1778,9 ή 94,3% 1983:2.303,4 εκ. δολ. ή 122,7% 1984:2477 ή 116,3% και 1985:3147 ή 96,1%.

Γενικά διαπιστώνουμε ότι οι μεταβολές των δύο αυτών μεγεθών παρουσιάζουν κάποια παραλληλία η οποία οφείλεται στον χαρακτήρα της κίνησης κεφαλαίων ως ισοζύγιου που εξαρτάται σε σημαντικό βαθμό απο το ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών. Ενα μεγάλο μέρος των διαφορών που υπάρχουν μεταξύ των δύο μεγεθών εμφανίζεται λογιστικώς στα κτακτοποιητέα στοιχεία'.

Η ποσοστιαία σχέση του αρθροίσματος των τελευταίων και της καθαρής κίνησης κεφαλαίων προς το έλλειμμα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών ήταν για τα έτη 1981:2265 εκ. δολλ. ή 93,5%, 1982:1738,7% ή 92,2% και 1983:1946,2 εκ. δολλ. ή 103,7% και 1984:2164 εκ. δολλ. ή 101,6% και 1985: 3168,9 ή 96,7%. Αν θέλουμε να επεκταθούμε και στα λοιπά κονδύλια των εξωτερικών συναλλαγών πρέπει στην καθαρή κίνηση κεφαλαίων να προσθέσουμε, εκτός απο τα τακτοποιητέα στοιχεία, την διαφορά που προέκυψε απο την αναπροσαρμογή της αξίας των διαθέσιμων σε χρυσό καθώς και την μεταβολή των υπόλοιπων Clearings. Αφαιρώντας τώρα απο το άρθροισμα αυτό το έλλειμμα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών καταλήγουμε στην μεταβολή των συναλλαγματικών διαθεσιμων η οποία απο 161 εκ. δολλάρια το 1985. Εν αντιθέσει με τα έτη 1981 και 1982 που μειώνεται κατά -328,4 εκ. δολλάρια το 1981 και -177,4 εκ. δολλάρια

το 1982 για να ανέβει κατά 30,5 εκ. δολλ. το 1983.

Ετσι τα συναλλαγματικά διαθέσιμα της χώρας αυξήθηκαν βαθμιαία απο 1042 εκ. δολλάρια το 1983 (που αντιστοιχούν σε 1,3 μήνες εισαγωγών) σε .1211 εκ. δολλ. (που αντιστοιχούσαν σε 2,6 μήνες εισαγωγών) πράγμα που σημαίνει ότι η καθαρή κίνηση κεφαλαίων τα τελευταία έτη επηρεάσθηκε σε σημαντικό βαθμό απο τον παράγοντα αυτό. Η καθαρή κίνηση κεφαλαίων στο μεγαλύτερο μέρος της πραγματοποιήθηκε μέσω του Δημοσίου τομέα δηλαδή είτε μεσω της κεντρικής τράπεζας είτε μέσω της κεντρικής Διοίκησης και των Δημοσίων επιχειρήσεων και οργανισμών.

Πρόκειται ουσιαστικά για δανεισμό το ύψος του οποίου προσδιορίστηκε κατά κύριο λόγο απο την εξέλιξη του ελλείμματος του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών.

Πρέπει να παρατηρηθεί εδώ ότι η ποσοστιαία σχέση των δανειακών εισροών-μέσω της κεντρικής τράπεζας προς τις δανειακές εισροές μεσω της Κεντρικής Διοίκησης και των Δημοσίων Επιχειρήσεων και Οργανισμών αυξάνεται συνεχώς και απο 135,7 το 1981 αυξήθηκε σε 308% το 1982, 192% το 1983, 88% το 1984 για να διαμορφωθεί στα 246% το 1985. Απο τον ιδιωτικό τομέα η εισροή κεφαλαίων (καθαρής παρουσιάζει τις εξής μεταβολές 1982:629,3 εκ. δολλάρια έναντι 829,9 εκ. δολλάρια το 1981 (πτώση 25%) το 1983 649 εκ. δολλάρια (αύξηση 3%) το 1984: 609,8 εκ. δολλ. (πτώση 6%) και το 1985:641,5 εκ. δολλάρια (αύξηση 5%). Εξετάζοντας τις επιμέρους κατηγορίες των ιδιωτικών κεφαλαίων παρατηρούμε ότι το μεγαλύτερο μέρος καλύπτουν τα κεφάλαια για αγορά ακινήτων και μάλιστα παρουσιάζουν ανοδική τάση: 58% το 1981, 63,4% το 1982 65,1% το 1983 73,3% το 1984 και 67,1% το 1985. Σαν αυτοτελές ποσό το κονδύλι αυτό παρουσιάζει μεγάλη πτώση το 1982: 308,9 εκ.

δολ. έναντι 487,8 εκ. δολ. το 1983 και το 1984 αυξάνονται χωρίς να φθάσουν τα επίπεδα του 1982 (422,9 εκ. δολ. και 473 εκ. δολ.) για να ξαναπέσουν το 1985 σε 430,9 εκ. δολ. Τα επιχειρηματικά κεφάλαια αντίθετα παρουσιάζουν πτώση σε ποσοστό 38% το 1981, 33% το 1982, 27,8% το 1983 22,6% το 1984 και μόνο το 1985 αυξήθηκαν στο 37,8%.

Η εισροή ιδιωτικών κεφαλαίων χρηματοδοτεί το 1981 το 35% του ελλείματος του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών το 1982 το 33% το 1983 το 35% το 1984 το 30% και 1985 το 20% το ποσοστό δηλαδή μειώνεται συνεχώς καθιστώντας αναγκαίο την σημαντικά αυξημένη προσφυγή σε επίσημο εξωτερικό δανεισμό. Η εξέλιξη αυτή δικαιολογείται από την αδύνατη οικονομική κατάσταση και τις επενδύσεις στην Ελλάδα καθώς και στην αβεβαιότητα που σχετίζεται με την κατεύθυνση της οικονομικής πολιτικής μετά την κυβερνητική αλλαγή το 1982 και την αβεβαιότητα που προέκυψε από τις επιπτώσεις της εισδοχής της χώρας στην Ε.Ο.Κ. Επιπλέον η μείωση στην εισροή ιδιωτικών κεφαλαίων ήταν το αποτέλεσμα της διεύρυνσης των διαφορών στα πραγματικά επιτόκια προς όφελος των επενδύσεων στο εξωτερικό. Τα πραγματικά επιτόκια καταθέσεων σε δρχ. μεταξύ 1980 και 1986 κυμάνθηκαν μεταξύ αρνητικών -9 και -6 ενώ ήταν θετικά και ανέρχόμενα σε δολάρια και γερμανικά μάρκα στο εξωτερικό την ίδια περίοδο ιδιαίτερο ενδιαφέρον έχει να εξετάσουμε τις καταθέσεις ιδιωτών σε συνάλλαγμα. Η καθαρή μεταβολή (νέες εισροές μείον αναλήψεις σε δραχμές και συνάλλαγμα) είναι : 271,4 εκ. δολ. το 1981 , 122,7 το 1982 275,3 το 1983 338,2 το 1984 και 76,8 το 1985. Η εξέλιξη του κονδύλιου επιβεβαιώνει τα παραπάνω.

Παρατηρώντας την εισροή ιδιωτικών, μη δανειακών κεφαλαίων (επιχειρηματικά κεφάλαια + κεφάλαια για αγορά ακινήτων + καταθέσεις ιδιωτών σε συνάλλαγμα παρατηρούμε ότι: το 1981 είναι 1193,2 εκ. δολλ. το 1982 είναι 848,3 εκ. δολ. το 1983 είναι 1052,7 εκ. δολ. το 1984 είναι 1083,8 εκ. δολλ. και το 1985 είναι 765 εκ.δολλ. τα δανειακά κεφάλαια του ιδιωτικού τομέα (εσωτερικός δανεισμός των εμπορικών τραπεζών και οι εμπορικές πιστώσεις) είναι:

1981: 136,2 εκ. δολ. 1982: 64,4 εκ. δολ. το 1983 είναι 64,6 εκ. δολ. το 1984 παρουσιάζουν καθαρή εκροή 46,4 εκ. δολ. και το 1985 είναι 186,3 εκ. δολ. ο καθαρός εξωτερικός δανεισμός του Δημοσίου Τομέα παρουσίασε την ακόλουθη εξέλιξη 1981: 784,6 εκ. δολ. 1982: 1109,7 εκ. δολ. 1983: 1370,1 εκ. δολ. 1984: 1618,6 και 2292,5 το 1985. Απο πλευράς δανειζομένων φορέων αυξημένος ήταν ο δανεισμός (ακαθάριστος) της Κεντρικής Τράπεζας: (1981: 716,7 εκ. δολ. 1982:1017,5 εκ. δολ. 1983: 676,7 εκ. δολ.) που οφείλεται κυρίως στην αύξηση του μακροπρόθεσμου δανεισμού.

Ο δανεισμός που γίνεται για λογαριασμό του Δημοσίου και των Δημοσίων επιχειρήσεων είναι:

1981:484,4 εκ. δολ. 1982: 620,9 εκ. δολ. 1983: 1126,3 εκ. δολλ. 1984: 1158,9 εκ. δολ. 1985: 1023,1 εκ. δολ.

Μια πολύ μεγάλη κεφαλαιακή εκροή είναι τα χρεολύσια που καταβάλλονται στο εξωτερικό για την εξόφληση δανείων τόσο του ιδιωτικού όσο και κυρίως του Δημοσίου Τομέα.

Το σύνολο τους απο 802.501 εκ. δολ. το 1981 ανήλθε

σε 1.221.954 το 1985 (αύξηση 52%).

Από αυτά το μεγαλύτερο μέρος κατέχουν οι τόκοι για την εξυπηρέτηση του Δημοσίου χρέους (απο 702.406 εκ. δολ. σε 1.083.343 εκ. δολ. το 1985) αύξηση 54% και συμμετοχή 88% στους τόκους γενικά. Αν προσθέσουμε σ' αυτά και τα μερίσματα και κέρδη έχουμε την συνολική εξυπηρέτηση του εξωτερικού μας χρέους η οποία βαίνει κι αυτή αυξανόμενη.

Τα χρεολύσια του Δημοσίου είναι: 1.980:406,5 εκ. δολ. 1981: 515,4 εκ. δολ. 1982: 574,2 εκ. δολ. 1983: 525,5 εκ. δολ. 1984: 597 εκ.δολ. 1985: 761,9 εκ. δολ.

Απο ποσοστό που κυμαινόταν γύρω στο 10% των εσόδων απο εξαγωγές και άδηλους πόρους έφθασε το 1984 στο 20,7% .

Μετά την εισροή των ιδιωτικών κεφαλαίων που βαίνει μειούμενη και της προσθήκης των χρεολύσων και των τακτοποιητέων στοιχείων βγαίνει ο εξωτερικός δανεισμός. Η εξέλιξη του ακαθάριστου εξωτερικού δανεισμού σε εκατοστά του ελλείματος του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών είναι: 1981: 53,6% 1982: 57,6% 1983: 111,1%, 1984: 104,3% και 1985:95,3%. Έτσι ο ακαθάριστος εξωτερικός δανεισμός τα πέντε τελευταία χρόνια (9/80 - 8/85) έφθασε τα 9.386 εκ. δολάρια στα οποία προστίθενται και άλλα 1.777 απο Οικονομικές ενισχύσεις της Ε.Ο.Κ. Σύμφωνα με στοιχεία του ΔΝΤ το εξωτερικό χρέος της Ελλάδας εξελίχτηκε ως εξής τα 4 τελευταία χρόνια 1982:9936 εκ. δολ. (+ 1627) 1983:10947 (1011) 1984: 11718(+1711) 1985: 15611(+2893).

Η διαμόρφωση του εξωτερικού χρέους προσδιορίζεται οπωσδήποτε απο την εξέλιξη της Οικονομίας αλλά ταυτόχρονα επηρεάζει σε σημαντικό βαθμό, λόγω των συναλλαγματικών

υποχρεώσεων που συνεπάγεται προς το εξωτερικό ποσοστό του χρέους αφορά τραπεζικά δάνεια (93%) ενώ πολύ μικρό μέρος του αφορά μη τραπεζικές εμπορικές πιστώσεις . Σημασία έχει το γεγονός ότι το εξωτερικό χρέος παρουσιάζει συνεχή αύξηση. Ενδιαφέρον παρουσιάζει η σύγκριση του Ελληνικού χρέους προς εκείνο των άλλων χωρών. Στο τέλος 6/85 το μέσο χρέος (για 159 χώρες) ανερχόταν σε 4786 εκ. δολάρια έναντι 4.701 εκ. δολ. στο τέλος 12/84 και 4674 στο τέλος 12/83. Βλέπουμε δηλαδή ότι κατά την περίοδο αυτή αύξηση σημείωσε και το μέσο χρέος όλων των χωρών. Όμως η αύξηση του Ελληνικού χρέους ήταν ταχύτερη με αποτέλεσμα η σχέση του προς το μέσο γενικό χρέος να ανέλθει απο 2,76 στο τέλος 12/83 σε 2,87 12/84 και 3,09 στο τέλος 6/85.

Απο πλευράς σειράς, το Ελληνικό χρέος κατείχε στον 6/85 την δέκατη τρίτη θέση με μέγιστο το χρέος της Βραζιλίας που ανερχόταν σε 83.265 εκ. δολάρια.

Οι άλλες χώρες που βρίσκονταν σε δυσμενέστερη σχέση με την Ελλάδα ήταν το Μεξικό (75.707) η Κορέα (38,144) η Αργεντινή (28.682) η Σ. Ένωση (28.017) η Ινδονησία (18810), η Ν. Αφρική (17.813) το Ισραήλ (15.729) η Αλγερία (15.565) και οι Φιλιππίνες (15.464).

Από τις 146 χώρες που βρίσκονταν σε καλύτερη θέση απο την Ελλάδα οι 88 είχαν χρέος μικρότερο των 1.000.000 000 \$ και οι 47 είχαν χρέος μικρότερο των 100.000.000\$ Πρέπει επίσης να σημειωθεί ότι στο τέλος Δεκεμβρίου 84 και στο τέλος Δεκεμβρίου 83 το Ελληνικό χρέος κατείχε την δέκατη έκτη θέση στο σύνολο 159 χωρών με πρώτο και πάλι το χρέος της Βραζιλίας που ήταν 83104 και

77.403 εκ. δολλ. αντίστοιχα. Για να κάνουμε μια πληρέστερη συγκριτική εξέταση του Ελληνικού Εξωτερικού χρέους πρέπει να λάβουμε υπόψη και ορισμένους παράγοντες που διαφοροποιούν τις επιμέρους χώρες.

Τέτοιοι παράγοντες είναι το μέγεθος της χώρας και κυρίως το επίπεδο αναπτύξεώς της.

Γιά να μπορέσουμε να χρησιμοποιήσουμε πρόσφατα στοιχεία των παραγόντων αυτών περιορίσαμε την εξέταση στις χρεωμένες χώρες του Ο.Ο.Σ.Α. οι οποίες είναι (εκτός απο την Ελλάδα) μόνο 8 (Αυστραλία, Φιλανδία, Ισλανδία, Νέα Ζηλανδία, Νορβηγία, Πορτογαλία, Τουρκία και Γιουγκοσλαβία). Για μέγεθος των χωρών ως κριτήριο ελήφθη ο πληθυσμός τους στο μέσο του 1983 για δε το επίπεδο αναπτύξεως τους το συνολικό Α.Ε.Π. σε δολάρια επίσης του έτους 1983. Απο το κατά κεφαλής χρέος που υπολογίσαμε για το τέλος 12/83 προέκυψε ότι η χώρα μας με 1310 δολ. Βρισκόταν στην έκτη θέση με πρώτη την Ισλανδία (3954 δολλ.) και τελευταία την Τουρκία 152 δολλ. εξετάζοντας την ποσοστιαία σχέση του χρέους προς το Α.Ε.Π. της χώρας η Ελλάδα με ποσοστό 39,1% κατείχε την Τρίτη θέση με πρώτη την Πορτογαλία 56% και τελευταία την Αυστραλία 14%.

Η Γιουγκοσλαβία (19%) και η Τουρκία (14,6%) κατείχαν την έβδομη και όγδοη θέση αντιστοίχως. Τα στοιχεία αυτά δείχνουν ότι το ελληνικό χρέος είναι απο τα μεγαλύτερα διεθνώς. Η κρίση όμως για το μέγεθος του χρέους μιας χώρας πρέπει να στηρίζεται και στις ειδικές συνθήκες που υπάρχουν σ' αυτή και κυρίως στον τρόπο κατά τον οποίο χρησιμοποιήθησαν κατά καιρούς τα δάνεια που οδήγησαν στην υπερχρέωση διότι η επιβάρυνση της οικονομίας

είναι πολύ μεγαλύτερη όταν χρησιμοποιούνται για καταναλωτικούς σκοπούς παρά όταν χρησιμοποιούνται για την χρηματοδότηση επενδύσεων αφού στην δεύτερη περίπτωση η τοκοχρεωλυτική εξυπηρέτηση μπορεί να γίνει άνετα απο το αυξημένο πραγματικό εισόδημα.

Ετσι αν λάβουμε υπ' οψιν ότι στην χώρα μας για πολλά έτη οι παραγωγικές επενδύσεις βαίνουν μειούμενες, συμπεραίνουμε ότι, όχι μόνο το χρέος που έχει συσσωρευθεί είναι υψηλό σε σύγκριση με άλλες χώρες αλλά και οι συνθήκες της οικονομίας δεν είναι ευνοϊκές για την ομαλή εξυπηρέτησή του. Αυτό δε συμβαίνει σε μιά περίοδο κατά την οποία ακριβώς λόγω της οικονομικής στασιμότητας είναι επιτακτική η ανάγκη προώθησης παραγωγικών επενδύσεων.

ΣΥΝΑΛΛΑΓΜΑΤΙΚΑ ΔΙΑΘΕΣΙΜΑ:

Το ύψος των συναλλαγματικών διαθέσιμων επηρεάζεται απο την πορεία του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών και της κίνησης κεφαλαίων ταυτόχρονα όμως αποτελεί και αντικείμενο χειρισμών απο τις νομισματικές αρχές με αποτέλεσμα να διαμορφώνεται κάθε φορά σύμφωνα με την πολιτική που ακολουθείται για την πραγμάτωση ορισμένων σκοπών.

Τα συναλλαγματικά διαθέσιμα ήταν στο τέλος του 1984 1042 εκ. δολλ. το έτος αυτό αυξήθηκαν σε σχέση με το προηγούμενο κατά 61 εκ. δολλ. το 1983 είχαν επίσης αυξηθεί κατά 31 εκ. δολλ. αλλα το 1982 είχαν μειωθεί κατά 178 εκ. δολλ. Ετσι το 1984 παρά τις προηγούμενες αυξήσεις, εξακουθούσαν να είναι (κατά 86 εκ. δολλ.) μικρότερα απο εκείνα του 1981. Απο πλευράς συνθέσεων κατά την περίοδο 1981-1984 δεν φαίνεται να σημειώθηκαν συστηματικές μεταβολές. Το μεγαλύτερο μέρος τους (70-80%)

διατηρήθηκε σε ξένο συνάλλαγμα το δε 13-15% υπο την μορφή νομισματικού χρυσού.

Το υπόλοιπο αποτελούσε την συναλλαγματική μας θέση στο Δ.Ν.Τ. Ο βαθμός επάρκειας των συναλλαγματικών διαθέσιμων κρίνεται συνήθως με βάση τη σχέση τους προς τη συνολική αξία των εισαγωγών. Εκφράζοντας τα συναλλαγματικά διαθέσιμα στο τέλος τους έτους σε αριθμό μηνών εισαγωγών βλέπουμε ότι κατά τα έτη 1981 και 1982 αντιστοιχούν σε 1,2 μήνες εισαγωγών κατόπιν δε αυξήθηκαν και συγκεκριμένα το 1983 σε 1,3 μήνες και το 1984 σε 1,4 μήνες εισαγωγών.

Ανατρέχοντας στην δεκαετία 70-80 παρατηρούμε ότι κατά την περίοδο 1974-1978 αντιστοιχούσαν σε 2,2- 2,6 μήνες εισαγωγών ακολούθως σημείωσαν απότομη κάμψη σε 1,8 μήνες το 1979 και 1,7 μήνες το 1980 για να φθάσουν τους 1,2 μήνες όπως είδαμε το 1981. Οι διακυμάνσεις αυτές ήταν αποτέλεσμα της μεγάλης διευρύνσεως τους ελλείματος του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών μέχρι το 1981 κυρίως λόγω της ταχείας ανόδου των εισαγωγών καυσίμων. Διαπιστώνουμε ότι κατά την περίοδο 1974-1981 η συναλλαγματική θέση της χώρας μας έγινε ασθενέστερη κατά 50% (από 2,4 μήνες εισαγωγών το 1974 σε 1,2 μήνες εισαγωγών το 1981). Αυτό ακριβώς η κάθοδος που ουσιαστικά ήταν πετρελαϊκής κρίσης, επέβαλε την αύξηση που είδαμε ότι ακολούθησε κατά τα έτη 1983-1984 και η οποία κατέστη δυνατή χάρη στην ελάφρυνση που είχε διαμορφωθεί στο ισοζύγιο πληρωμών απο την αποθεματοποίηση καυσίμων κατά τα προηγούμενα έτη.

Για να μπορέσουμε να αξιολογήσουμε τις τελευταίες εξελίξεις στα συναλλαγματικά διαθέσιμα με βάση της γενικότερες συνθήκες που επικρατούν διεθνώς πρέπει να

εξετάσουμε να συμβαίνουντα και σε άλλες χώρες που έχουν παρόμοιο μέγεθος ή παρόμοιο επίπεδο ανάπτυξεως με εκείνο της Ελλάδος (όπως Αυστρία , Αυστραλία Ολλανδία, Ισπανία, Πορτογαλία, Τουρκία).

Ο μέσος αριθμός μηνών εισαγωγών που καλύπτουν τα συναλλαγματικά διαθέσιμα (μόνο σε εξωτερικό συνάλλαγμα και χρυσό) της ομάδας αυτής των χωρών απο 3,3 το 1981 αυξήθηκε σε 4,3 το 1983 ενώ, όπως είδαμε, στην χώρα μας οι αντίστοιχα αριθμοί ήταν 1,2 και 1,3. Δηλαδή το 1981 τα συναλλαγματικά μας διαθέσιμα βρίσκονταν κάτω απο το επίπεδο των άλλων χωρών, το δε 1983 παρά τη μικρή βελτίωση που σημειώθηκε, η απόκλιση έγινε μεγαλύτερη. Πρέπει μάλιστα να ληφθεί υπ' όψη ότι το 1983 η Ελλάδα βρισκόταν κάτω απο όλες τις χώρες της παραπάνω ομάδας ακόμα και απο την Τουρκία που κατείχε την τελευταία θέση με συναλλαγματικά διαθέσιμα 1,8 μηνών εισαγωγών. Ολα αυτά δείχνουν ότι προσεχώς πρέπει να καταβληθεί κάθε δυνατή προσπάθεια για να επιταχυνθεί η ενίσχυση των συναλλαγματικών μας διαθέσιμων μολονότι βέβαια μια τέτοια επιδίωξη δυσχεραίνεται σημαντικά απο την συνεχή διεύρυνση του ελλείματος του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών και τον απαιτούμενο για την κάλυψή του, υψηλότερο εξισορροπητικό δανεισμό.

Παρατηρούμε ότι στην κίνηση κεφαλαίων των τελευταίων ετών υπάρχει έντονο διαρθρωτικό πρόβλημα αφού το μεγαλύτερο μέρος της καθαρής κεφαλαιακής εισροής που χρησιμοποιήθηκε για την κάλυψη του ελλείματος του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών και για την ενίσχυση του συναλλαγματικού μας αποθέματος προήλθε απο δανεισμό κυρίως προς την κεντρική τράπεζα (πάνω απο 50%)

Αυτό είχε σαν συνέπεια την ταχεία διόγκωση του εξωτερικού μας χρέους (από 7,1 δισ. δολάρια ή 18% στα τέλη του 1980 σε πάνω από 15 δισ. δολάρια ή 47% του Α.Ε.Π. στα τέλη του 85% και φυσικά των τοκοχρεωλυτικών μας υποχρεώσεων για τα αμέσως προσεχή έτη.

Έτσι οι πληρωμές τόκων υπερδιπλασιάστηκαν από το 1980 και έφθασαν πάνω από 1,2 δισ. δολλ. το 1985. Η συνολική εξυπηρέτηση του χρέους αυξήθηκε από 1,5 δισ. δολλ. το 1983 σε 2,1 δισ. δολλ. περίπου το 1985. Η κοινότητα Ελλάδας να εξυπηρετήσει το χρέος της μέσω των τρέχοντων καθαρών εσόδων μειώθηκε σημαντικά από το 1983 όταν οι πληρωμές για την εξυπηρέτηση του χρέους ανέρχονταν στο 11% των καθαρών εσόδων φθάνοντας στο 30% το 1985. Οι ανησυχίες για την διόγκωση του εξωτερικού δανεισμού της Ελλάδος δεν θα πρέπει να προέρχονται μόνο από την συνεχή αύξηση των εισρεόντων κεφαλαίων αλλά ακόμα και κυρίως από την διαχρονική εξέλιξη της σχέσεως εκροών και εισροών κεφαλαίων. Είναι εμφανές ότι η Ελλάδα αναγκάζεται να επανεξάγει των εισρεόντων κεφαλαίων 1960-1965 (24,5%) 1966-1971 (28%) 1972-1978 (41,5%) 1979-1984 (55%) και αναλυτικότερα : 1979: 51,5%, 1980:22,6% 1981:59,7%, 1982:67,1%, 1983:65,4%, 1984:62,2%.

Η εξέλιξη αυτή σημαίνει βέβαια ότι θα πρέπει να αυξάνουμε ολοένα περισσότερο τη ζήτηση δανείων στο εξωτερικό για να είναι δυνατή η κάλυψη του ελλείμματος των τρεχουσών συναλλαγών αλλά συγχρόνως και να εξασφαλίσουμε ένα ολοένα υψηλότερο ποσό για την εξυπηρέτηση αυτών των δανείων. Δεδομένου όμως ότι ο λόγος εκροές προς εισροές ανέρχεται και μάλιστα μετά το 1970 με εξαιρετικά επιταχυνόμενο ρυθμό είναι βέβαιο ότι αν η τάση

αυτή θα συνεχισθεί ο εξωτερικός δανεισμός δεν θα αποτελεί πια μέσο για την κάλυψη του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών.

Το κυριώτερο όμως είναι ότι τα δάνεια αυτά λόγω του καταναλωτικού τους χαρακτήρα δεν πρόκειται να ασκήσουν αυξητικές επιδράσεις στην εγχώρια παραγωγή.

Αντίθετα τα ιδιωτικά κεφάλαια και ιδίως τα επιχειρηματικά που συνδέονται με την διενέργεια νέων παραγωγικών επενδύσεων εξακολουθούν να παραμένουν σε πολύ χαμηλά επίπεδα σε σχέση με το ύψος του ελλείμματος του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών. (13% το 1981, 11% το 1982 9,6% το 1983 6,8% το 1984 και 7,4% το 1985).

Υπήρξε μία περιορισμένη βελτίωση στο ισόγειο κεφαλαίων το 1983 αλλά ο δανεισμός του δημοσίου αυξήθηκε απότομα το 1984 και 1985 ενώ μειώθηκε και πάλι το μερίδιο της εισροής ιδιωτικών κεφαλαίων και διευρύνθηκε το έλλειμμα στο ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών. Κάνοντας μια αναδρομή στο παρελθόν βλέπουμε ότι το 1960-70 η καθαρή κίνηση κεφαλαίων κάλυπτε το 94,7% του ελλείμματος τρεχουσών συναλλαγών, παρά την Α' Πετρελαϊκή κρίση, και την δεκαετία 1970-1980 κατά 125%. Μετά την Β' Πετρελαϊκή του 1979 η συμβολή της καθαρής εισροής ιδιωτικών κεφαλαίων περιορίστηκε σε χαμηλότερα επίπεδα γιατί διευρύνθηκε το έλλειμμα τρεχουσών συναλλαγών λόγω και των αυξημένων πληρωμών για καύσιμα ενώ παράλληλα υποχώρησε σε χαμηλότερα επίπεδα η καθαρή εισροή ιδιωτικών κεφαλαίων. Την 11/10/85 η κυβέρνηση αποφάσισε σταθεροποιητικό πρόγραμμα για την οικονομία κάτω από την πίεση της διαρκούς και μεγάλης επιδείνωσης των οικονομικών αριθμών και συγκεκριμένα του ελλείμματος του ισοζυγίου πληρωμών, του ταχέως αυξανόμενου εξωτερικού χρέους καθώς και του μεγάλου

δημοσιονομικού ελλείμματος που έφθασε το 18% την χρονιά εκείνη. Σαν συνέπεια των παραπάνω μεγεθών ήταν η περισσότερο ανορθολογική κατανομή των οικονομικών πόρων, η πίεση στις πιστωτικές αγορές και η μεγάλη αύξηση του δημόσιου χρέους του οποίου η εξυπηρέτηση θα επιτείνει το διαρθρωτικό χαρακτήρα του δημοσιονομικού ελλείμματος και θα οδηγήσει την χώρα στην "παγίδα του χρέους".

Το σταθεροποιητικό πρόγραμμα της κυβέρνησης περιλάμβανε συνοπτικά τα παρακάτω μέτρα:

- α) τροποποίηση της Α.Γ.Α. έτσι ώστε να μειωθούν οι πραγματικοί μισθοί και το ανά μονάδα προϊόντος κόστος εργασίας. Διά του νόμου επιβολή της τροποποίησης αυτής με "πράξη νομοθετικού περιεχομένου".
- β) Υποτίμηση της δραχμής κατά 15%.
- γ) Μείωση της πρόσφορας χρήματος (Mg) και αύξηση των βραχυπρόθεσμων επιτοκίων
- δ) Μείωση των αναγκών χρηματοδότησης του δημοσίου τομέα κατά 4%. Αναστολή των προσλήψεων στο Δημόσιο, έκτακτος φόρος πάνω στα κέρδη, τα ενοίκια και τα εισοδήματα απο ελεύθερα επαγγέλματα, αύξηση των τιμών των Δημοσίων επιχειρήσεων.
- ε) Υποχρέωση των εισαγωγέων ορισμένων προϊόντων να προκαταβάλουν το 80% της αξίας των εισαγομένων.
- στ) Εκκαθάριση, εξυγίανση των προβληματικών επιχειρήσεων.

Βασικός στόχος των "μέτρων" ήταν η μείωση του ισοζυγίου πληρωμών και ιδιαίτερα η μείωση του εμπορικού ισοζυγίου. Μεγάλη έμφαση δόθηκε στη μείωση των εισαγωγών

των οποίων η διείσδυση στην Ελληνική αγορά αποδόθηκε στις αυξήσεις των παραγωγικών μισθών απο την μια επιβάρυνση το κόστος (μείωση της ανταγωνιστικότητας των ελληνικών προϊόντων) και απο την άλλη διεύρυναν την ζήτηση η οποία δεδομένης της μειωμένης ανταγωνιστικότητας των ελληνικών προϊόντων στράφηκε προς τα εισαγόμενα. Άλλος βασικός στόχος ήταν η μείωση του πληθωρισμού που μειώνει την ανταγωνιστικότητα των ελληνικών προϊόντων.

Οι αυξήσεις των πραγματικών μισθών θεωρήθηκαν μαζί με τις μικρές αυξήσεις της παραγωγικότητας και τα ελλείμματα του κρατικού προϋπολογισμού σαν η βασική αιτία του υψηλού πληθωρισμού.

Επομένως θα έπρεπε να μειωθούν οι πραγματικοί μισθοί τα κρατικά ελλείμματα και η προσφορά χρήματος.

Σχολιάζοντας το σταθεροποιητικό πρόγραμμα της κυβέρνησης έχουμε να πούμε τα εξής:

α) Σχετικά με τους μισθούς ο πραγματικός εργατικός μισθός αυξάνεται στην Ελλάδα σημαντικά όχι μόνο με την αποκατάσταση της δημοκρατίας στα χρόνια 1974-1978 αλλά και σε μία εποχή που μεσουρανεί διεθνώς η λιτότητα. Στην ίδια περίοδο στις άλλες ανεπτυγμένες χώρες παρατηρείται μείωση ή μικρή αύξηση και οπωσδήποτε μικρότερη απ' ότι στην Ελλάδα.

Οι αυξήσεις αυτές σε συνδιασμό με τις κυβερνητικές παροχές, τη μείωση του εβδομαδιαίου χρόνου εργασίας και την αύξηση της διάρκειας των διακοπών την αναβάθμιση του συνδικαλισμού, συνέβαλαν στην ενίσχυση της θέσης της εργατικής τάξης στο συνολικό συσχετισμό των δυνάμεων. Παρ' όλα αυτά το ωριαίο κόστος εργασίας είναι κατά πολύ μικρότερο απ' ότι στους κυριότερους ανταγωνιστές

της χώρας.

Η χαμηλή ανταγωνιστικότητα των Ελληνικών προϊόντων οφείλεται κύρια όχι στο υποτιθέμενο υψηλό εργατικό κόστος αλλά στη χαμηλή παραγωγικότητα της εργασίας, (που οφείλεται κύρια στην έλλειψη επενδύσεων παγίου κεφαλαίου για αντικατάσταση απαρχαιωμένου τεχνικού εξοπλισμού), που αντανακλάται τόσο στο υλικό κόστος όσο και στην χαμηλή ποιότητα των προϊόντων. Η παραγωγική δύναμη της εργασίας παρά τους υψηλούς ρυθμούς αύξησης στη δεκαετία 60-70 είναι μόλις το 45% της αντίστοιχης των χωρών της Ε.Ο.Κ. και από το 80-83 αυξήθηκε μόνο 1% .

β) Σχετικά με την υποτίμηση . Η εμπειρία ελληνική και ξένη έχει δείξει ότι η εφαρμογή πολιτικές διαδοχικών υποτιμήσεων δεν είναι αποτελεσματική για την στήριξη της ανταγωνιστικότητας ούτε όμως αποτελεί όπως νομίζεται εναλλακτική λύση από την συμπίεση του κόστους παραγωγής.

Η υποτίμηση, μόνο ως μέσο συμπίεσης των πραγματικών αμοιβών των συντελεστών παραγωγής κατά κύριο λόγο θα μπορούσε να οδηγήσει σε μείωση του πραγματικού κόστους και σε βελτίωση της ανταγωνιστικότητας. Τούτο θα συνέβαινε μόνο αν η άνοδος του εσωτερικού επιπέδου των τιμών, που θα ήταν το αποτέλεσμα της επίδρασης της υποτίμησης στις τιμές των εισαγομένων αγαθών, δεν θα παρακολουθείτο από ανάλογη αύξηση των χρηματικών μισθών δηλαδή από την προϋπόθεση ότι θα συμπιέζονταν οι πραγματικοί μισθοί.

Σε μιά χώρα όμως στην οποία ισχύει τιμαριθμική αναπροσαρμογή των μισθών όπως συμβαίνει στην Ελλάδα και επιπλέον η συμμετοχή των εισαγόμενων πρώτων υλών

και ημικατεργαζόμενων προϊόντων στο κόστος των εγχώριων προϊόντων είναι ιδιαίτερα υψηλή η άνοδος του χρηματικού κόστους των εγχώριων προϊόντων θα αντιστάθμιζε σχεδόν αυτόματα τις ευνοϊκές επιδράσεις της υποτίμησης στην ανταγωνιστικότητα πρίν ακόμα οι ευνοϊκές αυτές επιδράσεις της υποτίμησης στην ανταγωνιστικότητα πρίν ακόμα οι ευνοϊκές αυτές επιδράσεις εκδηλωθούν στο ισοζύγιο πληρωμών.

Παρατηρώντας την υποτίμηση του 1983 βλέπουμε ότι με στόχο την ανάκτηση ανταγωνιστικότητας στις 9/1/83 η δραχμή υποτιμήθηκε κατά 15,5% και συνδέθηκε με το αμερικάνικο δολλάριο. Αυτό οδήγησε σε πραγματική ανατίμηση στους επόμενους 6 μήνες η οποία εξουδετέρωσε σε σημαντικό βαθμό την υποτίμηση του Ιανουαρίου. Ασφαλώς δεν θα πρέπει να ήταν μέσα στις προθέσεις εκείνων που στις αρχές του 1983 αποφάσισαν την υποτίμηση της δραχμής να την συνδέσουν στην συνέχεια και μάλιστα για τόσο μεγάλο χρονικό διάστημα με το δολλάριο.

Φαίνεται ότι επηρεάστηκαν απο τις αντιδράσεις για το μέτρο της 9/1 . Οι οποίες δεν ήταν άσχετες με το ψυχολογικό κλίμα που επικρατούσε και με τον τρόπο που ανακοινώθηκε η υποτίμηση. Ισως να ήταν και μια προσπάθεια μετρίασμού των αποτελεσμάτων που προκάλεσε η μεγάλη ανατίμηση του δολλαρίου εκείνη την εποχή. Τελικά στις 3/8/ 1983 αποφασίστηκε η εγκατάλειψη της συνδέσεως της δραχμής με το δολλάριο και η παρακολούθηση της πορείας των νομισμάτων των χωρών μελών της Ε.Ο.Κ. στα πλαίσια της δέσμης των νομισμάτων όπως αυτή διαμορφώθηκε στις 9/1. Τόσο η υποτίμηση της δραχμής όσο και η ένταση του πληθωρισμού που ακολούθησε συνέβαλαν όχι μόνο σε επίσπευση των αγορών αλλά και σε αύξηση της ζήτησεως συναλλαγματ^ος

απο τους ιδιώτες για αποταμιευτικούς σκοπούς, πράγμα που ως ένα βαθμό δικαιολογεί την κατολίθωση των άδελων πόρων. Απο υπολογισμούς που έγιναν προκύπτει ότι η διαρροή συναλλάγματος μπορεί να ήταν 600 εκ. δολλ. το 1984 και να έφθασε το 1 δισ. δολλάρια το 1985. Η ζήτηση αυτή του συναλλάγματος αφορά κυρίως δολλάρια. Στις 3/8/83 η δραχμή αποσυνδέθηκε απο το δολλάριο και στους επόμενους 6 μήνες αφέθηκε να υποτιμηθεί 20% ως προς το δολλάριο και 12% ως προς την Ε.Ν.Μ. Με βάση το σχετικό εργατικό κόστος ανά μονάδα προϊόντων στην βιομηχανία η μεγάλη πραγματική ανατίμηση της δραχμής το 1981 και 1982 δεν διορθώθηκε απο τις νομισματικές ανακατατάξεις το 1982 κατ' ουσίαν παρά την βελτίωση κατά 9% της ανταγωνιστικότητας το 1983 η πραγματική ισοτιμία το 1983 ήταν ακόμα κατά μεσο όρο 17% υψηλότερη απο το 1980 ως προς τους κυριότερους εμπορικούς εταίρους και 21% ως προς τις χώρες της Ε.Ο.Κ.

Σύμφωνα με υπολογισμούς βάση των συναλλαγματικών ισοτιμιών της Ε.Ο.Κ. η πραγματική ισοτιμία ανατιμήθηκε κατά 14% μεταξύ 1980 και 1982 και τον Νοέμβριο του 1983 ήταν ακόμα 8 μονάδες πάνω απο το επίπεδο του 1980.

Με την υποτίμηση της 9 Ιανουαρίου έπρεπε να βελτιωθεί η ανταγωνιστικότητα των ελληνικών προϊόντων και να εμφανισθούν θετικά αποτελέσματα στο ισοζύγιο πληρωμών όταν μάλιστα σε σύγκριση με την ίδια ημερομηνία του προηγούμενου έτους η αύξηση της τιμής του δολλαρίου σε δραχμές πέρασε το 40% και της τιμής της ΕΝΜ (των 8 χωρών της Ε.Ο.Κ.) πέρασε το 25% το γενικότερο ψυχολογικό κλίμα και η δυσμενής επίδραση που είχε σ' αυτή το μέτρο της υποτίμησης έφεραν το αντίθετο

ακριβώς αποτέλεσμα απ' αυτό που αναμενόταν στο ισοζύγιο πληρωμών. Σε μια περίοδο εξαιρετικά έντονων διακυμάνσεων του δολλαρίου συνδεθηκε η δραχμή με το δολλάριο και έτσι η δραχμή σε περίοδο νομισματικών ανακατατάξεων εμφανίζεται με πλήρη ανελαστικότητα. Μεταξύ της 10/1/83 και της 12/7/83 το δολλάριο σε 5 χαρακτηριστικές αγορές παρουσίασε τις ακόλουθες αυξήσεις:

	<u>10/1</u>	<u>11/7</u>	<u>αύξηση %</u>
Φραγκφούρτη	2.33	2.59	11,2
Ζυρίχη	1.92	2.11	9,9
Λονδίνο	1.59	1.53	3,9
Παρίσι	6.61	7,79	17,9
Αθήνα	83,38	84,62	1,5

υπενθυμίζεται ότι το γαλλικό φράγκο υποτιμήθηκε στις 21 Μαρτίου αλλά δεν συνδέθηκε με το δολλάριο. Από τις 21 Μαρτίου ως τις 12 Ιουλίου η τιμή του δολλαρίου σε γαλλικά φράγκα αυξήθηκε περαιτέρω κατά 7,9%. Ποιές οι συνέπειες της επανασύνδεσης με το δολλάριο; Η δραχμή ακολούθησε την ανατίμητική πορεία του δολλαρίου με επακόλουθο την ανατίμηση της έναντι των άλλων νομισμάτων.

Η τιμή της ENM σε δραχμές υποχώρησε από 82,12 την 12/1 1983 σε 74,36 την 12/ Ιουλίου /83 δηλαδή 9,4%.

Ακόμα η κατάσταση ήταν δυσμενέστερη απ' όσο ήταν πριν έξη μήνες γιατί ενώ στην Ελλάδα το ποσοστό πληθωρισμού διατηρείται γύρω στο 20% σε όλες τις άλλες χώρες έχει σημαντικά υποχωρήσει. Ιδιαίτερα στις Η.Π.Α. Αγγλία, Γερμανία κλπ. η ανταγωνιστικότητα των Ελληνικών προϊόντων έγινε χειρότερη απ' όσον ήταν ακόμα και πριν από την

υποτίμηση του Ιανουαρίου. Περισσότερο συνεπής θα ήταν μια πολιτική που θα εναρμονιζόταν με την νομισματική πολιτική της Ε.Ο.Κ. πολιτική άλλωστε που την εφαρμόζουν και χώρες μη μέλη της (Αυστρία, Ελβετία κλπ.) Την πολιτική συνδέσεως με το δολλάριο δεν αποτόλμησε καμμία χώρα του Ο.Ο.Σ.Α. Η υποτίμηση του νομίσματος, επειδή ακριβώς τροφοδοτεί την πληθωριστικές προσδοκίες μπορεί να οδηγήσει σε φυγή κεφαλαίων στο εξωτερικό ιδίως αν δεν ασκείται ελαστική επιτοκίων η οποία θα επέτρεπε την διαμόρφωσή τους σε σχέση με τα επιτόκια του εξωτερικού σε επίπεδα που να αντισταθμίζονται οι προσδοκίες της αγοράς για υποτίμηση του νομίσματος. Είναι σφάλμα να αγνοείται ότι η ελληνική οικονομία είναι περισσότερο ανοικτή απ' ότι ίσως προκύπτει με βάση τα σχετικά μεγέθη του εξωτερικού της εμπορίου. Αυτό σημαίνει ότι η χώρα δεν μπορεί να ασκεί ανεξάρτητη νομισματική πολιτική ιδίως όσον αφορά τα επιτόκια και να επιδιώκει τη στήριξη της ισορροπίας του ισοζυγίου πληρωμών μέσω συναλλαγματικών περιορισμών και ελέγχων που η εμπειρία ελληνική και διεθνή έχει δείξει ότι δεν μπορούν στην πράξη να είναι αποτελεσματικοί. Περισσότερο για την Ελλάδα αν ληφθεί υπ' όψη η μεγάλη εξάρτηση της ισορροπίας του ισοζυγίου πληρωμών της από άδηλους συναλλαγματικούς φόρους και από την εισροή ιδιωτικών κεφαλαίων .

Οι εισαγωγές με την προκαταβολή να περιοριστούν 80% ορισμένων προϊόντων και αυτό δεν απόδωσε τα αναμενόμενα εξ' αιτίας της αποθεματοποίησης που είχαν κάνει οι εισαγωγείς όλο το 1985 για να κερδίσουν οφέλη από την υποτίμηση , την πιστωτική υποστήριξη των αντιπροσώπων τους από τις πολυεθνικές, την αυξημένη ζήτηση που

ήταν το ψυχολογικό αποτέλεσμα της υποτίμησης της δραχμής και της αβέβαιης κατάστασης της οικονομίας αλλά και τις ισχυρές πιέσεις απο τα διεθνή οικονομικά κέντρα που να ανάγκασαν την κυβέρνηση να άρει το μέτρο αυτό μετά ένα 8μηνο. Η επιδείνωση που είχε το εμπορικό έλλειμμα το 1985 (αύξηση των εισαγωγών σε δολ. κατά 9,5% στο διάστημα 1-9/85), πρέπει να οφειλόταν στην αυξημένη προσφορά χρήματος (προφανώς λόγω εκλογών), γεγονός που το δείχνει η κατά 13% αύξηση του δημοσιονομικού ελλείμματος το 1985 που συνέβαλε στην άυξηση της ζήτησης πέρα απο τα όρια που συμβιβαζόταν με την επιδιωκόμενη αποκλιμάκωση του πληθωρισμού και τη συγκράτηση του ελλείμματος του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών σε ανεκτά επίπεδα.

Εκείνο που είναι ιδιαίτερα ανησυχητικό είναι:

1) Η μείωση του ειδικού βάρους των κεφαλαιουχικών αγαθών στις εισαγωγές (απο 34,2% την τετραετία 1973-1976 στο 27,8% την τετραετία 1981-1984) και των πρώτων υλών (απο 21,7% σε 20,5% την ίδια περίοδο) και η αύξηση του ειδικού βάρους των καταναλωτικών βιομηχανικών προϊόντων (απο 27,7% την τετραετία 1976-1980 σε 33% την τετραετία 1981-1984) και των τροφίμων (απο 15,6% σε 17,5%).

2. Η συνεχιζόμενη μείωση των εξαγωγών τα έτη (1982-1995) .

3. Η επιδείνωση των όρων εμπορίου ως αποτέλεσμα της έλλειψης ανταγωνιστικότητας των ελληνικών προϊόντων στις διεθνείς αγορές.

Οι αντικειμενικές οικονομικές συνθήκες που περιγράφηκαν συνοπτικά παραπάνω, υπαγορεύουν και τις επιλογές

Οικονομικής πολιτικής που αναπόφευκτα θα γίνουν αποδω και εμπρός για την επίλυση σε μακροχρόνια βάση των προβλημάτων της ελληνικής οικονομίας και την αντιμετώπιση και εξάλειψη της κρίσης στον τομέα των διεθνών συναλλαγών της χώρας. Οι επιλογές με εξωτερικό προσανατολισμό και περιεχόμενο θα στραφούν μεταξύ των άλλων στις παρακάτω διευθύνσεις.

α) Την ανάπτυξη του παραγωγικού δυναμικού της χώρας με επενδύσεις παγίου κεφαλαίου και την εισαγωγή μοντέρνας τεχνολογίας που θα συμπίεσουν το κόστος παραγωγής, θα αυξήσουν την παραγωγικότητα και θα αποκαταστήσουν την ανταγωνιστικότητα των ελληνικών προϊόντων ώστε να επιτευχθεί υποκατάσταση εισαγωγών και ταυτόχρονα αύξηση των εξαγωγών.

β) Την υποτίμηση ξένων κεφαλαίων για παραγωγικές επενδύσεις στη χώρα και την μεταφορά τεχνογνωσίας προκειμένου να επιτευχθούν οι παραπάνω επιδιώξεις μια και η χρηματοδότηση των επενδύσεων αυτών δεν είναι δυνατόν τουλάχιστον για το προβλεπόμενο μέλλον να επιτευχθεί με αποκλειστικά εγχώριους πόρους.

γ) Σε συνδιασμό με τα παραπάνω κατάστρωση και εφαρμογή με συνέπεια και σε μακροχρόνια βάση προγράμματος επιθετικής εξαγωγικής πολιτικής μετά διερεύνηση των δυνατοτήτων που παρουσιάζονται.

δ) Μεγιστοποίηση των εισροών άδηλων πόρων ιδίως συναλλάγματος απο τον τουριστικό τομέα στον οποίο η Ελλάδα έχει και κάποια υποδομή αλλά και ορισμένα συγκριτικά πλεονεκτήματα με λογισμένη και παραγωγική αξιοποίηση των πόρων αυτών για κάλυψη πλεεστικών συναλλαγματικών αναγκών της χώρας σε βραχυχρόνια βάση και χρηματοδότηση παραγωγικών επενδύσεων μακροχρόνια.

ΠΙΝΑΚΑΣ 1

ΕΜΠΟΡΙΚΟ ΙΣΟΖΥΓΙΟ ΓΙΑ ΤΑ

ΕΤΗ 1970 - 1986

(ΣΕ ΕΚΑΤΟΜΜΥΡΙΑ)

<u>ΕΤΗ</u>	<u>ΕΙΣΑΓΩΓΕΣ</u>	<u>ΕΞΑΓΩΓΕΣ</u>
1970	58750	19276
1971	62940	19874
1972	70373	26125
1973	102978	42811
1974	132181	60890
1975	172041	74441
1976	223159	93811
1977	252150	101303
1978	287729	123727
1979	356820	144238
1980	452881	221108
1981	493764	237928
1982	665919	286281
1983	848294	392652
1984	1.083880	542676

ΠΙΝΑΚΑΣ 2

ΕΘΝΙΚΟΥ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ ΑΠΟ
ΤΟ ΕΤΟΣ 1970 - 1983 (σε εκατ. δρχ.)

<u>ΕΤΟΣ</u>	<u>ΕΘΝΙΚΟ ΕΙΣΟΔΗΜΑ</u>
1970	236321
1971	263682
1972	306199
1973	410735
1974	485912
1975	564931
1976	692982
1977	804371
1978	959680
1979	1.176297
1980	1.438745
1981	1.741609
1982	2.128545
1983	2.481211

ΠΙΝΑΚΑΣ 4

ΟΓΚΟΥ ΕΞΑΓΩΓΩΝ (ΕΤΟΣ 1970=100)

απο το 1970 - 1984

<u>ΕΤΗ</u>	<u>ΔΕΙΚΤΗΣ ΟΓΚΟΥ</u> <u>ΕΞΑΓΩΓΩΝ</u>
1970	100,0
1971	102,7
1972	130,2
1973	163,3
1974	179,3
1975	195,7
1976	225,9
1977	222,2
1978	256,5
1979	269,6
1980	299,0
1981	262,9
1982	252,5
1993	299,0
1984	335,3

ΠΙΝΑΚΑΣ 3

ΔΕΙΚΤΗ ΜΕΣΗΣ ΑΣΙΑΣ ΕΞΑΓΩΓΩΝ ΚΑΙ ΔΕΙΚΤΗΣ

ΜΕΣΗΣ ΑΣΙΑΣ ΕΙΣΑΓΩΓΩΝ (ετος 1970= 100)

<u>ΕΤΟΣ</u>	<u>ΔΕΙΚΤΗΣ ΜΕΣΗΣ ΑΣΙΑΣ ΕΞΑΓΩΓΩΝ</u>	<u>ΔΕΙΚΤΗΣ ΜΕΣΗΣ ΑΣΙΑΣ ΕΙΣΑΓΩΓΩΝ</u>
1970	100,0	100,0
1971	100,4	103,5
1972	104,1	112,6
1973	136,0	134,6
1974	177,0	195,4
1975	196,6	233,1
1976	215,5	259,8
1977	236,6	272,4
1978	250,2	302,4
1979	277,5	361,7
1980	383,7	488,0
1981	457,8	567,3
1982	567,2	701,5
1983	644,8	856,7
1985	788,3	1,041,4

ΠΙΝΑΚΑΣ 5

ΕΞΕΛΙΞΗΣ ΒΑΣΙΚΩΝ ΜΕΓΕΘΩΝ ΙΣΟΖΥΓΙΟΥ ΠΑΡΕΡΜΩΝ

1980 - 1987 (σε εκατομ. δολ.)

<u>ΕΤΗ</u>	<u>ΕΜΠΟΡΙΚΟ</u> <u>ΙΣΟΖΥΓΙΟ</u>	<u>ΙΣΟΖΥΓΙΟ</u> <u>ΑΔΗΛΩΝ</u> <u>ΣΥΝΑΔ.</u>	<u>ΙΣΟΖΥΓΙΟ</u> <u>ΤΡΕΧΟΥΣΩΝ</u> <u>ΣΥΝΑΛΛΑΓΩΝ</u>	<u>ΕΛΛΕΙΜΑ</u> <u>ΕΩΣ %</u> <u>Α. Ε. Π.</u>
1980	- 6809,5	4595,4	- 2216,1	-5,5
1981	- 6696,8	4275,8	- 2421,0	-6,5
1982	- 5926,9	4041,8	- 1885,1	-4,9
1983	- 5385,9	3510,0	- 1875,9	-5,4
1984	- 5350,8	3220,7	- 2130,1	-6,4
1985	- 6267,9	2992,2	- 3275,7	-9,8
1986	- 5685,7	3913,7	- 1772,0	-4,5
1987	- 6943,0	5647,0	- 1296,0	-2,8

**Βασικά συνολικά μεγέθη του Ισοζυγίου Πληρωμών (α)
Main items of the Balance of Payments (a)**

Εκατομμύρια δολάρια ΗΠΑ

Κατηγορία	1981		1982		1983		1984		1985		1986	
	Χρέωση	Πίστωση	Χρέωση	Πίστωση	Χρέωση	Πίστωση	Χρέωση	Πίστωση	Χρέωση	Πίστωση	Χρέωση	Πίστωση
	Debit	Credit	Debit	Credit	Debit	Credit	Debit	Credit	Debit	Credit	Debit	Credit
I ΤΡΕΧΟΥΣΕΣ ΣΥΝΑΛΛΑΓΕΣ												
α. Αγαθά και υπηρεσίες.....	13.670,3	10.012,0	12.119,8	8.636,3	11.506,9	7.865,7	11.808,9	8.046,3	12.825,7	7.883,9	12.788,2	8.649,0
1. Αγαθά (α).....	11.468,1	4.771,3	10.068,2	4.141,4	9.491,3	4.105,4	9.744,8	4.394,0	10.561,1	4.293,2	10.198,3	4.512,5
2. Υπηρεσίες.....	2.202,2	5.240,7	2.051,6	4.494,6	2.015,6	3.760,3	2.064,1	3.652,3	2.264,6	3.590,7	2.589,9	4.136,5
Καθαρό αποτέλεσμα (1 και 2)...	3.658,3	-	3.483,8	-	3.641,2	-	3.762,6	-	4.941,8	-	4.139,2	-
β. Μονομερείς μεταβιβάσεις...	4,0	1.241,3	4,2	1.603,0	3,6	1.768,9	3,9	1.636,4	3,7	1.669,5	8,1	2.375,2
3. Ιδιωτών.....	4,0	1.080,1	4,2	1.043,0	3,6	934,7	3,9	921,5	3,7	800,7	8,1	983,2
4. Δημοσίου.....	-	161,2	-	560,0	-	834,2	-	714,9	-	869,1	-	1.392,0
Καθαρό αποτέλεσμα (3 και 4)...	-	1.237,3	-	1.598,8	-	1.765,3	-	1.632,5	-	1.666,1	-	2.387,1
Ισοζύγιο τρεχουσών συν/γών....	2.421,0	-	1.885,0	-	1.875,9	-	2.130,1	-	3.275,7	-	1.772,1	-
II ΚΙΝΗΣΗ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ												
α. Μακροπρόθεσμα κεφάλαια...	374,0	1.482,4	578,3	1.401,5	542,4	1.951,4	456,8	1.943,0	528,0	1.776,2	575,8	2.077,8
5. Ιδιωτών.....	169,1	998,1	151,4	780,7	176,1	825,2	138,3	784,1	111,6	753,1	94,0	794,7
5.1 Επιχειρηματικά.....	92,8	409,8	96,3	304,3	132,6	313,5	99,8	246,2	46,9	239,7	38,7	300,6
5.2 Αγορά ακινήτων.....	-	487,8	-	398,9	-	422,9	-	473,8	-	430,9	-	462,7
5.3 Λοιπά.....	76,3	100,5	55,1	77,5	43,5	88,3	38,5	64,1	64,7	32,5	55,3	31,4
6. Δημοσίου.....	193,5	484,3	358,9	620,9	334,4	1.126,2	295,2	1.153,9	374,6	1.023,1	395,5	1.283,1
6.1 Κεντρική διοίκηση.....	108,5	95,6	208,1	118,9	186,7	204,9	141,3	124,1	140,2	167,9	129,1	910,4
6.2 Δημ. επιχειρήσεις.....	85,0	388,7	150,8	502,2	147,7	921,4	153,9	1.034,8	234,4	855,2	266,4	372,7
7. Ξημερώς πιστώσεις.....	11,4	-	68,5	-	31,9	-	23,3	-	41,8	-	86,3	-
β. Βραχυπρόθεσμα κεφάλαια (β)	-	335,2	99,0	-	357,2	17,3	312,3	33,7	-	70,8	28,9	50,1
γ. Κεφάλαια πιστωτ. ιδρυμάτων	2.988,0	3.809,8	2.878,1	3.893,0	2.786,3	1.663,4	2.820,6	3.777,9	3.267,3	5.119,3	4.573,8	5.117,8
8. Τραπεζα της Ελλάδος.....	322,0	716,7	210,5	1.017,5	264,9	676,7	278,6	1.015,0	361,2	1.970,1	891,6	1.128,9
9. ΑΤΕ, ΕΤΒΑ.....	-	49,5	4,8	65,5	26,3	192,3	23,2	41,7	26,1	61,2	50,3	185,1
10. Λοιπά πιστωτικά κείμενα.....	2.666,0	3.043,6	2.662,8	2.810,0	2.495,1	2.793,9	2.518,8	2.721,2	2.880,0	3.088,0	3.631,9	3.803,6
δ. Κατανομή Ειδ. Τραβ. Δικ.....	-	-	-	-	-	-	-	-	2,1	-	-	-
Καθαρή εισροή κεφαλαίων.....	-	2.265,5	-	1.738,7	-	1.946,2	-	2.164,9	-	3.168,9	-	2.067,0
Διαφορά λόγω αναπροσαρμο- γής της αξίας χρυσού*.....	-	-	-	-	-	-	-	-	-	705,2	-	293,0
Ισοζύγιο εξωτερικών συν/γών...	-	155,5	-	146,3	70,3	-	34,8	-	598,4	-	592,9	-
III ΜΕΤΑΒΟΛΕΣ:												
11. Συνολικά διαθέσιμα.....	-	328,4	-	177,4	30,5	-	61,4	-	631,0	-	625,8	-
12. Πιστώσεις ΔΝΤ.....	74,2	-	12,1	-	28,0	-	-	-	-	-	-	-
13. Λογαριασμοί Clearing.....	98,7	-	19,0	-	11,8	-	-	26,6	-	32,6	-	32,9

(α) Εξαγωγές Ιοδ, εισαγωγές σιτ. Δεν περιλαμβάνεται η εγγραφή πλοίων στα ελληνικά νηολόγια.

(β) Περιλαμβάνονται οι εμπορικές πιστώσεις και τα τακτοποιητέα στοιχεία.

* Η αξία των διαθέσιμων σε χρυσό αναπροσαρμόστηκε με βάση το 65% του μέσου όρου των πωλών αγοράς της συγγής χρυσού σε δολάρια ΗΠΑ τον Δεκεμβριο του 1985.

ΠΙΝΑΚΑΣ 7

Εκατομύρια Δολάρια	1980	1981	1982	1983	1984	1985	1986
ΕΙΣΑΓΩΓΕΣ ΜΕΣΟΝ ΚΑΥΣΙΜΑ	7921	7782	7290	6844	6665	7373	8412
ΕΣΑΓΩΓΕΣ ΣΑΝ % ΠΟΣΟΣΤΟ ΤΩΝ ΕΙΣΑΓΩΓΩΝ	37	42	41	43	45	41	45
ΕΜΠΟΡΙΚΟ ΕΛΛΕΙΜΜΑ	6810	6697	5927	5386	5351	6268	5586
ΚΑΥΣΙΜΑ	2982	3686	2778	2647	3080	3188	1688
ΕΜΠΟΡΙΚΟ ΕΛΛΕΙΜΜΑ ΜΕΣΟΝ ΚΑΥΣΙΜΑ	3827	3011	3149	2738	2271	3080	3899
ΑΔΗΛΟΙ ΠΟΡΟΙ :	1816	1826	1657	1309	1095	1039	988
- ΝΑΥΤΙΛΙΑ	1084	1080	1043	934	921	801	906
- ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗ	1734	1881	1527	1176	1313	1428	1833
- ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ	0	148	550	834	715	869	1393
- ΕΙΣΠΡΑΞΕΙΣ ΕΟΚ	1526	1547	1321	1277	1246	1123	1312
- ΛΟΙΠΑ	1566	2206	2056	2019	2068	2268	2597
ΑΔΗΛΕΣ ΠΛΗΡΩΜΕΣ	4593	4276	4042	3510	3221	2992	3835
ΙΣΟΖΥΓΙΟΝ ΑΔΗΛΩΝ							
(ΙΣΟΖΥΓΙΟ ΑΔΗΛΩΝ)/(ΕΜΠΟΡΙΚΟ ΙΣΟΖΥΓΙΟ), %	67	64	68	65	60	48	69
1. ΜΕ ΕΙΣΠΡΑΞΕΙΣ ΕΟΚ	67	62	59	50	47	34	44
2. ΧΩΡΙΣ ΕΙΣΠΡΑΞΕΙΣ ΕΟΚ	2216	2421	1885	1876	2130	3276	1751
ΕΛΛΕΙΜΜΑ ΤΡΕΧΟΥΣΩΝ ΣΥΝΑΛΛΑΓΩΝ							

Πηγή : Τράπεζα της Ελλάδος

Ανάλυση κίνησης κεφαλαίων
Capital movement

Εκατομμύρια δολάρια ΗΠΑ

Κατηγορία	1981		1982		1983		1984		1985		1986	
	Χρέωση Debit	Πίστωση Credit	Χρέωση Debit	Πίστωση Credit	Χρέωση Debit	Πίστωση Credit	Χρέωση Debit	Πίστωση Credit	Χρέωση Debit	Πίστωση Credit	Χρέωση Debit	Πίστωση Credit
I. Μακροπρόθεσμα κεφάλαια	374,0	1.482,5	578,8	1.401,6	542,4	1.951,4	456,8	1.943,0	528,0	1.776,2	575,8	2.077,8
α. Ιδιωτών	169,1	998,1	151,4	780,7	176,1	825,1	138,3	784,1	111,6	753,1	94,0	794,7
1. Επιχειρηματικά βάρη ΝΔ 2687/53 (α)	52,2	31,6	36,4	37,1	34,9	16,3	25,4	10,6	11,1	16,2	10,9	7,7
2. Λοιπά επιχειρηματικά (β)	40,6	378,2	59,9	267,2	97,7	297,1	74,4	235,6	35,8	273,5	27,8	292,9
3. Αγορά ακινήτων	-	487,8	-	398,9	-	422,9	-	473,8	-	430,9	-	462,7
4. Λοιπά	76,3	100,5	55,1	77,5	43,5	88,8	38,5	64,1	64,7	32,5	55,3	31,4
β. Δημόσιων	193,5	484,4	358,9	620,9	334,4	1.126,3	295,2	1.158,9	374,6	1.023,1	395,5	1.283,1
1. Κεντρική Διοίκηση	108,5	95,6	208,1	118,7	186,7	204,8	141,3	124,1	140,2	167,9	129,1	910,4
2. Δημόσιες επιχειρήσεις	85,0	388,8	150,8	502,2	147,7	921,5	153,9	1.034,8	234,4	855,2	266,4	372,7
ΔΕΗ	80,8	242,6	90,0	366,0	100,0	510,4	102,8	398,3	147,5	442,7	176,6	310,0
ΟΤΕ	1,0	124,9	0,7	105,4	0,2	229,1	16,0	425,4	35,2	107,4	69,4	-
Λοιπές	3,2	21,3	60,1	30,8	47,5	182,0	35,1	211,1	51,7	305,1	20,4	62,7
γ. Εμπορικές πιστώσεις (γ)	11,4	-	68,5	-	31,9	-	23,3	-	41,8	-	86,3	-
II. Βραχυπρόθεσμα κεφάλαια	-	335,2	99,0	-	357,2	17,3	312,3	33,7	-	70,8	28,9	50,1
α. Εμπορικές πιστώσεις	-	5,4	58,9	-	-	17,3	-	33,7	-	48,4	-	50,1
β. Τακτοποιητά στοιχεία	-	329,8	40,1	-	357,2	-	312,3	-	-	22,4	28,9	-
III. Κεφάλαια πιστωτικών ιδρυμάτων	2.988,0	3.809,8	2.878,1	3.893,0	2.786,3	3.663,4	2.820,6	3.777,9	3.267,3	5.119,3	4.573,8	5.117,6
α. Τράπεζα της Ελλάδος	322,0	716,7	210,5	1.017,5	264,9	676,7	278,6	1.015,0	361,2	1.970,1	891,6	1.128,9
1. Μακροπρόθεσμα	322,0	662,0	210,5	596,8	164,8	676,7	278,6	681,9	361,2	1.715,1	511,9	1.128,9
2. Βραχυπρόθεσμα	-	54,7	-	420,7	100,1	-	-	333,1	-	255,0	379,7	-
β. ΕΤΒΑ (μακροπρόθεσμα)	-	30,3	4,8	42,4	25,8	22,5	22,1	15,5	24,3	4,3	45,5	135,7
γ. ΑΤΕ	-	19,2	-	23,1	0,5	170,3	1,1	26,2	1,8	56,9	4,8	49,4
1. Μακροπρόθεσμα	-	19,2	-	23,1	0,5	170,3	1,1	26,2	1,8	56,9	4,8	49,4
2. Βραχυπρόθεσμα	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
δ. Λοιπά πιστωτικά ιδρύματα	2.666,0	3.043,6	2.662,8	2.810,0	2.495,1	2.793,9	2.518,8	2.721,2	2.880,0	2.088,0	3.631,9	3.803,6
1. Μακροπρόθεσμα	30,0	136,2	39,9	64,4	40,9	64,6	89,4	-16,4	55,1	185,3	67,3	-47,4
2. Βραχυπρόθεσμα (δ)	2.636,0	2.907,4	2.622,9	2.745,6	2.454,2	2.729,3	2.429,4	2.767,6	2.824,9	2.901,7	3.564,6	3.851,0
IV. Κατανομή Εθνικών Τραβ. Δικαιωμάτων	-	-	-	-	-	-	-	-	2,1	-	-	-
Σύνολο	3.362,0	5.627,5	3.555,9	5.294,7	3.685,9	5.632,1	3.589,7	5.754,6	3.797,4	6.966,3	5.178,5	7.245,5

- (α) Κεφάλαια που εισάγονται από ιδιωτικές επιχειρήσεις σύμφωνα με τη διαδικασία του ΝΔ 2687/53. Δεν είναι δυνατόν να γίνει διαχωρισμός των κεφαλαίων αυτών σε άμεσες επενδύσεις και κεφάλαια κίνησης των επιχειρήσεων.
- (β) Κεφάλαια που εισάγονται από ιδιωτικές επιχειρήσεις εκτός της διαδικασίας του ΝΔ 2687/53. Και για τα κεφάλαια αυτά δεν είναι εφικτός ο διαχωρισμός σε άμεσες επενδύσεις και κεφάλαια κίνησης των επιχειρήσεων.
- (γ) Δεν είναι δυνατόν να γίνει διαχωρισμός των μακροπρόθεσμων εμπορικών πιστώσεων κατά φορέα.
- (δ) Το μεγαλύτερο μέρος αποτελούν οι καταθέσεις ιδιωτών σε συνάλλαγμα.

Ανάλυση άδηλων πόρων και πληρωμών
Invisible receipts and payments

Χιλιάδες δολάρια ΗΓΔ

Κατηγορία	1977	1978	1979	1980	1981	1982	1983	1984
Άδηλοι πόροι								
1. Ταξιδιωτικό	980.597	1.325.301	1.662.308	1.733.532	1.880.959	1.527.248	1.175.727	1.312.751
2. Μεταφορές	1.126.626	1.177.166	1.518.892	1.815.871	1.826.359	1.656.607	1.308.680	1.094.710
Εξοδα εφοπλιστών	636.461	685.802	862.117	1.067.340	1.113.711	989.641	727.230	616.316
Εξοδα ναυτικών (α)	260.646	252.961	338.656	365.515	300.853	263.134	197.090	173.243
Εξοδα σε αραβικά ταξεία ναυτικών	98.429	115.563	170.419	204.997	228.315	222.670	258.962	210.806
Ναυαίοι εμπορευμάτων	66.677	72.603	81.989	92.201	66.931	46.099	49.009	57.498
Ανεφοδίασμοί-επισκέψεις	60.152	36.874	53.673	83.159	111.476	131.707	73.090	31.994
Εισιτήρια επιβατών	4.261	3.363	7.038	2.629	3.058	3.356	3.299	4.853
3. Μονομερείς μεταβιβάσεις	925.495	995.438	1.168.979	1.083.815	1.241.289	1.602.937	1.770.051	1.636.695
Εξοδα μεταναστών (β)	899.185	951.427	1.136.915	1.059.427	1.057.094	1.015.599	911.734	893.066
Συντάξεις	25.659	33.014	31.307	23.593	23.011	27.357	22.929	23.403
Μεταβιβάσεις ΕΟΚ	-	-	-	-	148.104	550.000	834.200	714.900
Λοιπές (γ)	651	997	757	795	13.080	9.971	1.188	326
4. Τόκοι	68.692	109.308	196.726	193.536	227.600	134.118	77.850	130.219
Δημοσίου	63.687	99.010	180.739	180.037	198.937	101.168	57.062	90.618
Ιδιωτών	5.005	10.298	15.987	13.439	30.663	32.950	20.763	39.601
5. Μεταμίσια-κέρδη	9.327	17.328	12.695	5.186	6.227	2.852	2.851	5.479
6. Υπερσυναμμοί δημοσίου (δ)	69.337	81.774	95.725	90.385	90.820	58.185	44.898	45.124
7. Αναλήψεις από καταθέσεις								
μετατρεψιμής σε δραχμές	202.138	295.022	394.786	490.809	438.420	370.716	411.210	372.278
8. Λοιποί πόροι	317.907	430.283	612.891	746.244	770.338	744.896	737.924	691.427
Προμήθειες αντιπροσώπων	38.238	53.130	65.510	82.712	64.834	81.261	49.512	61.161
Αμοιβές και μισθοί	39.682	38.307	44.080	53.164	112.139	124.351	52.008	47.025
Ασφαλιστικά	5.054	5.248	5.963	5.654	11.433	8.779	4.456	5.084
Τηλεπικοινωνίες	12.155	8.130	8.264	4.909	15.493	17.074	13.107	14.638
Λοιπά	222.778	325.468	489.074	599.805	566.439	513.431	618.841	563.519
Σύνολο	3.700.119	4.422.620	5.663.002	6.159.378	6.482.011	6.097.559	5.529.191	5.288.683
Άδηλες πληρωμές								
1. Ταξιδιωτικό	164.016	223.844	302.391	309.111	361.125	374.233	362.176	328.689
Τουρισμός	88.977	142.175	202.184	190.242	249.024	231.193	224.511	224.086
Σπουδές	69.304	73.923	88.238	102.635	96.232	121.008	119.470	98.671
Ιατρική περίθαλψη	5.735	7.746	11.969	16.231	15.819	22.032	18.195	15.932
2. Μεταφορές	155.111	177.585	206.865	255.741	371.628	260.641	229.536	170.293
Εφοπλιστικές δαπάνες	70.933	83.255	109.379	127.078	208.401	143.555	107.526	71.652
Εισιτήρια	42.705	62.126	48.044	72.329	91.358	54.067	73.178	74.481
Ανεφοδίασμοί-επισκέψεις	41.473	32.204	49.442	66.334	71.929	63.019	49.282	24.160
3. Μονομερείς μεταβιβάσεις	2.743	3.414	3.621	3.594	3.969	4.151	3.609	3.853
Συντάξεις	2.743	3.414	3.621	3.594	3.969	4.151	3.609	3.853
Λοιπές	-	-	-	-	-	-	-	-
4. Τόκοι	187.114	235.247	327.621	437.798	602.501	768.756	840.250	1.070.088
Δημοσίου	137.952	201.963	276.389	351.972	702.406	641.262	723.248	922.276
Ιδιωτών	49.162	33.284	51.232	85.826	100.095	127.494	112.002	147.812
5. Μεταμίσια-κέρδη	28.650	33.471	39.656	28.020	20.609	15.646	33.748	11.856
6. Υπερσυναμμοί δημοσίου (δ)	98.823	115.428	119.848	151.186	169.253	150.777	106.953	116.718
7. Λοιπές πληρωμές	240.416	249.730	366.680	370.551	477.050	481.552	442.442	356.510
Προμήθειες αντιπροσώπων	47.753	58.010	94.843	102.972	117.552	87.600	79.691	71.806
Αμοιβές και μισθοί	55.478	55.069	59.353	58.488	65.390	63.541	76.900	58.336
Ασφαλιστικά	16.549	19.501	22.756	19.694	16.077	9.574	11.676	17.913
Τηλεπικοινωνίες	5.738	6.167	14.767	9.457	11.528	23.065	35.150	21.338
Διαμίσια ευρωσυντηρίας	15.028	15.506	17.696	19.820	18.670	11.534	13.923	12.582
Λοιπά	99.870	94.477	157.265	160.120	247.733	286.248	224.902	174.535
Σύνολο	876.873	1.037.719	1.366.682	1.566.001	2.206.195	2.055.766	2.019.164	2.068.047
Ισοζύγιο άδηλων συναλλαγών	2.823.246	3.384.901	4.295.563	4.593.377	4.275.816	4.041.793	3.510.027	3.220.636

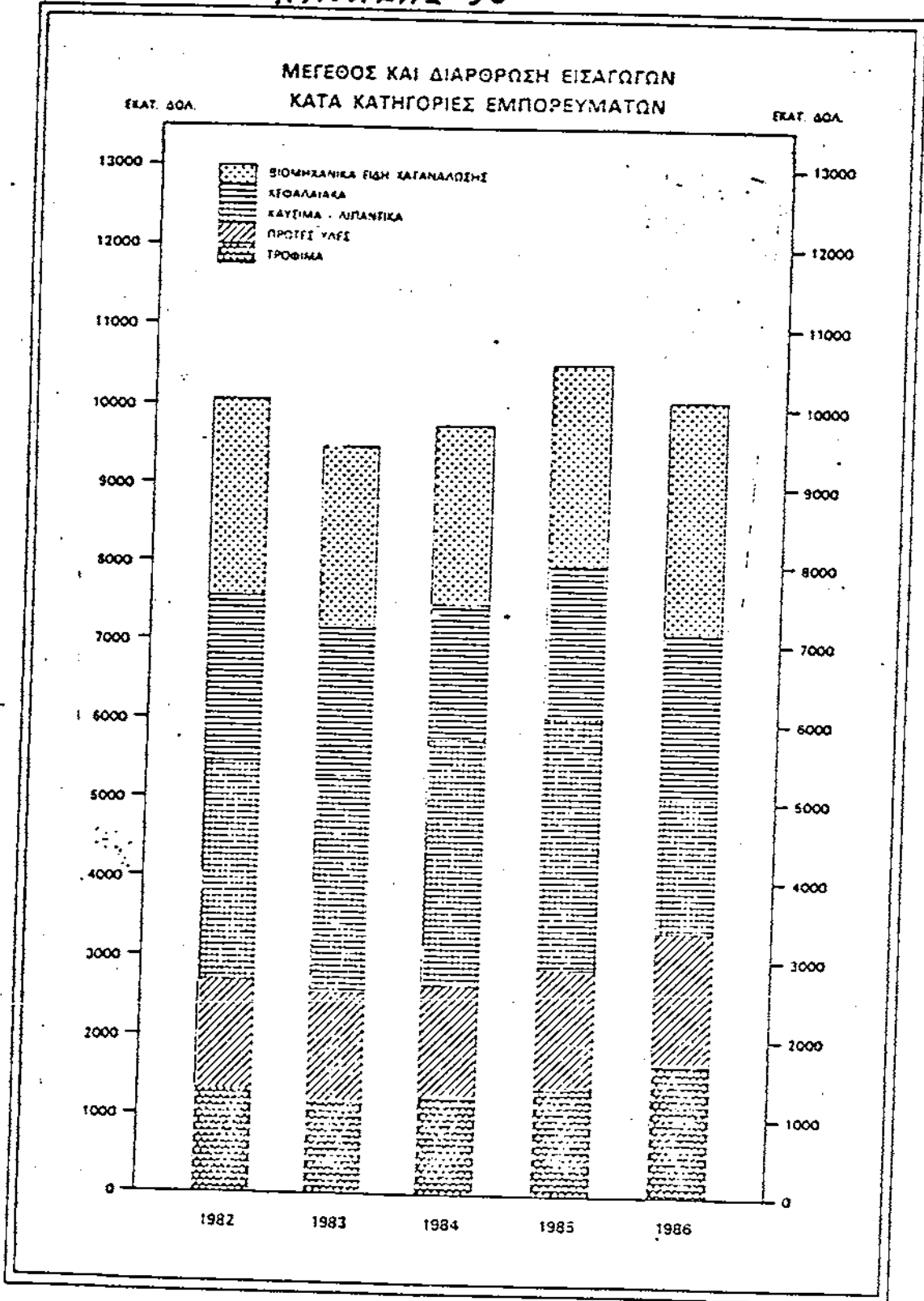
(α) Περιλαμβάνονται και οι αναλήψεις σε δραχμές των καταθέσεων των ναυτικών.

(β) Περιλαμβάνονται και οι αναλήψεις σε δραχμές των καταθέσεων των εργατών.

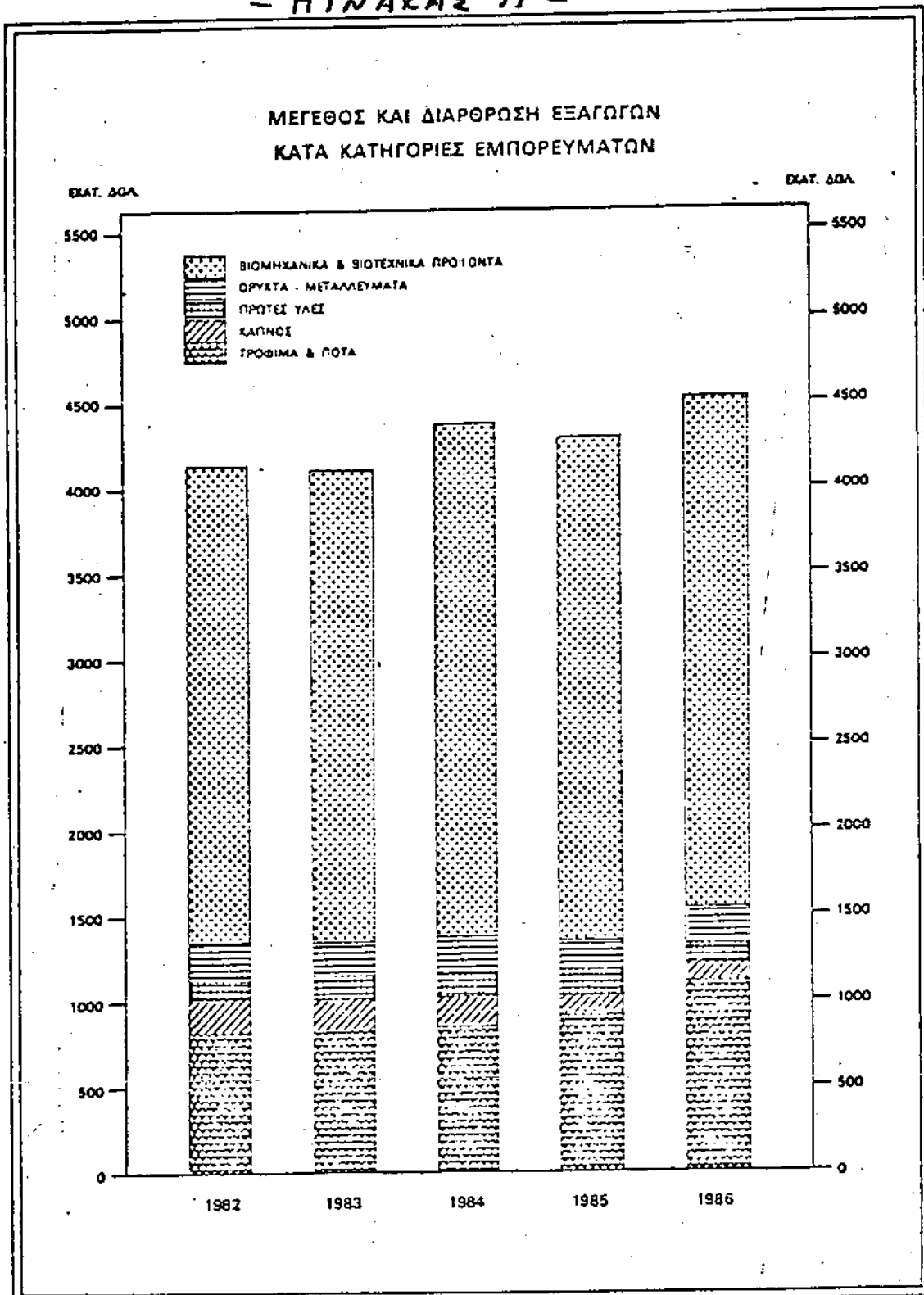
(γ) Περιλαμβάνεται και η κατηγορία "Βοήθεια-επαναστάσεις-αποζημιώσεις".

(δ) Περιλαμβάνονται δαπάνες ξένων αποστολών, προξενικά τέλη και δαπάνες για έργα υποδομής του ΝΑΤΟ.

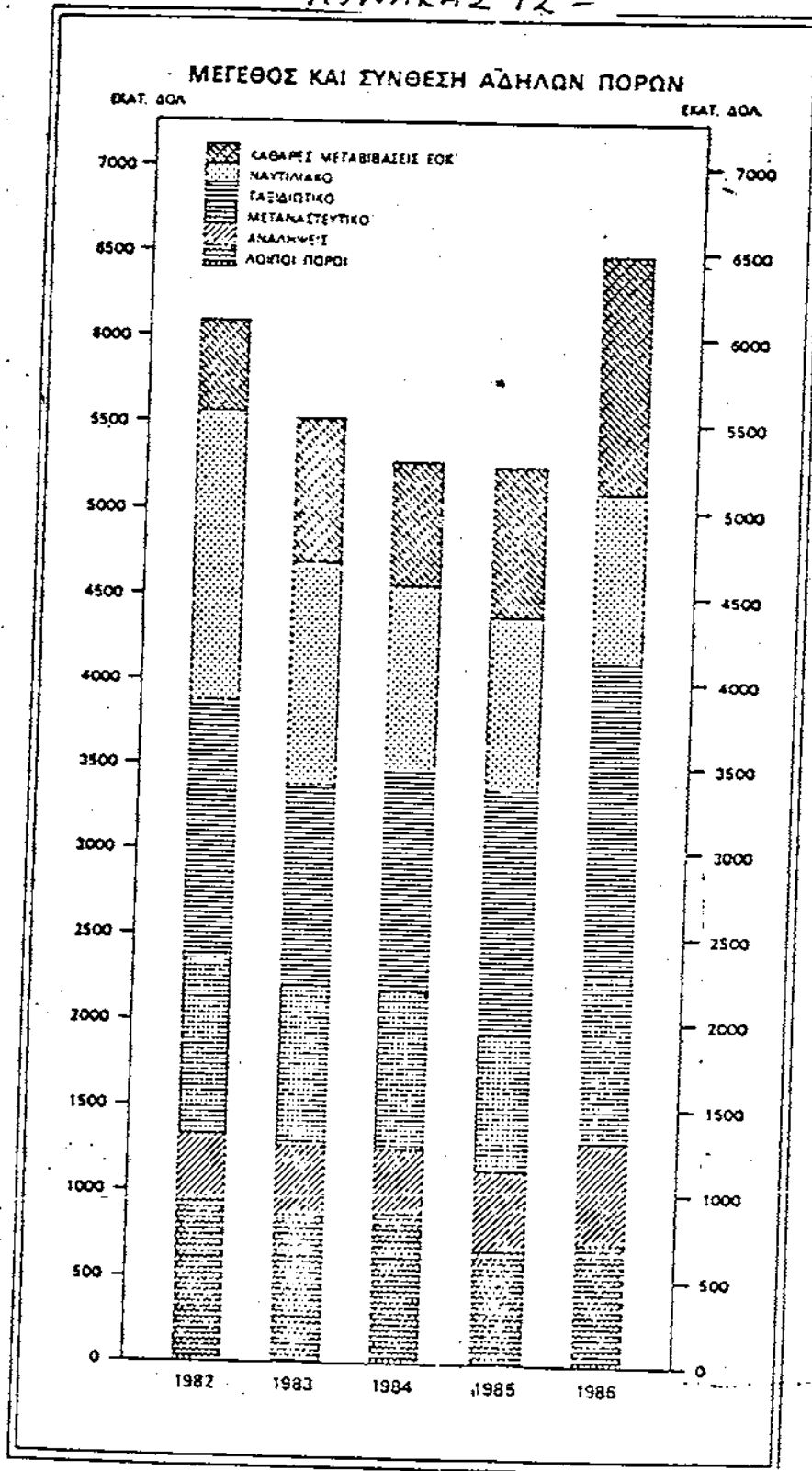
- ΠΙΝΑΚΑΣ 10 -

- ΠΙΝΑΚΑΣ II -

- ΠΙΝΑΚΑΣ 12 -

ΙΣΟΖΥΓΙΟ ΠΛΗΡΩΜΩΝ

Εξωτερικό εμπόριο της Ελλάδος, κατά χώρα
Greek commodity foreign trade, by country

Χιλιάδες δολάρια ΗΠΑ

ΠΙΝΑΚΑΣ 13

Χώρα	1981		1982		1983		1984		1985		1986	
	Εξαγωγές Exports	Εισαγωγές Imports	Εξαγωγές Exports	Εισαγωγές Imports	Εξαγωγές Exports	Εισαγωγές Imports	Εξαγωγές Exports	Εισαγωγές Imports	Εξαγωγές Exports	Εισαγωγές Imports	Εξαγωγές Exports	Εισαγωγές Imports
Χώρες ΟΟΣΑ	2.461.921	7.230.606	2.355.698	7.022.376	2.314.740	6.668.942	2.597.857	6.773.325	2.618.452	7.523.124	3.328.855	8.217.779
ΕΟΚ	1.666.184	4.759.085	1.541.567	4.695.465	1.610.279	4.419.003	1.766.800	4.410.959	1.738.844	4.950.407	2.396.569	5.902.170
Δ. Γερμανία	731.259	1.751.709	668.045	1.705.133	681.376	1.657.059	677.089	1.548.779	680.830	1.947.319	914.153	2.166.272
Γαλλία	375.353	794.725	271.377	654.603	232.138	657.664	274.409	651.729	237.493	728.231	313.855	858.942
Ιταλία	140.622	891.573	195.694	800.257	322.185	782.743	-400.834	803.796	394.233	957.958	595.053	1.114.886
Ολλανδία	91.042	488.002	75.263	558.943	71.059	527.462	81.208	557.667	115.543	577.735	115.566	714.064
Βελγιο-Λουξεμβούργο	47.417	254.653	53.366	222.577	62.461	245.735	57.203	245.324	54.566	193.567	103.034	286.682
Ην. Βασιλεία	256.266	458.466	249.519	625.740	212.323	339.707	233.339	402.437	217.832	498.150	306.556	531.367
Ιρλανδία	1.712	22.972	2.597	22.617	4.171	21.007	3.665	19.856	5.299	26.096	4.643	26.144
Δανία	22.513	97.080	25.706	105.535	24.566	96.365	25.398	88.174	21.012	97.157	31.340	121.979
Ελλάδα	-	-	-	-	-	91.209	7.655	92.671	11.976	24.194	3.432	81.774
Ισπανία	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Πορτογαλία	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Λοιπες ευρωπαϊκες χώρες ΟΟΣΑ	197.038	742.362	264.489	656.745	251.246	687.723	251.678	670.768	299.799	812.605	315.935	886.442
Αυστρία	42.641	135.044	48.467	126.183	48.027	118.772	52.606	137.735	28.242	166.032	33.946	164.082
Γιουγκοσλαβία	50.727	58.903	47.366	69.264	54.834	83.037	40.685	80.701	52.003	90.517	40.054	77.565
Ελβετία	52.937	253.405	98.340	208.346	90.414	201.975	87.830	189.664	134.175	248.190	134.717	290.931
Ιρλανδία	176	9.010	309	9.261	92	8.163	67	9.612	33	7.935	594	9.570
Ισπανία	20.269	52.187	16.666	34.643	15.269	47.833	17.557	61.511	21.729	67.235	24.452	110.043
Νορβηγία	4.543	28.065	10.760	21.099	11.529	20.878	2.530	22.762	5.720	34.433	7.384	25.541
Πορτογαλία	3.392	12.214	4.308	4.851	5.327	10.972	2.330	6.362	2.492	3.942	1.693	10.143
Σουηδία	11.198	103.177	16.011	104.573	15.719	104.151	21.221	86.329	21.172	115.410	34.340	120.833
Τουρκία	6.013	17.840	6.718	19.746	7.463	29.960	22.271	15.447	24.987	20.340	20.896	25.230
Φινλανδία	5.122	72.637	15.342	58.779	2.572	61.982	4.581	58.645	9.246	53.571	17.359	52.504
Λοιπες χώρες ΟΟΣΑ	598.699	1.729.139	549.642	1.670.666	453.215	1.562.216	579.379	1.691.602	579.809	1.760.112	616.351	1.429.227
Αυστραλία	11.835	14.642	13.100	13.398	10.544	19.179	12.447	29.855	12.643	31.111	15.376	16.760
ΗΠΑ	546.173	1.309.428	487.437	1.214.751	406.683	1.165.555	499.235	1.358.436	525.581	1.432.452	545.024	1.094.408
Ιαπωνία	23.609	361.266	39.355	399.904	25.247	335.918	53.526	275.037	18.490	268.168	35.223	293.662
Καναδάς	12.082	43.803	9.250	42.813	10.741	41.564	14.171	28.223	23.095	28.361	19.759	24.397
Ν. Ζηλανδία	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Χώρες ανατολικής Ευρώπης	444.625	785.669	311.104	563.114	256.163	695.694	237.047	777.133	231.185	816.207	196.209	561.862
Αλβανία	16.162	29.952	8.391	9.873	3.406	10.568	6.437	10.347	6.741	20.994	4.261	30.070
Βουλγαρία	4.302	77.186	40.968	42.321	29.130	47.059	27.152	29.393	23.823	38.966	25.205	44.567
Αν. Γερμανία	23.852	37.879	12.833	23.748	4.552	24.703	14.760	11.330	19.725	36.179	21.950	23.125
ΕΣΣΔ	90.805	461.690	125.237	346.204	111.058	486.553	93.774	572.070	99.865	573.950	64.032	295.477
Ουγγαρία	40.291	37.888	12.717	41.399	38.973	27.665	24.795	41.089	14.071	25.194	11.299	30.333
Πολωνία	36.177	35.723	3.999	26.645	5.221	29.534	10.141	135.346	13.464	30.625	4.559	31.171
Ρουμανία	79.349	41.487	66.206	44.496	47.533	45.899	40.301	48.634	34.169	54.879	34.006	66.534
Τσεχοσλαβία	57.349	63.964	40.697	23.423	16.285	23.710	19.667	25.929	19.327	35.420	30.527	40.585
Χώρες ΟΠΕΚ	493.583	2.214.416	402.282	1.789.454	493.873	1.264.522	384.905	1.543.794	331.061	1.609.470	250.668	684.049
Αλγερία	23.549	1.060	24.955	162.460	43.447	139.391	55.319	155.151	62.117	141.527	54.064	20.264
Βενεζουελά	407	12.560	892	-546	529	29	172	499	141	7.032	191	-6.011
Ην. Αραβ. Εμιράτα	29.369	136	20.611	156	12.790	482	11.043	225	18.690	1.285	16.543	390
Ινδονησία	68	36.024	48	1.894	202	3.917	150	2.899	44	4.588	-33	5.067
Ιρακ	35.325	318.060	59.879	261.830	55.397	301.213	27.787	309.327	48.675	338.283	11.256	87.081
Ιραν	75.077	3.639	14.034	1.953	33.430	102.260	18.333	24.529	33.164	54.201	5.274	3.531
Κουβείτ	16.380	184	14.625	599	13.093	825	11.624	55.350	10.692	51.612	9.692	128.192
Λιβη	119.687	530.381	69.523	268.264	84.869	172.158	79.163	363.037	36.555	697.566	48.774	227.267
Νιγηρία	27.213	1.040	11.673	1.323	5.937	1.248	3.658	561	2.440	745	2.192	262
Σαουδική Αραβία	166.508	1.310.732	185.937	1.091.511	244.179	542.999	177.151	632.155	118.543	312.631	102.423	218.006
Άλλες χώρες	1.371.206	1.237.385	1.072.231	692.804	1.040.574	862.140	1.174.154	650.533	1.112.454	612.348	736.773	635.607

Δημόσιον χρέος — Public debt

Είς εκατομμύρια δραχμών

- ΠΙΝΑΚΑΣ 14 -

Million drachmae

Έτη — Years	Σύνολον Total	Είδος δανείου — Kind of loan						
		Είς ξένον νόμισμα In foreign currency	Είς εγχώριον νόμισμα In domestic currency	Κυμαινόμενον χρέος Floating debt	Είς χρυσόν In gold	Νόμον 828 και 959/1943 Laws No 828 and 959/1943	Ειδικών προκαταβολών Special advances	Εκπαρασθέντα εις συνάλλαγμα Expressed in exchange
1964	21.422,1	6.672,9	8.300,8	5.973,6	457,5	12,2	3,6	—
1965	25.432,4	9.735,9	8.227,0	7.000,0	457,4	12,1	—	—
1966	32.074,1	11.093,4	12.005,8	8.200,0	762,5	12,4	—	—
1967	38.702,9	12.724,5	15.202,0	10.000,0	762,5	13,9	—	—
1968	45.365,9	13.251,0	18.497,2	12.840,0	762,5	15,2	—	—
1969	56.721,5	13.693,4	21.349,9	15.720,0	762,5	21,6	—	2.174,4
1970	63.712,9	13.576,5	24.737,8	19.700,0	1.047,5	23,1	—	1.629,1
1971	71.420,4	12.958,4	25.525,7	24.100,0	1.047,5	23,7	—	6.765,0
1972	87.522,6	11.988,8	30.505,9	31.700,0	1.049,7	39,8	—	12.239,4
1973	94.085,3	11.876,2	28.322,3	38.900,0	1.049,7	40,4	—	13.897,7
1974	114.113,9	12.478,3	26.201,6	53.475,0	1.049,7	31,7	—	20.877,6
1975	142.792,8	12.784,7	26.490,8	69.700,0	1.049,7	32,3	—	32.735,3
1976	172.635,9	11.864,4	25.002,4	103.200,0	1.049,7	32,6	—	31.487,2
1977	206.674,5	11.328,0	25.280,4	138.600,0	1.049,7	35,3	—	30.981,2
1978	328.179,2	12.750,2	100.296,2	177.500,0	1.049,7	35,9	—	36.547,2
1979	373.517,1	12.408,1	101.417,0	211.500,0	1.057,3	34,1	—	47.100,7
1980	430.129,4	12.349,8	101.322,4	257.500,0	1.057,3	30,4	—	58.169,5
1981	589.402,1	14.352,9	204.124,7	300.000,0	1.057,2	27,0	—	69.840,2
1982	889.206,4	35.758,2	330.990,1	357.500,0	2.114,5	28,2	—	163.815,3
1983	1.114.346,0	42.149,6	333.882,4	541.500,0	2.114,5	20,6	—	194.679,3
1984	1.550.803,9	48.991,5	502.928,3	748.150,0	2.114,5	21,9	—	248.597,7

- ΠΙΝΑΚΑΣ 15 -

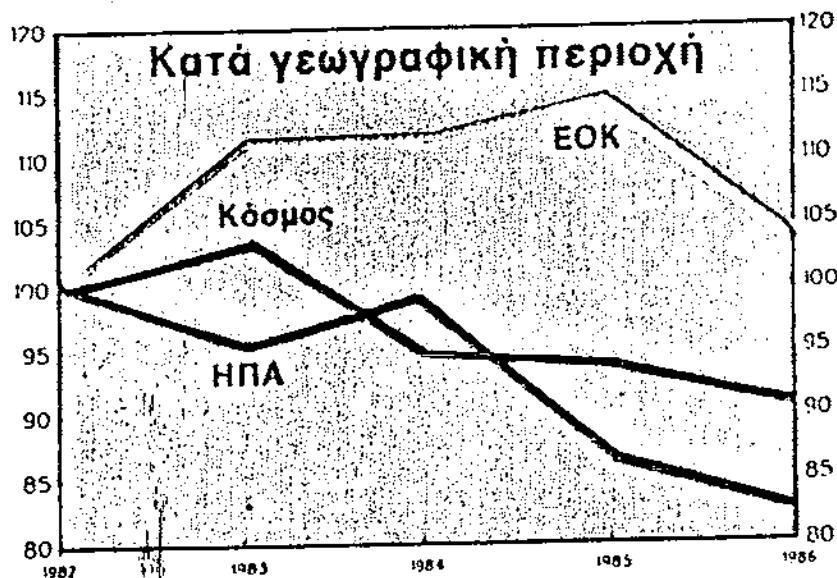
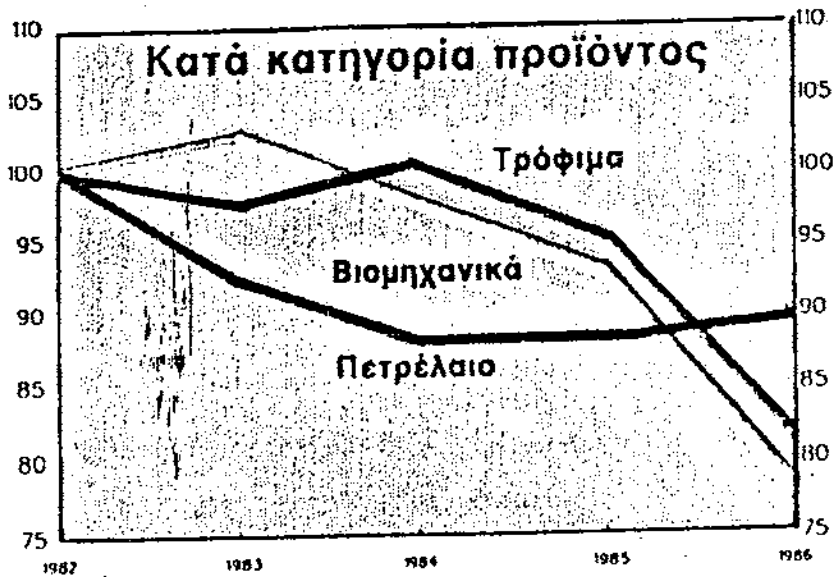
Τουριστική κίνησης. 'Αφίξεις εις 'Ελλάδα περιηγητών εκ του εξωτερικού, καθ' ύψηκοότητα, ως και των έρχομένων καθ' ομάδα περιήλου: 1978-1984

Tourists arriving in Greece classified by citizenship and number of cruise passengers: 1978-1984

Κράτη ύψηκοότητας περιηγητών	1978	1979	1980	1981	1982	1983	1984	Analysis by citizenship
Σύνολον αφίξεων	5.081.033	5.798.360	5.271.115	5.577.109	5.463.860	5.258.372	6.027.266	Total arrivals
I. 'Αφίξεις περιηγητών, εκτός των έρχομένων καθ' ομάδα περιήλου	4.532.411	5.232.973	4.795.900	5.094.349	5.032.822	4.778.477	5.523.192	I. Arrivals of foreign citizens (excluding cruise passengers)
Κράτη Εύρώπης	3.367.239	3.753.184	3.834.289	4.139.498	4.115.356	3.733.939	4.102.819	Europe
'Αυστρία	150.717	151.570	187.312	146.818	144.032	195.381	237.918	Austria
Βέλγιον-Λουξεμβούργον	82.657	123.760	70.124	78.946	64.119	76.442	76.825	Belgium-Luxembur
Βουλγαρία	26.321	53.506	36.911	35.193	43.738	43.123	37.036	Bulgaria
Γαλλία	347.627	319.483	299.791	296.499	335.366	299.506	405.907	France
Γερμανία, Δ.Ο.	520.547	555.171	692.961	825.121	606.046	728.478	864.000	Germany, F.R.
Γιουγκοσλαβία	514.529	572.777	477.393	629.071	537.553	55.375	263.209	Yugoslavia
Δανία	128.095	126.320	130.684	131.918	148.100	148.626	124.037	Denmark
'Ελβετία	126.743	143.334	154.696	143.844	149.497	173.830	156.995	Switzerland
'Ηνωμένον Βασίλειον	514.485	559.657	768.215	964.707	1.022.692	888.991	1.043.363	United Kingdom
'Ιρλανδία	15.332	28.506	19.061	23.484	25.846	27.245	30.515	Ireland
'Ισπανία	24.174	51.247	32.906	31.679	27.331	31.021	37.091	Spain
'Ιταλία	214.678	264.616	197.006	225.479	223.922	327.610	328.598	Italy
Νορβηγία	55.885	83.385	38.772	96.072	132.560	130.608	106.608	Norway
'Ολλανδία	122.054	141.089	179.842	170.002	139.286	153.672	192.879	Netherlands
'Ουγγαρία	21.761	24.678	28.008	16.126	16.869	21.280	17.321	Hungary
Πολωνία	32.571	36.662	37.732	30.891	9.436	15.915	27.874	Poland
Πορτογαλία	5.371	8.907	4.919	5.458	5.305	5.204	6.119	Portugal
Ρουμανία	11.157	24.292	11.991	10.245	8.088	7.454	7.333	Rumania
Σουηδία	254.793	222.416	235.592	252.146	267.934	189.921	194.356	Sweden
Φινλανδία	81.462	110.923	73.641	96.627	97.416	92.711	134.164	Finland
Λοιπά κράτη Εύρώπης	116.380	150.755	106.732	129.172	110.620	121.546	110.171	Other European countries
Κράτη 'Ασίας	281.789	140.911	300.761	305.826	238.194	325.415	298.739	Asia
'Ιαπωνία	61.451	129.050	75.666	75.154	74.302	82.029	86.476	Japan
'Ισραήλ	36.039	76.155	31.278	45.561	31.347	49.188	31.387	Israel
Λιβανός και Συρία	46.221	56.681	43.538	43.647	42.625	46.116	40.433	Lebanon and Syria
Τουρκία	49.761	98.197	47.590	38.979	37.972	43.427	42.770	Turkey
Λοιπά κράτη 'Ασίας	88.317	80.828	102.639	102.485	101.548	104.655	97.173	Other Asian countries
Κράτη 'Αφρικής	126.518	92.202	106.667	91.843	87.966	96.219	101.271	Africa
Αίγυπτος και Σουδάν	50.810	42.048	50.067	33.725	31.219	37.725	43.415	Egypt and Sudan
Νοτιοαφρικανική 'Ενωσις	32.001	24.879	24.721	22.870	25.661	25.690	26.130	Union of South Africa
Λοιπά κράτη 'Αφρικής	43.707	25.275	31.879	35.253	31.086	32.804	31.729	Other African countries
Κράτη 'Αμερικής	634.078	764.195	410.676	436.907	438.432	517.473	600.185	America
'Ηνωμένα Πολιτεία	513.181	601.455	288.647	321.081	333.080	406.887	474.845	United States
Καναδάς	75.326	83.662	72.441	65.732	64.891	72.540	82.226	Canada
Κράτη Λατινικής 'Αμερικής	45.571	79.077	49.588	50.094	40.461	38.046	43.114	Latin America
Κράτη 'Ωκεανίας	107.861	161.569	132.373	112.651	94.131	94.998	110.608	Oceania
Αυστραλία	91.149	133.510	110.609	100.822	85.886	83.230	96.953	Australia
Λοιπά κράτη 'Ωκεανίας	16.712	28.029	21.764	11.229	8.245	11.768	13.655	Other Oceanian countries
ΕΣΣΔ	5.116	4.543	3.293	5.379	5.654	6.770	7.407	USSR
'Ακαθορίστου ύψηκοότητας	9.810	16.369	2.838	2.910	3.089	3.663	2.160	Unspecified citizenship
II. 'Αφίξεις περιηγητών καθ' ομάδα περιήλου	548.622	565.387	475.215	482.760	431.038	479.895	504.074	II. Arrivals of cruise passengers

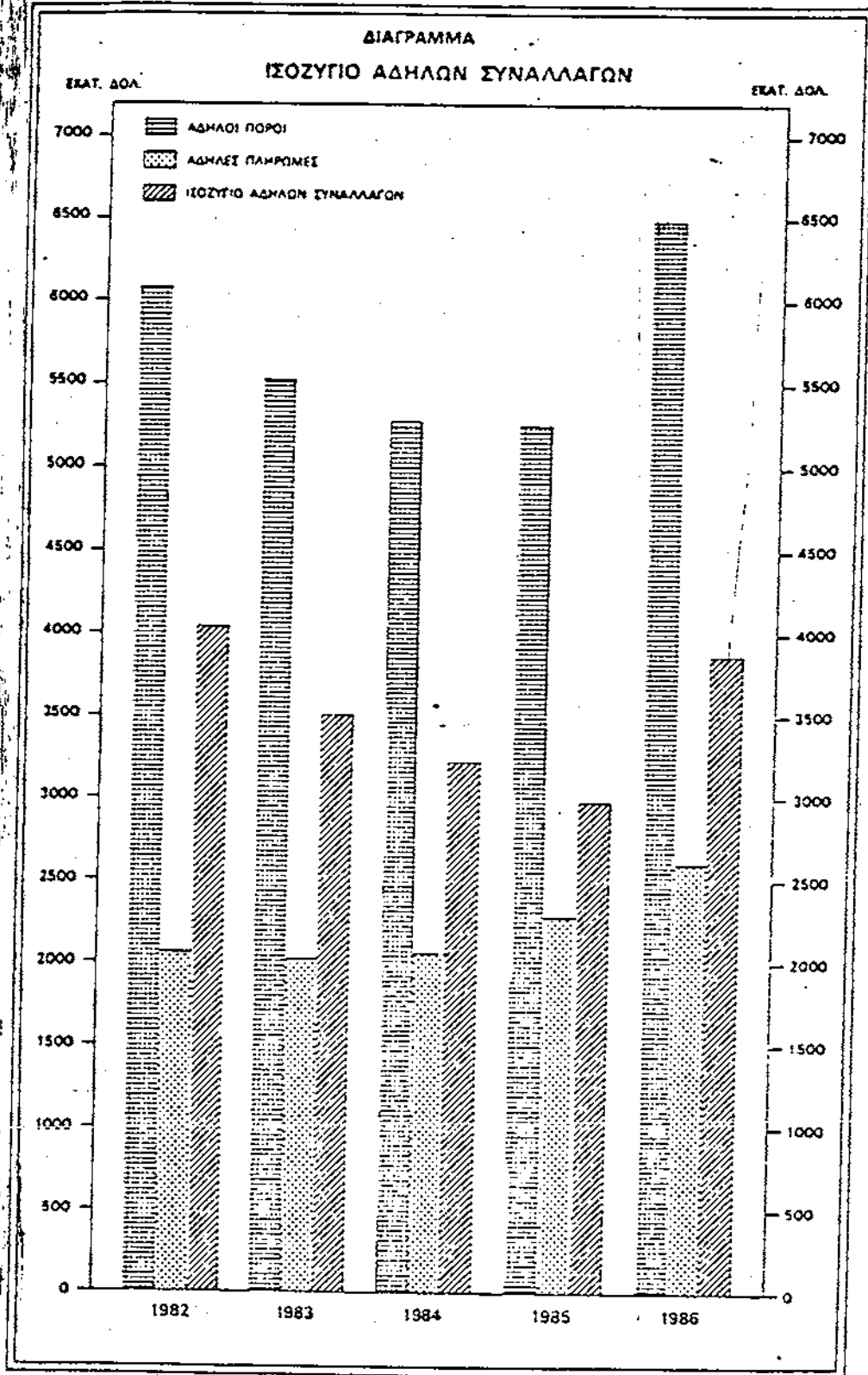
Όροι Εμπορίου Ελλάδος, 1982-1986

Π Ι Ν Α Κ Α Σ 16
Δείκτης 1982 = 100

Οι όροι εμπορίου της Ελλάδος επιδεινώνονται σταθερά στα τρόφιμα και τα βιομηχανικά προϊόντα. Εξάλλου και ως προς τον γεωγραφικό προορισμό των εξαγωγών, η επιδείνωση τους είναι σχεδόν ομοιόμορφη.

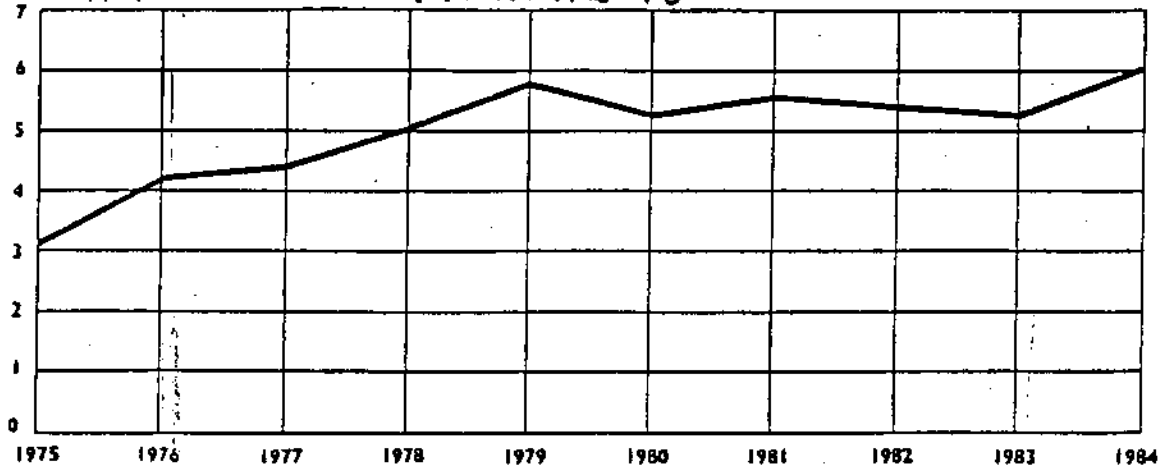
ΠΙΝΑΚΑΣ 17 -

ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΚΙΝΗΣΙΣ — TOURIST MOVEMENT

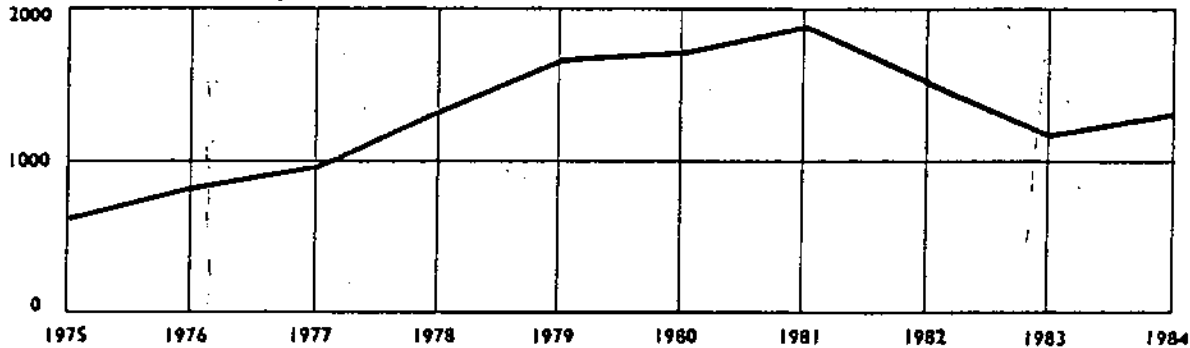
Εκπομπές — Million

- ΠΙΝΑΚΑΣ 18 -

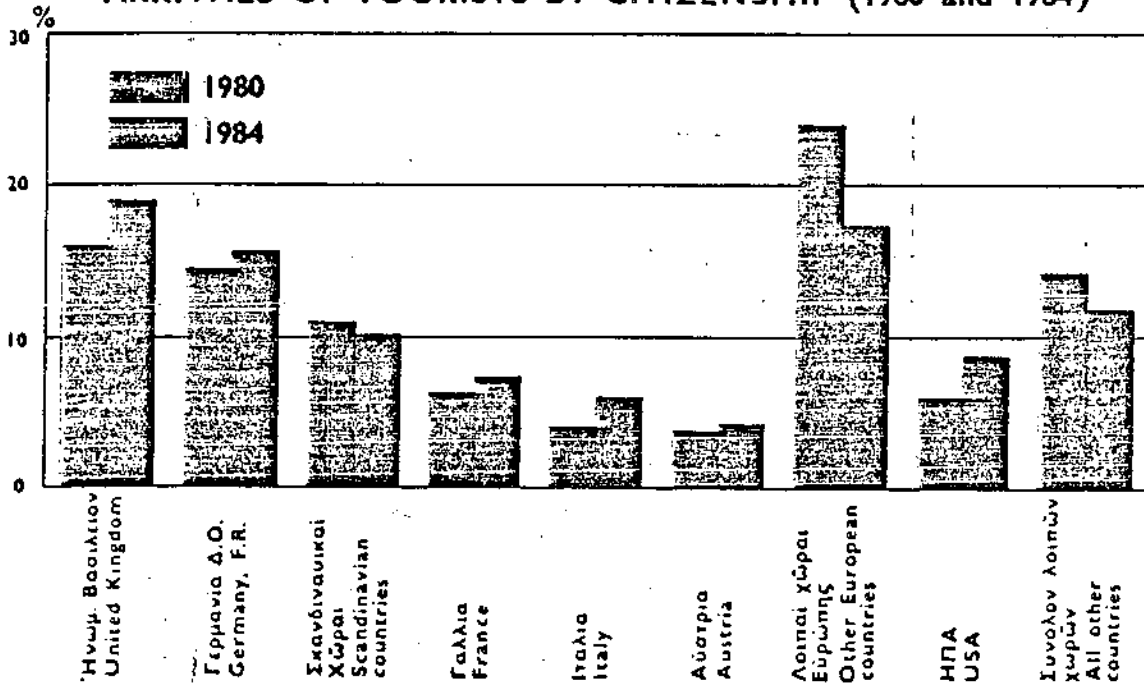

ΤΑΞΙΔΙΩΤΙΚΟΝ ΣΥΝΑΛΛΑΓΜΑ — FOREIGN TRAVEL

Εκπομπές δολάρια ΗΠΑ — Million US dollars

ΑΦΙΞΕΙΣ ΠΕΡΙΗΓΗΤΩΝ ΚΑΤΑ ΥΠΗΚΟΟΤΗΤΑ (1980 και 1984) ARRIVALS OF TOURISTS BY CITIZENSHIP (1980 and 1984)

Τ.Ε.Ι. ΠΑΤΡΑΣ
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Γιά την εργασία αυτή χρησιμοποιήθηκε η πιο κατω βιβλιογραφία.

I) P. SAMUELSON 'ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ'

Ενατη έκδοση απο εκδόσεις Παπαζήση.

Αθήνα 1976

Μέρος 5ο

II) ΑΛ. ΓΙΑΝΝΙΩΤΗ 'ΕΦΗΡΜΟΣΜΕΝΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ'

Εκδόσεις Παπαζήση

Αθήνα 1977

III) ΑΝΔ. ΚΟΥΡΚΟΥΛΟΥ 'ΔΙΕΘΝΕΣ ΕΜΠΟΡΙΟ'

Εκδοση Β

Αθήνα 1981

Εκδόσεις ΟΕ ΔΒ

IV) Κ.Ρ.ΚΝΔΛΕΒΕΡΓΕΡ 'ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ'

Εκδόσεις Παπαζήση

β' τόμος

V) Πηγές των στοιχείων απο την Στατιστική Υπηρεσία της Ελλάδας απο την Γεν. Δ/ση Εθνικού Δ/σμών σελίδες 279-460 έτους 1985.

